PARTNERS+PRÖPPER
DENKERS EN DOENERS VOOR DE PUBLIEKE ZAAK

Rekenkameronderzoek 2022

Gemeenten Achtkarspelen en Tytsjerksteradiel

Inwonersinitiatieven

Colofon

De rekenkamercommissies van Achtkarspelen en Tytsjerksteradiel willen met hun werkzaamheden bijdragen aan de kwaliteit van het lokale bestuur in de gemeenten Achtkarspelen en Tytsjerksteradiel, aan de transparantie van het gemeentelijke handelen en de versterking van de publieke verantwoording daarover. De commissies doen dat door de doeltreffendheid, de doelmatigheid en de rechtmatigheid van het door de gemeenten gevoerde of te voeren beleid en bestuur te onderzoeken en de gemeenteraden hierover te rapporteren en te adviseren.

De commissies hebben een onafhankelijke positie binnen de gemeenten. Zij bestaan uit externe leden, die geen binding hebben met het gemeentelijke apparaat en een ambtelijk secretaris. Sinds 1 januari 2015 vormen de beide rekenkamercommissies een personele unie met dezelfde leden.

Nadere informatie vindt u op de websites van de gemeenteraden van de beide gemeenten:

- ✓ raad-achtkarspelen.nl
- ✓ raad.t-diel.nl

Samenstelling

- ✓ G.S.H. (Guus) Janssen, voorzitter
- ✓ E.A.M. (Erik) de Swart, lid en vicevoorzitter
- ✓ H.S. (Hayo) Halbersma, lid
- ✓ J.P.M. (Hanneke) Vervoort, lid
- ✓ R. (Renny) de Vries-Mulder, ambtelijk secretaris rekenkamercommissie Achtkarspelen
- ✓ H. (Hillie) de Koe, ambtelijk secretaris rekenkamercommissie Tytsjerksteradiel

Contact

Rekenkamercommissie Achtkarspelen
Postbus 2
9285 ZV Buitenpost
raadsgriffie@achtkarspelen.nl
0511 - 54 86 98

Rekenkamercommissie Tytsjerksteradiel
Postbus 3
9250 AA Burgum
griffie@t-diel.nl
0511 - 46 09 32

Rekenkamercommissies Achtkarspelen en Tytsjerksteradiel

Aan de gemeenteraden van Tytsjerksteradiel en Achtkarspelen
Postbus 3 / Postbus 2
9250 AA Burgum / 9285 ZV Buitenpost

Burgum/Buitenpost, 15 augustus 2022

behandeld door:	Anna Dam / Renny de Vries-Mulder
telefoonnummer:	0511-460932 / 0511-548698
uw brief van:	-
uw kenmerk:	-
onderwerp:	**Rekenkameronderzoek 2022 naar inwonersinitiatieven Achtkarspelen en Tytsjerksteradiel**

Geachte raadsleden,

Enigszins later dan gepland bieden de rekenkamercommissies u hierbij aan het eindrapport ’Onderzoek naar inwonersinitiatieven‘. Bij het aantreden van beide vorige raden is erg ingezet op het bevorderen van inwonersinitiatieven. Ten tijde van het verstrijken van deze raadsperiode werd vanuit de raad van Tytsjerksteradiel gevraagd te onderzoeken hoe het is vergaan rond de genomen initiatieven. De bevindingen zijn over het algemeen zeer positief. In deze aanbiedingsbrief presenteren wij u graag de hoofdconclusies en doen nog enkele aanbevelingen.

Het onderzoek is uitgevoerd door het bureau Partners+Pröpper. Voor de aanpak van het onderzoek en de inhoudelijke bevindingen per initiatief verwijzen wij u naar het onderzoeksrapport.

In deze aanbiedingsbrief gaan we in op de hoofdconclusies die we uit dit rapport kunnen trekken en doen u enkele aanbevelingen.

De belangrijkste conclusies zijn:

1. Beide gemeenten stimuleren dat inwoners zich inzetten om een bijdrage te leveren aan de lokale samenleving en de kwaliteit van hun eigen leefomgeving. De bijdrage van de gemeenten heeft daarbij allerlei vormen. Zij stellen financiële middelen ter beschikking zoals subsidies maar ook materiële en immateriële middelen. Daarin verschillen de gemeenten niet van elkaar. De werkwijze van de gemeenten is wel verschillend:

- De werkwijze van de gemeente Tytsjerksteradiel is voor inwoners met een initiatief voorspelbaar en navolgbaar. Ook biedt de gemeente hulp aan inwoners om een idee voor een initiatief uit te werken en de kans op samenwerking met de gemeente te vergroten.
- De gemeente Achtkarspelen werkt vooral pragmatisch. Inwoners kunnen bij de gemeente aankloppen voor hulp, maar hebben vooraf geen zicht op hoe de gemeente hun idee zal behandelen.

Ondanks deze verschillen in aanpak concluderen we dat in beide gemeenten een aanzienlijk aantal initiatieven is ontstaan en succesvol is afgerond.

2. Beide gemeenten stellen inwoners in staat om initiatieven te ontplooien en de doelen van initiatiefnemers te realiseren. Hoewel de gemeenten dat met een verschillende werkwijze doen (zie conclusie 1), ervaren initiatiefnemers van beide gemeenten dat hier de juiste voorwaarden voor worden ingevuld. Tegelijkertijd geven initiatiefnemers en de gemeenten aan dat er nog ruimte is voor verbetering. Zij benoemen hierbij de volgende punten:

   - Het is moeilijk om complexe en langlopende initiatieven ook langdurig permanent vanuit de gemeente te ondersteunen.
   - De gemeente is niet de enige samenwerkingsspeler voor initiatiefnemers. Zij vragen ook aan andere spelers om een bijdrage te leveren, maar krijgen daarbij niet altijd gehoor omdat de prioriteiten van deze spelers dan anders liggen.

Op grond van de bevindingen en conclusies willen we beide raden eerst één identieke aanbeveling doen.

Aanbeveling algemeen:

Maak in de afweging om wel of niet een bijdrage te leveren aan een initiatief, in welke vorm dan ook, een onderscheid tussen inwonersinitiatieven waarbij de initiatiefnemers voor een substantieel deel zelf de realisatie ter hand kunnen nemen en inwonersinitiatieven waarbij in feite de gemeente de realisatie op zich neemt. In het eerste geval is er sprake van een ondersteunende rol van de gemeente, in het tweede geval heeft de gemeente veel meer een sturende en verantwoordelijke rol. De samenwerking tussen de gemeente en initiatiefnemers verschilt en het is belangrijk, met oog op heldere verwachtingen over en weer, dat vooraf helder te hebben.

Naast bovenstaande voor beide gemeenten gelijkluidende aanbeveling, zouden we de raad van de gemeente Achtkarspelen nog twee andere aanbevelingen willen meegeven.

1. Vraag het college het beleid en afwegingskader nader uit te werken en voor een ieder transparant te maken. Dit om elke schijn van willekeur in geboden steun in de toekomst te voorkomen, de besluitvorming van het gemeentebestuur voor initiatiefnemers meer voorspelbaar en navolgbaar te maken en de raad te helpen om met een vast afwegings-kader besluiten te laten nemen over het wel of niet ondersteunen van een initiatief. Dit geldt des te meer voor langdurige en complexere initiatieven waarbij initiatiefnemers vragen om een langdurige bijdrage van en samenwerking met de gemeente.

2. Richt een participatieplatform op dat initiatiefnemers en de gemeente helpt om een oproep te plaatsen voor hulp. Denk aan het vragen om een bijdrage van andere instellingen, maar ook om een oproep voor vrijwilligers. De gemeente Tytsjerksteradiel biedt al een dergelijk platform aan, zelfs online. Wellicht dat een vergelijkbare (of identieke) opzet kan worden ingezet.

Met vriendelijke groet,

namens de rekenkamercommissies van Tytsjerksteradiel en Achtkarspelen,

Guus Janssen
Voorzitter

Bijlage: Onderzoeksrapport

Eindrapport van bevindingen

Onderzoek naar inwonersinitiatieven

Een onderzoek van de rekenkamercommissies Achtkarspelen en Tytsjerksteradiel

Noordwijk, 12 juli 2022

Van
Ing. Peter Struik MBA
Hilda Sietsema
Mirjam van Haeften BSW

www.partnersenpropper.nl
www.opgavengestuurdwerken.nl

PARTNERS + PRÖPPER
DENKERS EN DOENERS VOOR DE PUBLIEKE ZAAK

Inhoudsopgave

Inleiding 1

Deel I Doel, centrale vraag en aanpak 3

1 Doel, onderzoeksvragen en reikwijdte 4

2 Aanpak van het onderzoek 6

Deel II De Bevindingen 8

1 Deelvragen 9

2 Inventarisatie van inwonersinitiatieven 10

2.1 Aanpak inventarisatie 12

2.2 Realisatiekracht voor het realiseren van publieke doelen 13

2.3 Samenwerkingspartners van initiatieven: wie helpen mee, wie stimuleert? 17

2.4 Democratisch samenspel 20

3 Het beleid van de gemeenten 21

3.1 Het beleid van de gemeente Achtkarspelen 22

3.2 Het beleid van de gemeente Tytsjerksteradiel 23

4 De praktijk 25

4.1 Inwonersinitiatieven nader bekeken: algemeen beeld 27

4.2 Beeld in Tytsjerksteradiel 28

4.3 Beeld in Achtkarspelen 31

4.4 Maatschappelijke waarden van initiatieven 35

4.5 Werkatelier: inventarisatie van de blokkades en suggesties 36

5 Rol van de raad 38

5.1 Verankering van de rol van de raad 39

5.2 Ervaringen van raadsleden 39

Deel III De Bijlagen 41

Bijlage 1 Inventarisatie van inwonersinitiatieven 42

Bijlage 2 Verdiepende casussen Tytsjerksteradiel 48

Bijlage 3 Verdiepende casussen Achtkarspelen 61

Bijlage 4 Verslag werkateliers 74

Bijlage 5 Respondentenlijst en schriftelijke bronnen 79

Inleiding

De rekenkamercommissies van Achtkarspelen en Tytsjerksteradiel hebben een onderzoek gedaan naar inwonersinitiatieven. Het voorliggende rapport bevat het resultaat van het onderzoek.

De reden om dit onderzoek uit te voeren is dat het onderwerp leeft bij beide gemeenteraden en het in de coalitieakkoorden van 2018-2022 ook een plek heeft gekregen. Zo wordt in het coalitieakkoord '*Duorsum oparbeidzje'* van Tytsjerksteradiel de ambitie uitgesproken om ruimte te geven aan initiatieven uit de mienskip: "Co-creatie tussen overheid en mienskip staat centraal." In het coalitieakkoord '*Mei-inoar trochpakke'* van Achtkarspelen wil het college het nadrukkelijk 'mei-inoar' doen. De gemeente wil open en actief in gesprek te gaan met de mienskip op basis van gelijkwaardigheid en initiatieven van inwoners worden daarbij verwelkomd.

Het onderwerp heeft alles te maken met de relatie tussen inwoners en overheid, die door de tijd heen is veranderd. Democratie is immers een levend systeem dat zich aanpast aan maatschappelijke ontwikkelingen en verhoudingen. Dat is ook landelijk aan de orde:

> Er is behoefte aan burgerbetrokkenheid. Inwoners van gemeenten willen mede-verantwoordelijkheid dragen, en het lokaal bestuur wil dit ook. Gemeentebesturen spelen daar actief op in door de introductie van allerlei nieuwe vormen van inwonersparticipatie.
> In eerste instantie lag het accent op het betrekken van inwoners bij beleids- en planontwikkeling van de overheid (initiatief vanuit de lokale overheid). Gaandeweg is er meer focus gekomen op het inspelen op initiatieven uit de samenleving.

In de Troonrede van 2013 wordt dit samengevat als een ontwikkeling van onze welvaarts- en verzorgingsstaat naar een participatiesamenleving. Dit begrip werd door het kabinet Rutte II nadere invulling gegeven door de nota 'doe-democratie' waarin het inwonersinitiatief werd gestimuleerd[1]. Kabinet Rutte III zette nog een stap verder, door gemeenten te stimuleren het zogenaamde 'Right tot Challenge' in te voeren. Het inwonersinitiatief krijgt nadrukkelijk een plek in de nieuwe Omgevingswet. Deze nieuwe wet moet, na herhaaldelijk uitstel, nog ingevoerd worden. De wet beoogt 'meer ruimte voor initiatieven', 'lokaal maatwerk' en 'vroegtijdige burgerparticipatie' te realiseren.

Deze ontwikkelingen vragen wat van inwoners maar ook van de werkwijze van de raad, het college en de ambtelijke organisatie. Daarbij is steevast een belangrijk gespreksonderwerp de rol en positie van de gemeente, in het bijzonder die van de raad. Dat komt omdat burgerparticipatie nog in zekere mate stuurbaar is door de gemeente. Voor inwonersinitiatieven is dat minder het geval, omdat de initiatieven vanuit de inwoners zelf komen en die vervolgens zelf de regie over hun eigen initiatief willen blijven voeren. Een kernpunt is dat **de overheid participeert**. Dit wordt ook wel overheidsparticipatie genoemd. Dit onderzoek geeft inzicht in de manier waarop de gemeenten Achtkarspelen en Tytsjerksteradiel dit willen doen en daar in de praktijk vorm aan geven. De rekenkamercommissies van Achtkarspelen en Tytsjerksteradiel formuleren 'Inwonersinitiatieven' als volgt:

"Burgerparticipatie is een keuze van de overheid, de overheid nodigt burgers uit om mee te doen en de overheid bepaalt de agenda en blijft eindverantwoordelijk. Inwonersinitiatieven kenmerken zich door de beweging andersom, door meer autonomie, eigen verantwoordelijkheid en zelforganisatie. De overheid participeert in meer of mindere mate."

[1] . Zie Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, 'Veldverkenning Doe-democratie', 2013

LEESWIJZER

Deel I **Doel, centrale vraagstelling en aanpak**	DOEL, CENTRALE VRAAGSTELLING EN AANPAK Dit deel bevat het doel, de centrale vraagstelling en de aanpak van het onderzoek. **De conclusies en aanbevelingen, waarmee de centrale vraagstelling is beantwoord, worden gepresenteerd in de bestuurlijke nota van de rekenkamercommissie.**
Deel II **De Bevindingen**	BEANTWOORDING DEELVRAGEN EN ONDERBOUWING Deel II verdiept de conclusies en aanbevelingen met een beantwoording en onderbouwing van de deelvragen. Het is opgebouwd in twee stappen, afhankelijk van de mate van verdieping die de lezer zoekt. Hiervoor worden deelvragen van het onderzoek als volgt in verschillende hoofdstukken behandeld: • Ieder hoofdstuk start met een overzicht van de deelvragen die aan de orde komen en direct onder het overzicht worden deze kort beantwoord aan de hand van kernbevindingen. Dit is bedoeld voor de lezer die enkel de beantwoording van een deelvraag tot zich wil nemen; • Het antwoord op de deelvragen wordt daarna in paragrafen van het desbetreffende hoofdstuk verder in detail onderbouwd met bevindingen.
Deel III **Bijlagen**	Deel III bevat de bijlagen.

Deel I Doel, centrale vraag en aanpak

Dit deel bevat het doel van het onderzoek, de centrale vraagstelling en de aanpak.

1 Doel, onderzoeksvragen en reikwijdte

Doel van het onderzoek

Het doel van het onderzoek is inzicht geven in de manier waarop het 'duorsum oparbeidzjen' en het 'mei-inoar trochpakken' vorm krijgt met betrekking tot inwonersinitiatieven in Tytsjerksteradiel en Achtkarspelen, en inzichtelijk maken welke ervaringen initiatiefnemende inwoners en de raden, colleges en ambtenaren daarbij hebben.

Vraagstelling

Centrale onderzoeksvragen

1 Hoe stellen de gemeenten Tytsjerksteradiel en Achtkarspelen hun inwoners in staat om inwonersinitiatieven te ontplooien en de maatschappelijke doelen die initiatiefnemers voor ogen hebben te realiseren?
2 Wat zijn daarbij de ervaringen van inwoners, raadsleden, colleges en ambtenaren en welke lessen zijn daaruit te trekken?
3 Wat is eventueel nog nodig om inwonersinitiatieven succesvol(ler) te maken?

Deelvragen

De centrale vragen zijn vertaald naar verschillende deelvragen die we in deel 2 van dit rapport verder behandelen.

Begrippen en de reikwijdte van het onderzoek

We maken in dit onderzoek een onderscheid tussen de veelgenoemde begrippen 'burgerparticipatie' en 'inwonersinitiatieven'. Het laatste noemen we in dit onderzoek ook wel 'overheidsparticipatie'. Dit onderzoek richt zich enkel op 'inwonersinitiatieven c.q. overheidsparticipatie'.

> Bij **burgerparticipatie** ligt het initiatief bij de gemeente. Gemeenten betrekken inwoners in een vroegtijdig stadium bij beleid en plannen die zij voor ogen hebben. Met andere woorden: de *inwoners doen mee*. Veel gemeenten beschikken hiervoor over een werkwijze en instrumentarium voor het inrichten van trajecten voor burgerparticipatie. Burgerparticipatie is daarmee in zekere mate stuurbaar door de gemeente.
> Voor **inwonersinitiatieven** ligt het initiatief bij inwoners in de lokale samenleving. Zij hebben daarbij zelf doelen voor ogen en hanteren een eigen werkwijze die zij gaandeweg ontwikkelen. In bepaalde gevallen vragen zij daarbij aan de gemeente om samen te werken. Met andere woorden: de *overheid doet mee*. Bij inwonersinitiatieven zitten de initiatiefnemers dus zelf aan het roer, waardoor de initiatieven in mindere mate stuurbaar zijn door gemeenten.

Voor het onderzoek zijn inwonersinitiatieven geïnventariseerd. Hiervoor was het nodig om een kader te hebben dat helpt bij het beoordelen van wat wel of wat niet onder een inwonersinitiatief wordt verstaan. Het hierna volgende kader (tabel 1.1) is als hulpmiddel gebruikt. Het bevat kenmerken waaraan een initiatief moet voldoen om voor dit onderzoek aangemerkt te worden als een inwonersinitiatief. Het kader is ontwikkeld op basis van eerdere onderzoeken van het bestuurskundig onderzoeks- en adviesbureau Partners+Pröpper naar inwonersinitiatieven.

Inwonersinitiatief © Partners+Pröpper Een inwonersinitiatief is een initiatief van één of een groep inwoner(s) om zelf deel te nemen en bij te dragen aan de realisatie van het verbeteren van de kwaliteit van de lokale samenleving, zonder oogmerk van privaat gewin.	
Wat is het wel?	**Wat is het niet?**
Het initiatief start vanuit de samenleving • Dat kunnen burgers zijn, maar ook bedrijven of maatschappelijke organisaties. • Het kan ook gaan over initiatieven uit de samenleving die starten als gevolg van een (algemene) uitnodiging van de gemeente aan de samenleving, bijvoorbeeld Right to Challenge.	**Het initiatief start vanuit de overheid**
Het is onverplicht en vrijwillig	**Het is verplicht en onvrijwillig**
Het is onbetaald, er is geen vergoeding	**Het is betaald, tegen een vergoeding**
Het is gericht op de realisatie van publieke doelen In belang van de samenleving, niet commercieel.	**Het is gericht op de realisatie van private doelen** In eigen belang, wel commercieel.
Het is gericht op doelen van initiatiefnemers De plannen en voorwaarden van de initiatiefnemers staan voorop.	**Het is gericht op doelen van de overheid** De plannen en voorwaarden van de (lokale) overheid staan voorop.
Coördinatie-, organisatie- en realisatievermogen liggen in de samenleving. De initiatiefnemers: • Voeren eigen regie en een eigen organisatie. • Zetten eigen capaciteiten, talenten en (financiële) middelen in en die van samenwerkingspartners uit de samenleving. • Werken eventueel op onderdelen met hulp van de (lokale) overheid.	**Coördinatie-, organisatie- en realisatievermogen liggen bij de overheid. De (lokale) overheid**: • Voert de regie en de organisatie. • Zet capaciteit en talent in van het eigen bestuur en ambtelijke organisatie. • Zet de benodigde (financiële) middelen in.

Tabel Deel I 1.1: Kader als hulpmiddel om inwonersinitiatieven op te sporen.

2 Aanpak van het onderzoek

Stap 1: Inventarisatie van inwonersinitiatieven en het beleid van de gemeenten

Er is een 'foto' gemaakt om een beeld te krijgen van inwonersinitiatieven in de twee gemeenten. Het doel was om tenminste 10 tot 15 initiatieven per gemeente in beeld te krijgen. De 'foto' per gemeente kwam tot stand door een eerste inventarisatie in groepsgesprekken met de colleges, de sleutelpersonen uit de ambtelijke organisaties en een afvaardiging van de raden. Hieruit is een eerste groslijst van initiatieven voortgekomen. De initiatiefnemers zijn gebeld door de onderzoekers voor een korte telefonische enquête, om op hoofdlijnen de belangrijkste kenmerken van de initiatieven in kaart te brengen. Ook is hen gevraagd of zij nog andere interessante initiatieven konden aandragen. Deze initiatiefnemers zijn vervolgens ook telefonisch geënquêteerd.

Om een beeld te krijgen van het gemeentelijk beleid ten aanzien van inwonersinitiatieven zijn relevante gemeentelijke beleidsdocumenten bestudeerd, zie bijlage 5 voor de bestudeerde schriftelijke bronnen.

Stap 2: Verdiepen van vier concrete casussen per gemeente

Per gemeente zijn vier casussen uit stap 1 geselecteerd ter verdieping, zie de onderstaande tabel 2.1. Dit om meer inzicht te krijgen in de daadwerkelijke praktijk. Hiertoe is als eerste stap een online enquête uitgezet onder de initiatiefnemers met verdiepende vragen. Allen hebben de enquête ingevuld met uitzondering van Sprank Woonzorglocatie. De initiatiefnemer van dit project heeft wel meegedaan aan de eerder genoemde telefonische enquête in stap 1. De resultaten uit de enquête zijn gebruikt in een werkatelier, waaraan raads-, college, ambtenaren en initiatiefnemers hebben deelgenomen. In het werkatelier is een dialoog gevoerd over stimulansen en barrières die zich voordoen rondom de geselecteerde casussen en wat de rol daarin is van de initiatiefnemers en de gemeenten.

Stap 3: Rapportage

Als laatste is de voorliggende rapportage gemaakt. Dit conform het protocol van de rekenkamer-commissies met betrekking tot het feitelijke wederhoor.

Geselecteerde casussen ter verdieping	
Gemeente Tytsjerksteradiel	
Haven Ryptsjerk	De realisatie van een nieuwe haven als vervanger van een oude verloederde haven buiten het dorp.
MFC Jistrum	Het realiseren van een multifunctionele accommodatie in het dorp.
Trynwâlderein	Het opzetten van een netwerk van en voor ouderen.
Karantêne	Het realiseren van een kilometerlange ontdekkingstocht in en rond de volkstuin en het natuur- en cultuurpark Vijversburg met kunst, zang, muziek, dans, gedichten en theater.
Gemeente Achtkarspelen	
Mei Elkoar Yn Droegeham (MEYD)	Het stimuleren van positieve gezondheid, ontmoeten, en activiteiten met als kerndoel hoe met elkaar gezond ouder te worden.
Sprank woonzorglocatie	Een zoektocht door ouders naar een kleinschalige woonlocatie voor hun volwassen kinderen met een beperking.
Leefbaar winkelgebied	De zichtbaarheid van het winkelgebied vergroten.
Groenonderhoud Spikant	Inwoners die zelf het openbaar groen in hun straat onderhouden.

Tabel Deel I 2.1: Acht geselecteerde inwonersinitiatieven voor het verdiepende deel van het onderzoek.

Evaluatiemodel

Om verklarende factoren in beeld te krijgen waarom inwonersinitiatieven wel of niet ontplooid worden, is voor het onderzoek is een evaluatiemodel toegepast. Het is een hulpmiddel om systematisch stimulansen en barrières voor inwonersinitiatieven op te sporen en te ordenen, teneinde een oordeel hierover te kunnen vormen. Het evaluatiemodel omvat drie pijlers als fundament voor een succesvol inwonersinitiatief. We noemen de pijlers ook wel 'succesfactoren' en deze zijn te beschouwen als hoofdnormen waaraan een inwonersinitiatief zou moeten voldoen én waaraan de gemeente moet voldoen om goed in te kunnen spelen op een inwonersinitiatief. De drie succesfactoren zijn:

1. **Realisatiekracht voor het realiseren van publieke doelen**
   Initiatieven vormen geen doel op zich, het gaat erom dat initiatiefnemers iets concreets willen realiseren, iets willen bijdragen aan de lokale leefomgeving en daartoe ook in staat zijn of in staat worden gesteld.
2. **Constructieve samenwerking**
   Doorgaans zijn initiatiefnemers aangewezen op samenwerking met anderen. Dit kan de gemeente zijn, maar het kunnen ook andere inwoners, bedrijven en/of maatschappelijke instellingen zijn.
3. **Goed democratisch samenspel**
   Initiatiefnemers hebben ook te maken met verschillende belangen in de samenleving. Zij zullen met die belangen om moeten gaan en kunnen daar zelf mee aan de slag. Zij kunnen de gemeente (raad en/of college) daarbij om hulp vragen.

Iedere succesfactor (hoofdnorm) omvat verder vier voorwaarden (subnormen) die relevant zijn. Er zijn dus in totaal 12 voorwaarden (subnormen). Daarbij opgemerkt dat ieder inwonersinitiatief maatwerk is, dus niet alle voorwaarden zijn voor ieder initiatief even relevant. In figuur 2.1 worden de succesfactoren (hoofdnormen) en onderliggende voorwaarden (subnormen) schematisch weergegeven.

Figuur Deel I.2.1: Evaluatiemodel voor inwonersinitiatieven.

Deel II De Bevindingen

In dit deel worden de verschillende deelvragen van het onderzoek beantwoord.

- Ieder hoofdstuk start met een overzicht van de deelvragen die aan de orde komen en direct onder het overzicht worden deze kort beantwoord met kernbevindingen. Dit is bedoeld voor de lezer die enkel de beantwoording van een deelvraag tot zich wil nemen.
- Het antwoord op de deelvragen wordt daarna in paragrafen van het desbetreffende hoofdstuk verder in detail onderbouwd met bevindingen.

1 Deelvragen

De centrale vragen uit deel 1 zijn vertaald naar de onderstaande deelvragen, die in dit deel 2 van het rapport zullen worden behandeld.

Inventarisatie

1 Welke soorten inwonersinitiatieven kennen de gemeenten en welke concrete initiatieven lopen er in beide gemeenten?
   > Hoe zijn de inwoners tot deze initiatieven gekomen: door een oproep van de gemeente of op eigen initiatief?
   > Welke motiverende factoren zijn er voor inwoners om initiatieven te willen ontplooien?
   > Aan welke initiatieven hebben de gemeenten wel of geen bijdrage geleverd?

Beleid

2 Wat is de ambitie, de visie en het beleid van de gemeenten ten aanzien van inwonersinitiatieven en heeft de raad hierbij kaders gesteld?

De Praktijk: Uitvoering en resultaten

3 Hebben de gemeenten in de coalitieperiode 2018-2022, overeenkomstig de ambitie in de coalitieakkoorden, inwoners in staat gesteld hun initiatieven te ontplooien?
   > Zijn initiatiefnemers door de gemeenten gestimuleerd, ondersteund of gefaciliteerd?
   > Wat verwachten de initiatiefnemers van burgerinitiatieven van de gemeente en worden die verwachtingen volgens de inwoners waargemaakt?
   > Hoe ervaren het college en de ambtelijke organisatie de inwonersinitiatieven in hun gemeente?

4 Welke maatschappelijke waarde hebben de inwonersinitiatieven die van de grond zijn gekomen?

5 Welke obstakels zijn er in termen van gemeentelijk handelen, beleid, regels, subsidie- en vergunningvoorschriften, financiële of andere (inperkende) kaders?
   > Welke risico's en praktische vraagstukken doen zich voor bij inwonersinitiatieven?

Rol van de raad

6 Hoe ervaren raadsleden de inwonersinitiatieven vanuit hun volksvertegenwoordigende, kaderstellende en controlerende rol?
   > Welke rol spelen raadsleden en hoe doen ze dat?
   > Participeren raadsleden in inwonersinitiatieven?

Lessen

7 Welke lessen kunnen worden getrokken?

2 Inventarisatie van inwonersinitiatieven

In dit hoofdstuk beantwoorden we deelvraag 1 van het onderzoek, zie onderstaande kader. Onder het kader beantwoorden we direct de deelvraag met kernbevindingen uit de inventarisatie van inwonersinitiatieven. Voor meer gedetailleerde bevindingen kunnen de navolgende paragrafen in dit hoofdstuk worden geraadpleegd.

DEELVRAAG

1 Welke soorten inwonersinitiatieven kennen de gemeenten en welke concrete initiatieven lopen er in beide gemeenten?
   a Hoe zijn de inwoners tot deze initiatieven gekomen: door een oproep van de gemeente of op eigen initiatief?
   b Welke motiverende factoren zijn er voor inwoners om initiatieven te willen ontplooien?
   c Aan welke initiatieven hebben de gemeenten wel of geen bijdrage geleverd?

Beantwoording van de deelvraag met de kernbevindingen

1 In het onderzoek zijn met een telefonische enquête in totaal 34 inwonersinitiatieven in kaart gebracht. In bijlage 1 presenteren we de lijst met concrete initiatieven, waarvan 18 initiatieven in de gemeente Achtkarspelen en 16 initiatieven in de gemeente Tytsjerksteradiel.

Ongeveer driekwart van de initiatieven (25 stuks/75%) richten zich op vier beleidsterreinen van de gemeenten: duurzaamheid, leefomgeving in de openbare ruimte, sociaal domein en gezondheid. Daarbij komen initiatieven op het terrein van duurzaamheid meer voor in de gemeente Tytsjerksteradiel. Initiatieven met betrekking tot de leefomgeving in de openbare ruimte, het sociaal domein en gezondheid komen meer voor in Achtkarspelen.

1a/b Bijna 70% van de initiatieven (23 stuks) zijn op eigen initiatief van inwoners gestart en circa 30% (11 stuks) door een oproep vanuit de gemeenten. Deze laatste categorie komt in de gemeente Achtkarspelen relatief vaker voor.

Daar waar inwoners op eigen initiatief zijn gestart, is dat gebeurd op basis van een intrinsieke of extrinsieke motivatie.

In het geval van een intrinsieke motivatie start de motivatie om iets te doen bij de initiatiefnemer zelf en niet omdat hij/zij van buitenaf daartoe wordt bewogen. Hierbij zien we in dit onderzoek verschillende motieven om dit te doen. Bijvoorbeeld:

> Willen zorgen voor anderen vanuit een gedeelde gemeenschapszin;
> Vanuit een visie op hoe wij duurzamer kunnen wonen, werken, eten et cetera. Hier zien we initiatieven op het terrein van duurzame energieopwekking, biodiversiteit, lokale voedselvoorziening et cetera;
> Zelf kinderen hebben met een beperking waarvoor ouders graag een goede woon- en leefomgeving vorm willen geven;
> Zelf ouders hebben die zo lang als mogelijk in het eigen dorp of thuis willen blijven wonen en waarvoor de kinderen willen zorgen.

In het geval van een extrinsieke motivatie worden initiatiefnemers gedreven door iets van buitenaf. Hierbij zien we in dit onderzoek verschillende motieven om dit te doen. Bijvoorbeeld:

> De gemeente bezuinigt op bepaalde voorzieningen, denk aan de kwaliteit en onderhoud van groen in de wijk of activiteiten voor jeugd en jeugdwerk. Inwoners willen de kwaliteit behouden en zich daarvoor ook zelf inspannen.
> Inwoners denken iets zelf beter te kunnen doen dan de overheid, of ervaren overlast van iets waaraan de overheid in hun ogen onvoldoende aan doet. Dit speelt bijvoorbeeld bij het opruimen van (zwerf)afval.

1c Voor het realiseren van hun doelen hebben initiatiefnemers hulp nodig van anderen. Niemand is in staat om individueel de doelen te realiseren. Dat geldt voor de overheid, maar ook voor inwonersinitiatieven. Samenwerking met anderen is een belangrijke succesfactor.

Voor de in dit onderzoek geïnventariseerde initiatieven blijken de gemeenten, andere inwoners, maatschappelijke organisaties en bedrijven de belangrijkste samenwerkingspartners. In meer dan de helft van de initiatieven wordt met deze partners samengewerkt.

Daar waar de gemeente een samenwerkingspartner is, worden verschillende typen bijdragen geleverd. Kort samengevat bestaan die bijdragen uit:

> Ondersteuning met financiële, materiële en immateriële middelen;
> Steunbetuiging vanuit de raad, bijvoorbeeld door het indienen van moties waarbij de raad het college beweegt hulp te verlenen aan een initiatief;
> Samenspel en ondersteuning vanuit de ambtelijke organisatie.

2.1 Aanpak inventarisatie

In het onderzoek zijn met een telefonische enquête in totaal 34 inwonersinitiatieven in kaart gebracht, zie bijlage 1 voor de volledige lijst.

Met de telefonische enquête zijn hoofdkenmerken van elk initiatief in kaart gebracht. Deze zijn gecategoriseerd langs de 'succesfactoren' uit het evaluatiemodel zoals besproken in deel I van dit rapport. In de onderstaande tabel 2.1 presenteren we de hoofdkenmerken die in kaart zijn gebracht langs deze 'succesfactoren'. In de hierna volgende paragrafen worden deze voor de geïnventariseerde initiatieven besproken.

Succesfactor	Hoofdkenmerken in kaart gebracht
Paragraaf 6.2 **Realisatiekracht voor het realiseren van publieke doelen** Initiatieven vormen geen doel op zich, het gaat erom dat initiatiefnemers iets concreets willen realiseren, iets willen bijdragen aan de lokale leefomgeving.	• **Het onderwerp** waarop het initiatief zich richt; • **De doelgroep** waarop het initiatief zich richt: jongeren, ouderen, mensen met een beperking et cetera; • **De schaal** waarop het initiatief zich richt: op een straat/buurt/wijk, de hele gemeente of de regio; • **De tijdsduur** van een initiatief: eenmalig of doorlopend; • **Aansluiting op gemeentelijke doelen:** of het initiatief volgens de initiatiefnemers aansluit op de gemeentelijke beleidsdoelen; • **De fase** waarin het initiatief zich bevindt: nieuw initiatief, bestaand of afgerond; • De **juridische vorm** van het initiatief: informeel, stichting, vereniging, coöperatie of anders.
Paragraaf 6.3 **Constructieve samenwerking** Doorgaans zijn initiatiefnemers aangewezen op samenwerking met anderen. Dit kan de gemeente zijn, maar dat kunnen ook andere inwoners, bedrijven en/of maatschappelijke instellingen zijn.	• **Stimulans vanuit eigen beweging of vanuit de overheid;** • **Samenwerkingspartners:** de partners waarmee de initiatiefnemers samenwerken: gemeente, provincie, rijksoverheid, bedrijven et cetera; • **Samenspel met de gemeente:** de tevredenheid over de samenwerking met de gemeente; • **Tips** die initiatiefnemers geven aan de gemeente.
Paragraaf 6.4 **Democratisch samenspel** Initiatiefnemers hebben ook te maken met verschillende belangen in de samenleving. Zij zullen met die belangen om moeten gaan en kunnen daar zelf mee aan de slag. Zij kunnen de gemeente (raad en/of college) daarbij om hulp vragen.	• Zicht op **belangen** van anderen.

Tabel Deel II 2.1: hoofdkenmerken van inwonersinitiatieven die in kaart zijn

2.2 Realisatiekracht voor het realiseren van publieke doelen

Onderwerpen waarop initiatieven zich richten

Inwonersinitiatieven richten zich op allerlei maatschappelijke opgaven. Denk aan opgaven op het terrein van duurzaamheid (klimaatdoelen), het sociaal domein (transformatiedoelen), gezondheid, natuur, cultuur, de openbare ruimte, gezondheid et cetera.

Inwonersinitiatieven kunnen zich exclusief op één opgave richten, maar ook op meerdere opgaven tegelijkertijd. In dat laatste geval vertrekt het inwonersinitiatief vanuit een primaire opgave als basis, maar dient het tegelijkertijd ook opgaven op andere terreinen. Dit is in dit onderzoek in circa 40% (13 stuks) van de initiatieven expliciet benoemd door de initiatiefnemers, zie ter illustratie het onderstaande kader. In dit voorbeeld richt het initiatief zich in eerste instantie primair op het stimuleren van spelen/bewegen voor kinderen. Tegelijkertijd stimuleert het een goede sociale cohesie in de wijk en een prettige leefomgeving door de inrichting van de openbare ruimte.

TER ILLUSTRATIE: REALISEREN VAN OPGAVEN OP MEERDERE TERREINEN TEGELIJKERTIJD

Inwoners kwamen met het idee om op een braakliggend veld in hun wijk speeltoestellen te plaatsen. De buurt gaf aan vier speeltoestellen te willen. De gemeente had budget voor twee toestellen. Inwoners hebben vervolgens met een architect de indeling bekeken en zijn gekomen tot een nieuwe indeling binnen het budget van de gemeente. Er staan nu vier speeltoestellen en het veld is geschikt voor spelende kinderen, maar biedt ook een plek voor een dagelijkse ontmoeting tussen inwoners van de wijk en gezamenlijke bijeenkomsten met een buurtpicknick of -barbecue.

In de figuur hieronder presenteren we een overzicht van de opgaven waar initiatieven zich in eerste instantie primair op richten. Uit de figuur blijkt dat de meeste initiatieven zich richten op opgaven op het terrein van duurzaamheid (8 stuks). Daarna volgen de leefomgeving in de openbare ruimte (7 stuks), het sociaal domein (6 stuks), gezondheid (4 stuks), natuur (3 stuks) et cetera. Daarbij zijn er wel accentverschillen tussen de twee gemeenten. Zo komen initiatieven op het terrein van duurzaamheid meer voor in de gemeente Tytsjerksteradiel (6 stuks) en initiatieven met betrekking tot de leefomgeving in de openbare ruimte, het sociaal domein en gezondheid komen meer voor in Achtkarspelen.

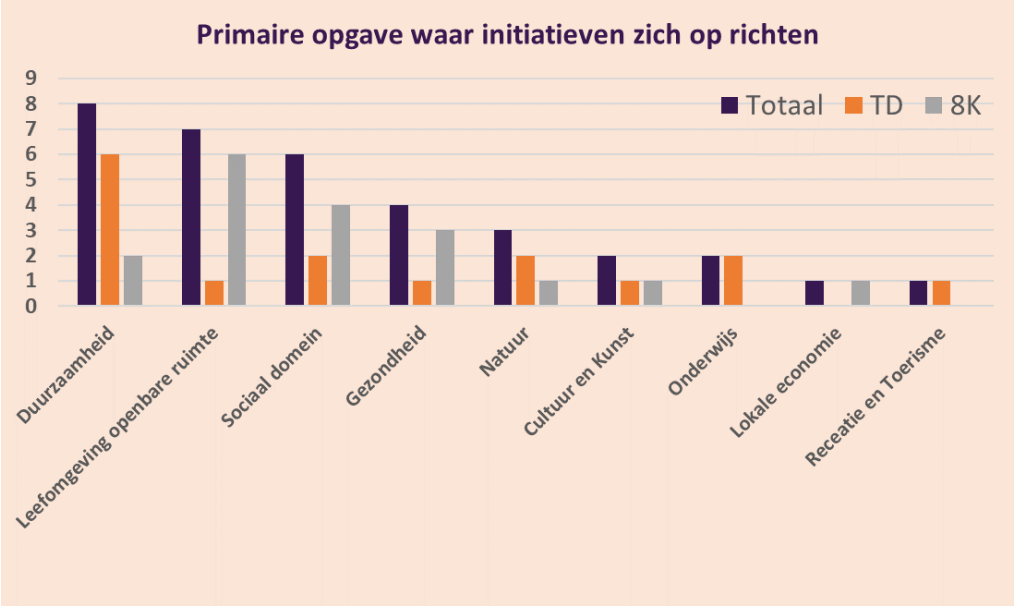

Figuur Deel II 2.1: De primaire opgaven waar initiatieven van inwoners zich op richten binnen de gemeenten Achtkarspelen en Tytsjerksteradiel.

Doelgroepen

Inwonersinitiatieven richten zich op die doelgroepen waarvoor zij een bepaalde maatschappelijke opgave willen realiseren. Zo richten initiatieven op het terrein van duurzaamheid (energietransitie) zich vaak op alle inwoners van een dorp. Initiatieven binnen het sociaal domein richten zich op specifiekere doelgroepen zoals ouderen, mensen met een beperking of kinderen en jongeren.

Het overgrote deel van de initiatieven binnen Achtkarspelen en Tytsjerksteradiel richt zich op alle inwoners van een dorp, zie de onderstaande tabel. Het gaat daarbij bijvoorbeeld om initiatieven op het terrein van de energietransitie, opruimen van zwerfafval en gezondheid. Wel zijn er binnen Achtkarspelen meer initiatieven dan in Tytsjerksteradiel die zich richten op kinderen en jongeren

Doelgroepen waarop initiatieven zich richten	Totaal	TD	8K
Alle inwoners van het dorp	22	12	10
Ouderen en/of mensen met een lichamelijke beperking	4	2	2
Kinderen en/of jongeren	5	1	4
Mensen met een verstandelijke beperking	1	0	1
Recreanten en bezoekers	2	1	1
Totaal	**34**	**16**	**18**

Tabel Deel II 2.2: Doelgroepen waarop initiatieven zich op richten binnen de gemeenten Achtkarspelen en Tytsjerksteradiel.

De schaal van het initiatief

De meeste initiatieven binnen Achtkarspelen en Tytsjerksteradiel richten zich op de eigen buurt, wijk of straat. Het gaat om 28 initiatieven. Denk bijvoorbeeld aan een zwerfvuilactie, plaatsing van zonnepanelen of de aanleg van een bijenweide of speeltuin.

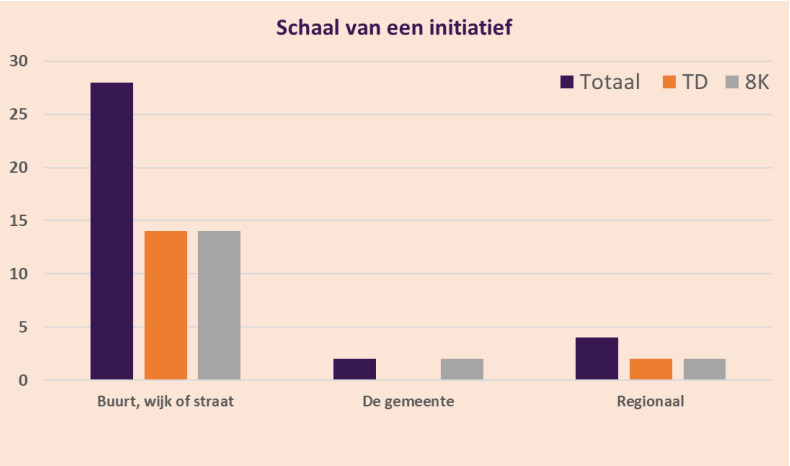

Figuur Deel II 2.2: (Geografische) schaal van initiatieven.

Daarnaast zijn er twee initiatieven die zich richten op het dorp als geheel, te weten het zonnepark De Griene Greide in gemeente Tytserksterdiel, waarbij de opbrengst moet terugvloeien naar de gehele dorpsgemeenschap van Garyp via het Mienskipsfûns Garyp. Het andere initiatief is het Project Zwerfafval dat zich richt op het dorp Buitenpost (gemeente Achtkarspelen).

Er zijn ook initiatieven die zich niet beperken tot de gemeentegrenzen; deze hebben een regionaal karakter. Een voorbeeld is het initiatief om het winkelgebied in Surhuisterveen te vitaliseren, dit mede met oog op het aantrekken van bezoekers uit de gehele regio. Een ander voorbeeld is het initiatief van ouders om een locatie te vinden met betrekking tot wonen en zorg voor hun volwassen kinderen met een beperking. Van deze locatie zouden kinderen vanuit de gehele regio gebruik kunnen maken.

Tijdsduur van het initiatief

De vraag die bij gemeenten vaak speelt is of initiatieven ook een duurzaam karakter hebben: lukt het inwoners om een initiatief ook langdurig te ontplooien of heeft het een eenmalig karakter? Deze vraag speelt bijvoorbeeld nogal eens in het geval inwoners het initiatief nemen om zelf het groenonderhoud ter hand te nemen.

In de onderstaande tabel is te zien dat het overgrote deel (28 stuks) van de in dit onderzoek onderzochte initiatieven een langdurig karakter heeft en dus om een permanente inspanning van de initiatiefnemers vraagt. Dat rechtvaardigt de vraag of inwoners in staat zijn het initiatief ook langere tijd vol te houden. Er lijkt in ieder geval wel voldoende intrinsieke motivatie om dat te doen want het grootste deel (19 stuks) is ontstaan uit eigen beweging van inwoners om een initiatief te ontplooien. In beide gemeenten is dit de grootste groep initiatieven. Die initiatieven zijn niet ontstaan omdat de overheid daartoe een oproep heeft gedaan en het heeft gestimuleerd, bijvoorbeeld via een subsidieregeling. Dat gaat om een kleinere groep initiatieven (9 stuks).

Tijdsduur van een inwonersinitiatief in de gemeenten Achtkarspelen en Tytsjerksteradiel	Totaal	TD	8K
Permanent	**28**	**14**	**14**
Oproep van de overheid (bv. via subsidie) om een initiatief te ontplooien	9	3	6
Eigen beweging van inwoners om een initiatief te ontplooien	19	11	8
Projectmatig	**6**	**2**	**4**
Oproep van de overheid (bv. via subsidie) om een initiatief te ontplooien	2	0	2
Eigen beweging van inwoners om een initiatief te ontplooien	4	2	2
Totaal	**34**	**16**	**18**

Tabel Deel II 2.3: De tijdsduur van de initiatieven.

Aansluiting op gemeentelijke doelen

In het geval initiatiefnemers willen samenwerken met de gemeente, en ook aan de gemeente vragen een bijdrage te leveren, is het belangrijk dat de doelen die initiatiefnemers nastreven aansluiten op de gemeentelijke beleidsdoelen. Dat is immers een belangrijk fundament voor samenwerking. In de enquête hebben we daarom ook gevraagd of de doelen van de initiatieven aansluiten op die van de gemeente. In nagenoeg alle gevallen geven initiatiefnemers aan dat hun doelen aansluiten op gemeentelijke beleidsdoelen (32 initiatieven). De doelen die worden genoemd gaan veelal over het bevorderen van de gemeenschapszin en het zorg dragen voor elkaar (mienskip), de leefbaarheid van de dorpen vergroten door een bijdrage te leveren aan de kwaliteit van de openbare ruimte (schoon), of doelen rondom duurzaamheid (energietransitie, natuur en biodiversiteit). De doelen van de gemeente zijn niet altijd bekend bij de initiatiefnemers, maar zij vinden het dan evident dat de doelen aansluiten op die van de gemeente of menen dan dat de gemeente een grotere bijdrage van de samenleving verwacht: doelen ken ik niet zo direct, maar het zal echt wel over duurzaamheid gaan" of "Ik ken de doelen niet precies, maar je ziet dat de gemeente steeds meer doorschuift naar de inwoners, die het zelf meer moeten gaan doen. En dat doen wij".

Fase van een initiatief

Initiatieven kunnen zich in verschillende fasen bevinden. Voor beide gemeenten bevinden de meeste initiatieven zich in de fase van uitvoering. In totaal gaat het om 22 initiatieven, waarvan 13 in Achtkarspelen en 9 in Tytsjerksteradiel.

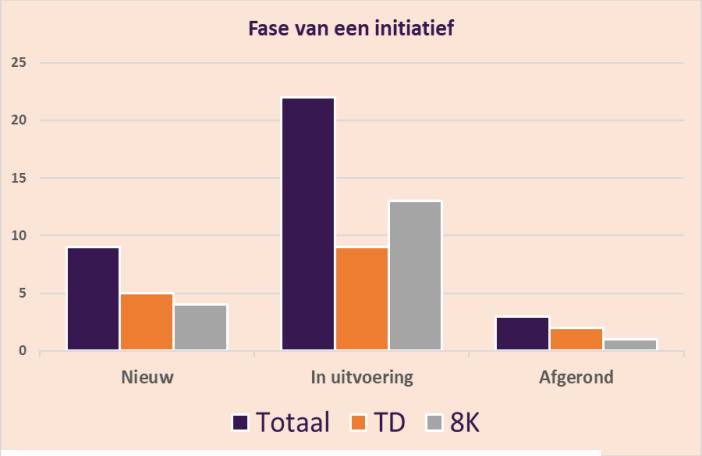

Figuur Deel II 2.3: Initiatieven in verschillende fasen.

Uit de grafiek kan worden geconcludeerd dat het aantal initiatieven in de fase van uitvoering in beide gemeenten zal groeien, want het aantal nieuwe initiatieven is substantieel groter dan het aantal initiatieven dat is afgerond. Dit weerspiegelt dat het grootste deel van de initiatieven een permanent karakter heeft, zoals hiervoor eerder besproken.

Het is om verschillende redenen interessant voor de gemeente om te weten in welke fase een initiatief zich bevindt. Iedere fase vraagt namelijk om een ander type samenspel en de behoeften van initiatiefnemers zijn ook per fase verschillend.

Vormgeving

De meeste inwonersinitiatieven hebben een privaatrechtelijke vorm (21 stuks): een coöperatie, vereniging of stichting. De overige hebben een informele vorm (13 stuks). De reden om een privaatrechtelijke vorm te kiezen is niet enkel afhankelijk van het wel of niet stimuleren van initiatieven door de overheid, bijvoorbeeld via subsidies. De privaatrechtelijke vorm komt namelijk ook voor in het geval daar geen sprake van is (16 initiatieven).

(Juridische) vorm van het initiatief	Totaal	TD	8K
Informeel	**13**	**6**	**7**
Oproep van de overheid (bv. via subsidie) om een initiatief te ontplooien	6	2	4
Eigen beweging van inwoners om een initiatief te ontplooien	7	4	3
Privaatrechtelijk	**21**	**10**	**11**
Oproep van de overheid (bv. via subsidie) om een initiatief te ontplooien	5	1	4
Eigen beweging van inwoners om een initiatief te ontplooien	16	9	7
Totaal	**34**	**16**	**18**

Tabel Deel II 2.4: (Juridische) vorm van de initiatieven.

2.3 Samenwerkingspartners van initiatieven: wie helpen mee, wie stimuleert?

Samenwerkingspartners

Voor het realiseren van hun doelen hebben initiatiefnemers hulp nodig van anderen. Niemand is in staat om individueel de doelen te realiseren. Dat geldt voor de overheid maar ook voor inwonersinitiatieven. Samenwerking met anderen is een belangrijke succesfactor.

Figuur 2.4 hieronder presenteert de samenwerkingspartners van de inwonersinitiatieven die in dit onderzoek in kaart zijn gebracht. De belangrijkste samenwerkingspartners zijn beide gemeenten, andere inwoners, maatschappelijke organisaties en bedrijven. In meer dan de helft van de initiatieven wordt met deze partners samengewerkt en dat geldt voor beide gemeenten.

Ook weten initiatiefnemers in iets minder dan de helft van de initiatieven goede doelen/fondsen te vinden voor medefinanciering van de initiatieven; dat is in Achtkarspelen iets meer het geval dan in Tytsjerksteradiel. Opvallend is verder dat initiatiefnemers in veel mindere mate samenwerken met andere verenigingen, denk bijvoorbeeld aan sport- en cultuurverenigingen.

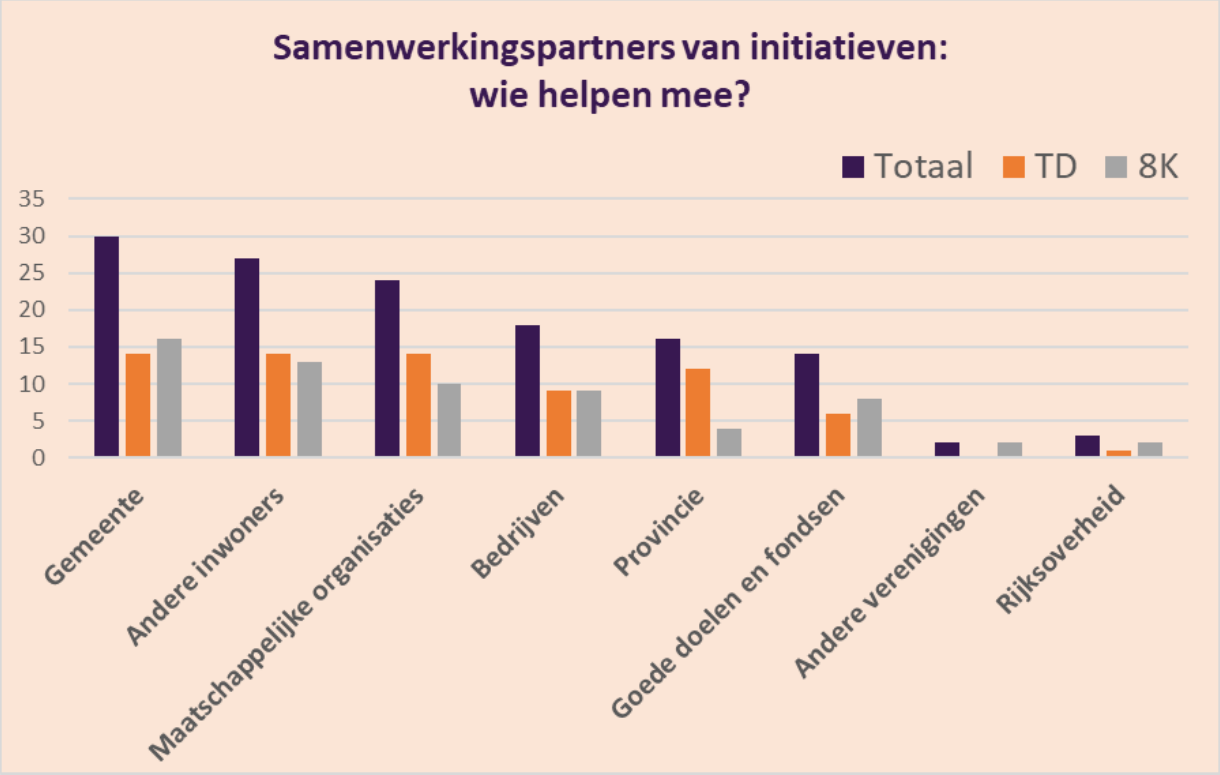

Figuur Deel II 2.4: Samenwerkingspartners van initiatieven.

Voor 30 inwonersinitiatieven is de gemeente een belangrijke partner. De gemeente levert daarbij op verschillende wijzen een bijdrage aan initiatieven. In tabel 2.5 geven we die bijdragen weer. Deze worden geordend langs de succesfactoren van het evaluatiemodel zoals eerder gepresenteerd in deel I, hoofdstuk 2 van dit rapport.

Bijvoorbeeld: op het vlak van realisatiekracht zorgt de gemeente voor middelen en ondersteuning, op het vlak van democratisch samenspel komt de raad in positie en op het vlak van constructief samenspel door te werken met vaste ambtelijk contactpersonen, meedoen met regelmatig overleg en ondersteunen bij het ontwikkelen van een initiatief.

Bijdrage van de gemeenten aan inwonersinitiatieven
Realiseren van opgaven: realisatiekracht
ONDERSTEUNEN MET FINANCIËLE EN MATERIËLE MIDDELEN De gemeente ondersteunt met financiële middelen zoals: • Het verstrekken van een opstartsubsidie of reguliere subsidie; • Het vergoeden van onkosten voor het organiseren van informatiebijeenkomsten en PR; • Het verhuren van een gebouw of grond aan de initiatiefnemers; • Het verzorgen van regulier onderhoud; • Het leveren van materieel voor groenonderhoud, voor het opruimen van zwerfafval en het opruimen en afvoeren van afval. IMMATERIËLE ONDERSTEUNING De gemeente ondersteunt ook immaterieel zoals: • Het afgeven van de noodzakelijke vergunningen; • Ambtelijke inzet: vakkennis en het geven van adviezen; • Het geven van publiciteit voor het initiatief, bijvoorbeeld de aanwezigheid van een wethouder zorgt voor aanwezigheid van de pers.
Democratisch samenspel
• De gemeenteraad zet zich in voor het initiatief, bijvoorbeeld met het indienen van moties; • Ook initiatiefnemers zoeken zelf het draagvlak onder inwoners.
Constructief samenspel
• Meerdere keren per jaar een standaard overleg: "dat werkt stimulerend over en weer."; • Ambtenaren spelen een faciliterende en verbindende rol en denken mee en geven adviezen: "advies rondom corona, ging allemaal heel soepel."; • De gemeente ondersteunt de initiatiefnemer bij de ontwikkeling van het initiatief; • Vaste aanspraakpunten bij de gemeente: "vaste aanspreekpunten werkt heel goed".

Tabel Deel II 2.5: verschillende typen bijdragen van de gemeente aan inwonersinitiatieven.

Stimulering vanuit de overheid om een initiatief te ontplooien of op eigen beweging

Een initiatief kan geheel uit eigen beweging door inwoners tot stand komen, maar ook doordat de overheid inwoners stimuleert om initiatieven te ontplooien. Het laatste bijvoorbeeld omdat de overheid een subsidie ter beschikking stelt. In dit onderzoek vatten we dit op als een oproep van de overheid aan de samenleving om een initiatief te ontplooien. De overheid stimuleert de samenleving om dit te doen via subsidieregelingen, ook wel stimuleringsregelingen genoemd. Zie ter illustratie het onderstaande kader.

TER ILLUSTRATIE: ZWERFVUILACTIES

Zwerfvuilacties worden geïnitieerd en gecoördineerd door de vereniging Plaatselijk Belang Buitenpost. Aanleiding was het besluit van de gemeente om het opruimen van zwerfafval over te laten aan de dorpsgemeenschap. De centrale overheid heeft met de verpakkingsindustrie afspraken gemaakt, met als resultaat dat de verpakkingsindustrie een opruimvergoeding voor heel Nederland beschikbaar heeft gesteld. Deze vergoeding wordt vanuit het rijk verdeeld over alle gemeenten. Vanuit deze middelen, heeft de gemeente Achtkarspelen in de aanpak van zwerfvuil een subsidie beschikbaar gesteld voor het opruimen van zwerfafval.

Met betrekking tot de in dit onderzoek in kaart gebrachte initiatieven zijn 11 initiatiefnemers gestart met het ontplooien van hun initiatief omdat de overheid dit heeft gestimuleerd, zie de onderstaande tabel. Uit de tabel blijkt ook dat dit in Achtkarspelen relatief vaker voorkomt dan in Tytsjerksteradiel.

Zo zijn inwonersinitiatieven rondom de energietransitie vaak het gevolg van de Subsidieregeling Coöperatieve Energieopwekking (SCE), voorheen de zogenaamde 'Postcoderoosregeling'. Dit is een exploitatiesubsidie voor energiecoöperaties of Verenigingen van Eigenaren waaraan inwoners deelnemen. De overheid keert dan een subsidie uit in de vorm van een bedrag per geproduceerde kWh. Een ander voorbeeld is het project 'Dorpsontwikkelingsmaatschappij (DOM)'. DOM is een initiatief van Agenda Netwerk Noordoost (ANNO), een samenwerkingsverband tussen de gemeenten in Noordoost Fryslân, Provincie Fryslân en Wetterskip Fryslân. DOM is als project ontstaan in 2014 en is een stimuleringsregeling waaraan de gemeenten Achtkarspelen en Tytsjerksteradiel ook deelnemen. Een 'Dorpsontwikkelingsmaatschappij' bestaat uit een groep inwoners, die een subsidie ontvangt van de gemeente voor het inbrengen en uitwerken van plannen die een bijdrage leveren aan de 'mienskip' en de leefbaarheidsplannen die eruit voortvloeien.

Inwonersinitiatieven Achtkarspelen en Tytsjerksteradiel	Totaal	TD	8K
Oproep van de overheid om een initiatief te ontplooien	11	3	8
Eigen beweging van inwoners om een initiatief te ontplooien	23	13	10
Totaal	**34**	**16**	**18**

Tabel Deel II 2.6: Stimulering vanuit de overheid om initiatieven te ontplooien.

Het overgrote deel van de initiatieven (23 initiatieven/70%) komt echter voort uit eigen beweging van inwoners. In die gevallen is er sprake van een intrinsieke motivatie van de inwoners. In dat geval start de motivatie om iets te doen bij de initiatiefnemer zelf en niet omdat hij/zij van buiten af daartoe wordt bewogen. Hierbij zien we in dit onderzoek verschillende motieven om dit te doen. Bijvoorbeeld:

> Willen zorgen voor anderen vanuit een gedeelde gemeenschapszin;
> Vanuit een visie op hoe wij duurzamer kunnen wonen, werken, eten, et cetera. Hier zien we initiatieven op het terrein van duurzame energieopwekking, biodiversiteit, lokale voedselvoorziening, et cetera;
> Zelf kinderen hebben met een beperking waarvoor ouders graag een goede woon- en leefomgeving vorm willen geven;
> Zelf ouders hebben die zo lang als mogelijk in het eigen dorp of thuis willen blijven wonen en waarvoor de kinderen willen zorgen.

In het geval van een extrinsieke motivatie worden initiatiefnemers gedreven door iets van buiten af. Hierbij zien we in dit onderzoek verschillende motieven om dit te doen. Bijvoorbeeld:

> De gemeente bezuinigt op bepaalde voorzieningen, denk aan de kwaliteit en onderhoud van groen in de wijk of activiteiten voor jeugd en jeugdwerk. Inwoners willen de kwaliteit behouden en zich daar ook zelf voor inspannen;
> Inwoners denken iets zelf beter te kunnen doen dan de overheid of ervaren overlast van iets waar de overheid in hun ogen onvoldoende aan doet. Dit speelt bijvoorbeeld bij het opruimen van (zwerf)afval.

2.4 Democratisch samenspel

Zowel initiatiefnemers als gemeenten hebben te maken met verschillende belangen in de samenleving. Zij zullen met die belangen om moeten kunnen gaan en/of kunnen de gemeente (raad en/of college) daarbij om hulp vragen. In de enquête is dan ook gevraagd of er verschillende belangen spelen rondom het initiatief. In 14 gevallen geven initiatiefnemers aan dat zij daarmee te maken hebben, zie de onderstaande tabel 2.7. Daarbij hebben initiatiefnemers in Tytsjerksteradiel (10 stuks) meer te maken met verschillende belangen dan initiatiefnemers in Achtkarspelen (4 stuks).

Voorbeelden die genoemd worden door initiatiefnemers hebben betrekking op de volgende onderwerpen:

> *Duurzaamheid - Energietransitie:* Kritische opstelling van inwoners met betrekking tot het plaatsen van windturbines of het plaatsen van drijvende zonnepanelen bij een zandwinput;
> *Duurzaamheid - Klimaatadaptatie:* Verschillende beelden bij inwoners over wat wel of niet zinvol is, bijvoorbeeld rondom het vergroenen van tuinen of de tegels behouden;
> *Duurzaamheid - Biodiversiteit*: Een boer die ongerust is of de planten en struiken die er komen wel geschikt zijn voor het vee of in het geval van een manage voor de paarden. Initiatiefnemers hebben hierover met een goede afloop overleg gepleegd met de boer en de manage. Of senioren van een seniorencomplex die vlak bij de aangelegde bijenweide wonen en vinden dat de weide netjes moet worden gemaaid, wat niet de bedoeling is als het gaat om een bijenweide;
> *Accommodaties - Ontmoeting:* Kritische opstelling over de kosten, bijvoorbeeld de kosten van een muurschildering of het vervangen van een oude bar die in de ogen van anderen nog prima voldoet. Bij omwonenden weerstand over de bouw van een Multifunctionele Accommodatie;
> *Haven Ryptsjerk:* de omliggende bewoners van de nieuwe locatie waren aanvankelijk niet blij met een haven in de 'achtertuin'. Initiatiefnemers zijn met deze bewoners in gesprek gegaan en hebben een oplossing gevonden door middel van de aanleg van een bosschage, waardoor de haven aan het zicht werd onttrokken.

Spelen er verschillende belangen?	Totaal	TD	8K
Ja	14	10	4
Nee	20	6	14
Totaal	**34**	**16**	**18**

Tabel Deel II 2.7: de mate waarin er verschillende belangen spelen bij initiatieven.

Dat er verschillende belangen spelen is helder. Daarbij merken wij wel op dat het voor initiatiefnemers niet altijd vooraf volledig duidelijk is welke belangen er spelen; zij komen daar gaandeweg achter. Zo proberen initiatiefnemers bekendheid te geven aan het initiatief dat zij ontplooien via informatiebijeenkomsten en/of advertenties in de lokale dorpsbladen. Een initiatiefnemer geeft daarbij aan dat hij/zij inwoners heeft uitgenodigd voor een informatiebijeenkomst. De bijeenkomst werd echter maar door een klein deel van de inwoners bezocht. De initiatiefnemer concludeert hieruit dat de meeste inwoners een afwachtende houding hebben en dat het daarmee vooraf niet altijd helder is welke belangen er spelen.

3 Het beleid van de gemeenten

In dit hoofdstuk wordt deelvraag 2 beantwoord. Het hoofdstuk start direct onder het kader met een beantwoording van de deelvraag. Dit doen we met een kort antwoord en een toelichting daarop. Voor een verdere verdieping en een onderbouwing met bevindingen kunnen de navolgende paragrafen van dit hoofdstuk worden geraadpleegd.

DEELVRAAG

2 Wat is de ambitie, visie en beleid van de gemeenten ten aanzien van inwonersinitiatieven en heeft de raad hierbij kaders gesteld?

Beantwoording van de deelvraag met de kernbevindingen

In het algemeen willen beide gemeenten stimuleren dat inwoners ook verantwoordelijkheid en initiatief nemen voor de kwaliteit van hun eigen leefomgeving. De twee gemeenten stimuleren dan ook verschillende vormen van initiatieven die door inwoners worden ondernomen. Beide gemeenten hebben daarbij als doel dat individuele inwoners of groepjes inwoners zich inzetten om een bijdrage te leveren aan de lokale samenleving en de kwaliteit van hun eigen leefomgeving. De werkwijze van beide gemeenten is daarbij verschillend; we lichten dat hieronder kort toe.

ACHTKARSPELEN

De gemeente Achtkarspelen hanteert momenteel een pragmatische werkwijze zonder vooraf een beleid, een afwegingskader of werkwijze te hebben vastgesteld. Inwoners met een initiatief die willen samenwerken met de gemeente en een bijdrage vragen van de gemeente (in welke vorm dan ook) kunnen direct contact opnemen met de desbetreffende beleids- of vakafdeling.

TYTSJERKSTERADIEL

De gemeente Tytsjerksteradiel werkt vanuit een door de raad vastgesteld beleid, een afwegingskader voor de raad en een werkwijze en proces dat wordt ondersteund met een ambtelijk coördinator. Er is een specifieke website voor participatie, die initiatiefnemers de helpende hand biedt in het geval zij willen samenwerken met de gemeente.

Het afwegingskader van de gemeente Tytsjerksteradiel biedt de raad hulp om weloverwogen en op een navolgbare wijze beslissingen te nemen om een inwonersinitiatief al dan niet te ondersteunen. Sterk punt daarbij is dat het afwegingskader alle drie de factoren in ogenschouw neemt die het succes van een inwonersinitiatief bepalen. Met het afwegingskader stelt de raad namelijk de volgende kernvragen:

> *Realisatiekracht en realiseren van publieke doelen:* richt het initiatief zich op het realiseren van maatschappelijke opgaven, biedt het meerwaarde en wat is de realisatiekracht van initiatiefnemers?
> *Constructieve samenwerking:* welke samenwerking met de gemeente is nodig en wat kan of wil de gemeente bijdragen?
> *Democratisch samenspel:* is er sprake van verschillende belangen waar rekening mee moet worden gehouden?

Daarnaast heeft de gemeente een proces vastgesteld op welke manieren de gemeente met initiatiefnemers kan samenwerken. Hierdoor ontstaat een gedeelde werkwijze, die bijdraagt aan samenwerking en het scheppen van heldere wederzijdse verwachtingen.

3.1 Het beleid van de gemeente Achtkarspelen

De gemeente Achtkarspelen heeft geen expliciet vastgesteld beleid ten aanzien van inwonersinitiatieven. Dat betekent niet dat de gemeente geen beleid of werkwijze heeft voor inwonersinitiatieven. Het gemeentebestuur (raad en college) vindt het belangrijk dat inwoners actief betrokken zijn en zelf ook een bijdrage leveren aan de kwaliteit van hun leefomgeving[2]. Daarom is vanaf 2015 een proces in gang gezet om te komen tot een programma voor inwoners- en overheidsparticipatie[3]. Hieruit volgend is in januari 2019 een uitvoeringsprogramma voor inwoners- en overheidsparticipatie door de raad vastgesteld: 'Samen werken aan een vitale mienskip, Denk groots, begin klein'. De gemeente hanteert in dit programma de volgende definitie voor het inwonersinitiatief, zie het onderstaande kader.

DEFINITIE INWONERSINITIATIEF VAN DE GEMEENTE ACHTKARSPELEN

'Onder inwonersinitiatieven verstaan we initiatieven van individuele inwoners of groepjes inwoners die zich inzetten om een bijdrage te leveren aan de lokale samenleving. Dat kan te maken hebben met individuele ondersteuning van mede-inwoners, de leefbaarheid van de buurt of de sociale cohesie. Het initiatief kan betrekking hebben op anderen maar ook op de initiatiefnemers zelf. Het gaat om de eigen ideeën en inzet van inwoners'.
Bron: Uitvoeringsprogramma voor inwoners- en overheidsparticipatie 'Samen werken aan een vitale mienskip, Denk groots, begin klein'.

In het uitvoeringsprogramma zijn doelen en acties geformuleerd. Het doel van de gemeente is dat in 2022 de gemeenschapskracht is gestimuleerd door initiatieven mogelijk te maken, te verbinden en te versterken. Daarvoor vindt samenwerking plaats met alle partners uit de mienskip en vormen het plan en de mogelijkheden van de initiatiefnemers het uitgangspunt. Om dit doel te realiseren omvat het uitvoeringsprogramma een plan met allerlei concrete acties, zoals:

- De subsidieregeling Mienskipinitiatieven;
- Elk inwonersinitiatief krijgt een persoonlijk aanspreekpunt binnen de gemeente;
- Het organiseren van de Dag van het initiatief;
- Het oprichten van de Dorpsontwikkelingsmaatschappij en het ANNO-project;
- Het instellen van een ideeënmakelaar;
- Het ontwikkelen van het meetinstrument maatschappelijk rendement.

Tot medio 2020 had de werkmaatschappij 8KTD een programmamanager voor inwoners- en overheidsparticipatie in dienst voor de uitvoering van het programma. Na het vertrek van deze medewerker is de functie voor de gemeente Achtkarspelen, in verband met een bezuiniging van de gemeente, niet opnieuw ingevuld en is het programma beëindigd. De raad heeft dat vastgesteld met het riedsútstel d.d. 8 juni 2021.

Het beëindigen van het programma betekende niet dat de gemeente inwonersinitiatieven niet meer ondersteunt. Er vindt echter geen centrale ambtelijke coördinatie meer plaats en er is geen sprake meer van een vooraf bepaalde en vastgestelde werkwijze[4]. Inwoners met een initiatief kunnen direct contact opnemen met de desbetreffende beleids- of vakafdeling. Daarnaast bezoeken leden van het college de dorpen met regelmaat en halen zij tijdens deze bezoeken ook informatie op over wat er leeft in het dorp en welke initiatieven worden ondernomen.

[2] Bron: interviews.
[3] Bron: interviews.
[4] Bron: interviews.

3.2 Het beleid van de gemeente Tytsjerksteradiel

Het gemeentebestuur (raad en college) vindt het belangrijk dat inwoners actief betrokken zijn en zelf ook een bijdrage leveren aan de kwaliteit van hun leefomgeving. De gemeente beschikt over een recent door de raad vastgestelde beleidsnotitie 'Overheidsparticipatie bij burgerinitiatieven' en een verordening op het burgerinitiatief. De beleidsnotitie en de verordening zijn in 2021 door de raad vastgesteld[5]. Het beleid is ontwikkeld op basis van evaluaties van eerdere inwonersinitiatieven door middel van een zogenaamde 'klantreis' en rondetafelgesprekken met initiatiefnemers op 13 februari 2020. De gemeente hanteert in haar beleid de volgende definitie voor overheidsparticipatie:

DEFINITIE INWONERSINITIATIEF VAN DE GEMEENTE TYTSJERKSTERADIEL

'Bij overheidsparticipatie nodigen de inwoners de gemeente uit tot meedenken en meedoen bij een idee of initiatief dat zij zelf hebben bedacht. In de volksmond worden dit veelal burgerinitiatieven genoemd. De gemeente is in deze situatie meestal één van de stakeholders.'
Bron: Beleidsnota Overheidsparticipatie bij burgerinitiatieven, 20 april 2021.

Het doel van de beleidsnota 'Overheidsparticipatie bij burgerinitiatieven' en de 'Verordening op het burgerinitiatief' is er voor zorgen dat het voor de inwoners, gemeenteraad, het college en de ambtelijke organisatie helder is wat een inwonersinitiatief is, aan welke kaders een inwonersinitiatief moet voldoen zodanig dat de gemeente een bijdrage kan leveren, middels welke stappen een inwonersinitiatief vorm kan krijgen en wat ieders rol is. Inwoners kunnen het beleid van de gemeente raadplegen op een speciale participatiewebsite van de gemeente. Zij kunnen vervolgens de gemeente uitnodigen om mee te denken of mee te doen bij een idee of initiatief. Inwoners kunnen daar ook hun initiatief op plaatsen. Zie: https://denkmee.t-diel.nl/nl-NL/

Doelen

De gemeente Tytsjerksteradiel heeft met de beleidsnota 'Overheidsparticipatie bij burgerinitiatieven' en de 'Verordening op het burgerinitiatief', twee hoofddoelen voor ogen te weten[6]:

1. **Kansen benutten die door inwonersinitiatieven worden geboden:**
   - Door een goede samenwerking tussen de gemeente en inwoners ontstaat er bij de gemeente meer kennis over wat er leeft in de dorpen en kan de gemeente hier beter op aansluiten;
   - Door een goede samenwerking tussen de gemeente en inwoners ontstaat er ook een integrale werkwijze over de beleidsdomeinen heen;
   - De betrokkenheid en het eigenaarschap voor de eigen leefomgeving worden vergroot;
   - Inwoners ervaren door een goede samenwerking met de gemeente een verbeterde dienstverlening van de gemeente, omdat de 'vraag achter de vraag' meer centraal komt te staan.
2. **Heldere kaders scheppen:**
   - Het wordt de raad mogelijk gemaakt om te beoordelen of er sprake is van een inwonersinitiatief en hoe het initiatief kan worden gefaciliteerd, gevolgd en gemonitord.
   - Het wordt de raad mogelijk gemaakt om inwonersinitiatieven aan de hand van gestelde kaders te bespreken en daarmee een gewogen keuze te kunnen maken. Dit om verwachtingen over en weer vroegtijdig in het proces helder te maken.

[5] Raadsvoorstel 'Vastelling beleidsnotitie Overheidsparticipatie bij burgerinitiatieven en Verordening burgerinitiatief', 10 juni 2021.

[6] Raadsvoorstel 'Vastelling beleidsnotitie Overheidsparticipatie bij burgerinitiatieven en Verordening burgerinitiatief', 10 juni 2021.

Afwegingskader voor de raad

De beleidsnota 'Overheidsparticipatie bij burgerinitiatieven' biedt ook een toetsingskader waarmee de raad afwegingen kan maken om een inwonersinitiatief al dan niet te ondersteunen. Het toetsingskader bestaat uit kernvragen die de raad helpen om dat te doen. De kernvragen dekken in onze ogen ook goed de drie verschillende succesfactoren van het evaluatiemodel zoals wij dat hanteren in het onderzoek, zie de onderstaande tabel 3.1.

Succesfactor	Toetsingskader van de gemeente Tytsjerksteradiel. Kernvragen als hulpmiddel voor afwegingen door de raad. Bron: beleidsnota 'Overheidsparticipatie bij burgerinitiatieven'
REALISATIEKRACHT VOOR HET REALISEREN VAN PUBLIEKE DOELEN Initiatieven vormen geen doel op zich, het gaat erom dat initiatiefnemers iets concreets willen realiseren, iets willen bijdragen aan de lokale leefomgeving.	• Welk probleem lost het initiatief op, wat is de meerwaarde voor de buurt/wijk/gemeente? • Zijn de effecten incidenteel of structureel? • Wat zijn de kosten en hoe wordt het gefinancierd? • Hoe worden resultaten gemonitord en gemeten?
CONSTRUCTIEVE SAMENWERKING Doorgaans zijn initiatiefnemers aangewezen op samenwerking met anderen. Dit kan de gemeente zijn, andere inwoners maar ook bedrijven en/of maatschappelijke instellingen.	• Vraagt het een financiële bijdrage van de gemeente? • Wat is nodig qua ambtelijke inzet? • Past het binnen het bestaande beleid van de gemeente?
DEMOCRATISCH SAMENSPEL Initiatiefnemers hebben ook te maken met verschillende belangen in de samenleving. Zij zullen met die belangen om moeten gaan en kunnen daar zelf mee aan de slag en/of kunnen de gemeente (raad en/of college) daarbij om hulp vragen.	• Hoe groot is het draagvlak, welke belangen spelen er mee en zijn er risico's voor specifieke doelgroepen of een bepaald gebied?

Tabel Deel II 3.1: Toetsingskader van de gemeente Tytsjerksteradiel.

Het proces

De beleidsnota 'Overheidsparticipatie bij burgerinitiatieven' beschrijft het proces waarmee de gemeente inwonersinitiatieven wil ondersteunen. Dat proces bestaat uit vijf fases:

1. Van idee naar initiatief;
2. Van een initiatief naar een concreet plan;
3. Van een plan naar de uitwerking;
4. Uitvoering;
5. Evaluatie.

De gemeente biedt initiatiefnemers hulp in iedere fase. Zij kunnen de participatiewebsite van de gemeente raadplegen, die hulp biedt bij het uitdenken van hun idee en zelfstandig beoordelen of het idee kans van slagen heeft om samen te werken met de gemeente (een invulformulier biedt hiervoor kernvragen die initiatiefnemers doen nadenken). De participatiewebsite geeft zicht op het proces dat initiatiefnemers kunnen doorlopen in het geval zij willen samenwerken met de gemeente. Ook kunnen initiatiefnemers via een 'initiatieloket' contact leggen met een 'ambtelijk coördinator burgerinitiatieven' die een helpende hand biedt in alle fases en de initiatiefnemers ook in contact kan brengen met andere ambtenaren voor hulp.

4 De praktijk

In dit hoofdstuk worden de deelvragen 3 t/m 5 beantwoord. Het hoofdstuk start direct onder het kader met een beantwoording van de deelvragen. Dit doen we wederom met een kort antwoord en een toelichting daarop. Voor een verdere verdieping en een onderbouwing met bevindingen kunnen de navolgende paragrafen van dit hoofdstuk worden geraadpleegd.

DEELVRAGEN

3 Hebben de gemeenten in de coalitieperiode 2018-2022 overeenkomstig de ambitie in de coalitieakkoorden inwoners in staat gesteld hun initiatieven te ontplooien?
   a Zijn initiatiefnemers door de gemeenten gestimuleerd, ondersteund of gefaciliteerd?
   b Wat verwachten de initiatiefnemers van inwonersinitiatieven van de gemeente en worden die verwachtingen volgens de inwoners ook waargemaakt?
   c Hoe ervaren college en ambtelijke organisatie de inwonersinitiatieven in hun gemeente?

4 Welke maatschappelijke waarde hebben de inwonersinitiatieven die van de grond zijn gekomen?

5 Welke obstakels zijn er in termen van gemeentelijk handelen, beleid, regels, subsidie- en vergunningvoorschriften, financiële of andere (inperkende) kaders?
   a Welke risico's en praktische vraagstukken doen zich voor bij inwonersinitiatieven?

Beantwoording van de deelvragen met de kernbevindingen

3 Beide gemeenten hebben inwoners in staat gesteld hun initiatieven te ontplooien. De gemeenten hebben hiervoor de juiste voorwaarden ingevuld en ondersteunen en faciliteren initiatieven op verschillende wijzen. Het beeld daarover is tussen de ambtelijk contactpersonen en initiatiefnemers over het algemeen eensluidend en positief over alle drie succesfactoren van het evaluatiemodel: realisatiekracht, democratisch samenspel en samenwerking.

Daar waar initiatiefnemers en ambtelijk contactpersonen kritischer zijn gaat het om:
> De kwaliteit van samenwerking in het geval een initiatief een langdurig karakter heeft. Het vraagt dan aandacht en inspanning om elkaar langdurig vast te houden en de continuïteit van samenwerking te waarborgen. Dat is bijvoorbeeld het geval bij de casus Sprank Woonzorglocatie;
> De realisatiekracht in het geval meerdere doelen tegelijkertijd moeten worden gerealiseerd, waarbij deze doelen elkaar kunnen versterken maar ook dwars kunnen zitten. Dat is bijvoorbeeld het geval bij de casus Mei Elkoar Yn Droegeham (MEYD).

4 De initiatiefnemers hebben doelen voor ogen die zij met het initiatief willen realiseren. Veelal dragen deze doelen bij aan meerdere maatschappelijke opgaven tegelijkertijd. Dat zijn maatschappelijke opgaven op een breed terrein, zoals opgaven in het sociale domein, natuur & milieu, educatie, economie, cultuur et cetera.

5 Er zijn ook obstakels en risico's die het ontplooien van inwonersinitiatieven in de weg staan. Dit zijn op hoofdlijnen:
> Een integrale aanpak is complex en maakt dat het verbinden van doelen moeilijk is;
> Het waarborgen van initiatieven die een permanent karakter hebben op langere termijn; het is niet eenvoudig om voldoende vrijwilligers langere tijd te binden;

- Bij langdurige complexere projecten neemt de complexiteit gaandeweg toe, ontbreekt het aan (tussentijdse) successen en loopt het vast door slepende kwesties die zich voordoen;
- Initiatiefnemers vinden het moeilijk om goede toegang te krijgen tot hun doelgroep, zij hebben daarvoor niet de juiste informatiepositie;
- Initiatiefnemers krijgen niet altijd gehoor bij partners waarmee zij willen samenwerken, de prioriteiten van deze partners liggen dan anders;
- Voor initiatiefnemers is continuïteit in de relatie met de gemeente belangrijk. Het is voor de gemeente echter moeilijk om dit te waarborgen door personele wisselingen. Dit geldt des te meer voor langdurige projecten en initiatieven met een permanent karakter.

4.1 Inwonersinitiatieven nader bekeken: algemeen beeld

Per gemeente zijn vier casussen geselecteerd ter verdieping, zie de onderstaande tabel. De casussen zijn geselecteerd om een verdiepend inzicht te krijgen in de daadwerkelijke praktijk binnen de twee gemeenten. Dat is in twee stappen gedaan:

1. Als eerste stap is een verdiepende online enquête uitgezet onder de initiatiefnemers en ambtelijk contactpersonen met verdiepende vragen over het initiatief. Allen hebben de online enquête ingevuld met uitzondering van de initiatiefnemers van Sprank Woonzorglocatie. Deze initiatiefnemers hebben wel meegewerkt aan de telefonische enquête voorafgaande aan de online enquête. In bijlagen 2 en 3 worden de resultaten van de verdiepende online enquêtes gepresenteerd, per gemeente en per initiatief.
2. Als tweede stap is per gemeente een werkatelier georganiseerd waarvoor raads- en collegeleden en initiatiefnemers zijn uitgenodigd. In de werkateliers is een dialoog gevoerd over obstakels die zich hebben voorgedaan bij het realiseren van de inwonersinitiatieven en tips geïnventariseerd voor initiatiefnemers en de gemeenten. In bijlage 4 worden de bijdragen van deelnemers aan de werkateliers gepresenteerd waarbij deze voor beide gemeenten zijn samengevoegd.

Geselecteerde casussen ter verdieping	
Gemeente Tytsjerksteradiel	
Haven Ryptsjerk	De realisatie van een nieuwe haven als vervanger van een oude verloederde haven buiten het dorp.
MFC Jistrum	Het realiseren van een multifunctionele accommodatie in het dorp.
Trynwâlderein	Het opzetten van een netwerk van en voor ouderen.
Karantêne	Het realiseren van een kilometerslange ontdekkingstocht in en rond de volkstuin en het natuur- en cultuurpark Vijversburg met kunst, zang, muziek, dans, gedichten en theater.
Gemeente Achtkarspelen	
Mei Elkoar Yn Droegeham (MEYD)	Het stimuleren van positieve gezondheid, ontmoeten en activiteiten met als kerndoel hoe met elkaar gezond ouder te worden.
Sprank Woonzorglocatie	Een zoektocht door ouders naar een woonlocatie voor hun volwassen kinderen met een beperking.
Leefbaar winkelgebied	De zichtbaarheid van het winkelgebied vergroten.
Groenonderhoud Spikant	Inwoners die zelf het openbaar groen in hun straat onderhouden.

Tabel Deel II 4.1: geselecteerde initiatieven voor het verdiepende deel van het onderzoek.

Voor alle initiatieven zijn zowel de initiatiefnemers als de gemeenten eensluidend in hun oordeel. Dat oordeel is positief en daarbij is er geen verschil tussen de gemeente Achtkarspelen of Tytsjerksteradiel. Initiatiefnemers vinden dat de gemeenten goed de helpende hand bieden om inwonersinitiatieven te laten ontplooien. Zij geven namelijk een hoog cijfer voor zowel het proces als voor het resultaat:

> Cijfers van initiatiefnemers over het proces variëren van een 7 t/m een 10.
> Cijfers van initiatiefnemers over het resultaat variëren van een 8 tot een 9;
> Cijfers van de ambtelijk begeleiders over de bijdrage van de gemeente variëren van een 7 tot een 9.

Twee casussen laten een negatieve afwijking zien ten aanzien van dit positieve beeld:

> Mei Elkoar Yn Droegeham in Achtkarspelen: initiatiefnemers geven een cijfer 5 voor het resultaat van het initiatief;
> Sprank Woonzorglocatie in Achtkarspelen: ambtelijk begeleiders geven een cijfer 6 voor de bijdrage van de ambtelijke organisatie.

Deze twee casussen worden verder toegelicht in paragraaf 4.3

4.2 Beeld in Tytsjerksteradiel

Hieronder preciseren we verder het beeld in Tytsjerksteradiel rondom de geselecteerde casussen op alle drie succesfactoren van het evaluatiemodel. Op de volgende bladzijden worden hiervoor de resultaten uit de online enquête gepresenteerd voor de drie succesfactoren van het evaluatiemodel.

Hieruit ontstaat een overwegend positief beeld omtrent de mate waarin initiatiefnemers en de gemeente de juiste voorwaarden invullen om initiatieven te laten ontplooien. Initiatiefnemers of ambtelijk begeleiders beoordelen een tweetal voorwaarden met een onvoldoende (in de tabellen rood gemarkeerd):

> **Realisatiekracht:** de realisatiekracht van initiatiefnemers: zie casus Haven Ryptsjerk;
> **Democratisch samenspel:** de inzet van de gemeente om te helpen bij het overbruggen van tegengestelde belangen: zie de casus Karantêne.

We lichten dit hieronder verder toe.

Casus Haven Ryptsjerk

Het gaat hier om de realisatie van een nieuwe haven, als vervanger van een oude verloederde haven buiten het dorp. Dit is een groot project, het is evident dat de initiatiefnemers niet in staat zijn om dit alleen te realiseren en hulp van de gemeente een belangrijke voorwaarde is. Dit verklaart het oordeel van de ambtelijke begeleider dat initiatiefnemers zelf niet over voldoende realisatiekracht beschikken.

De bijdrage van de gemeente bestond uit het maken van een bestek voor de nieuwe haven, het invullen van het opdrachtgeverschap voor dat bestek en het samen met de initiatiefnemers begeleiden van de uitvoering. Ook het college was betrokken bij dit initiatief. Er speelden namelijk verschillende belangen waarbij de gemeente heeft geholpen om tegengestelde belangen te overbruggen. Voornamelijk omwonenden moesten op een goede wijze worden meegenomen in dit project. De gemeente heeft zich hiervoor ingespannen en heeft, in de ogen van inititatiefnemers, verschillende belangen zorgvuldig afgewogen. Dat verklaart het positieve oordeel van de deelnemers omtrent het democratisch samenspel.

Casus Karantêne

Het gaat hier om de realisatie van een vier kilometerslange route als ontdekkingstocht in en rond volkstuinen en het natuur- en cultuurpark Vijversburg met kunst, zang, muziek, dans, gedichten en een theater. De initiatiefnemers hebben als doel dat mensen de kracht van de natuur en het landschap beleven en zich tevens verbonden gaan voelen met lokaal voedsel van eigen bodem.

De initiatiefnemers hadden zelf zicht op de verschillende belangen die speelden. Het is in de ogen van de initiatiefnemers gelukt om deze zelf te overbruggen. Dat verklaart waarom de deelnemers aangeven dat de gemeente hierbij niet heeft geholpen. Zij geven daarom op dit punt een negatieve score. Ons inziens zou hier een neutrale score meer recht doen aan de rol van de gemeente.

I REALISATIEKRACHT in Tytsjerksteradiel								
	Karantêne		Haven Ryptsjerk		Trynwâlderein		MFA Jistrum	
	Volgens de ambtelijk begeleider	*Volgens deelnemers*	*Volgens de ambtelijk begeleider*	*Volgens deelnemers*	*Volgens de ambtelijk begeleider*	*Volgens deelnemers*	*Volgens de ambtelijk begeleider*	*Volgens deelnemers*
De doelen van het initiatief zijn gerealiseerd	n.v.t.	++	+	++	o	+	+	++
Door samenwerking met de gemeente zijn de doelen *sneller* gerealiseerd	n.v.t.	+	n.v.t.	++	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	++
Door samenwerking met de gemeente heeft het initiatief *meer* doelen bereikt	n.v.t.	+	n.v.t.	++	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	++
De gemeente heeft slagvaardig gehandeld	n.v.t.	++	n.v.t.	++	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	+
De gemeente heeft flexibel gehandeld: de regels waren/zijn niet knellend	n.v.t.	++	n.v.t.	++	n.v.t.	+	n.v.t.	+
De gemeente heeft een goede bijdrage geleverd aan het initiatief	n.v.t.	n.v.t.	++	n.v.t.	o	n.v.t.	+	n.v.t.
Initiatiefnemer heeft voldoende realisatiekracht om doelen te realiseren	n.v.t.	n.v.t.	-	n.v.t.	+	n.v.t.	o	n.v.t.

II Democratisch samenspel in Tytsjerksteradiel								
	Karantêne		Haven Ryptsjerk		Trynwâlderein		MFA Jistrum	
	Volgens de ambtelijk begeleider	*Volgens deelnemers*	*Volgens de ambtelijk begeleider*	*Volgens deelnemers*	*Volgens de ambtelijk begeleider*	*Volgens deelnemers*	*Volgens de ambtelijk begeleider*	*Volgens deelnemers*
De initiatiefnemers hebben zicht op de belangen van anderen die geraakt worden door of te maken hebben met het initiatief	n.v.t.	++	+	+	+	+	+	++
De initiatiefnemer heeft inzet gepleegd om tegengestelde belangen te overbruggen, bv. door compromissen te sluiten	n.v.t.	++	o	+	o	+	+	++
Het is de initiatiefnemer gelukt om de tegengestelde belangen te overbruggen	n.v.t.	+	o	+	o	+	+	++
De gemeente helpt het initiatief bij het overbruggen van eventuele tegengestelde belangen	n.v.t.	-	o	++	o	n.v.t.	+	++
De gemeente legt goed uit hoe eventuele besluitvorming loopt en hoe zij tot haar besluiten is gekomen	n.v.t.	+	+	++	n.v.t.	n.v.t.	+	++
De gemeente weegt bij besluiten de inbreng en belangen zorgvuldig af	n.v.t.	+	+	+	n.v.t.	n.v.t.	+	++
De betrokkenheid van inwoners bij het dorp of de wijk is door dit initiatief toegenomen	+	niet bekend	o	+	+	+	+	++

III Kwaliteit van samenwerking in Tytsjerksteradiel								
	Karantêne		Haven Ryptsjerk		Trynwâlderein		MFA Jistrum	
	Volgens de ambtelijk begeleider	*Volgens deelnemers*	*Volgens de ambtelijk begeleider*	*Volgens deelnemers*	*Volgens de ambtelijk begeleider*	*Volgens deelnemers*	*Volgens de ambtelijk begeleider*	*Volgens deelnemers*
Er is een goede samenwerking tussen gemeente en initiatiefnemer(s)	n.v.t.	++	+	++	+	+	+	++
De initiatiefnemer is netjes en respectvol door de gemeente behandeld	n.v.t.	++	n.v.t.	++	n.v.t.	+	n.v.t.	++
De gemeentelijke regels en kaders en de eventuele rol/inzet van de gemeente voor het initiatief zijn duidelijk	n.v.t.	++	+	+	o	n.v.t.	+	o
De gemeente heeft aan de initiatiefnemer(s) helder gemaakt wat de gemeente kon betekenen voor het initiatief	n.v.t.	+	+	++	+	n.v.t.	+	o
De gemeente zoekt naar 'ruimte' binnen de regels om het initiatief verder te helpen	n.v.t.	n.v.t.	+	++	o	n.v.t.	+	+
De gemeente stelt alle relevante informatie beschikbaar om het initiatief verder te helpen	n.v.t.	+	+	++	+	n.v.t.	+	+
De gemeente geeft alle informatie die nodig is en geeft deze *tijdig*	n.v.t.	+	+	++	o	n.v.t.	+	o
De gemeente heeft een open en constructieve houding	n.v.t.	++	+	++	+	+	+	++
De initiatiefnemer heeft een open en constructieve houding	n.v.t.	n.v.t.	+	n.v.t.	+	n.v.t.	+	n.v.t.
Bij een eventueel te nemen besluit heeft de gemeente duidelijk aangegeven wanneer het besluit zou worden genomen	n.v.t.	+	+	++	n.v.t.	n.v.t.	+	+

Tabellen Deel II 4.2: resultaten online enquête onder initiatiefnemers en ambtelijk begeleiders.

4.3 Beeld in Achtkarspelen

Hieronder preciseren we verder het beeld in Achtkarspelen rondom de geselecteerde casussen op alle drie succesfactoren van het evaluatiemodel. Op de volgende bladzijden worden hiervoor de resultaten uit de online enquête gepresenteerd voor de drie succesfactoren van het evaluatiemodel.

Hieruit ontstaat een overwegend positief beeld omtrent de mate waarin initiatiefnemers en de gemeente de juiste voorwaarden invullen om initiatieven te laten ontplooien. Twee casussen laten een negatieve afwijking zien ten aanzien van dit positieve beeld:

> Mei Elkoar Yn Droegeham in Achtkarspelen: de ambtelijk begeleider geeft aan dat de doelen zijn gerealiseerd (groen gemarkeerd). De initiatiefnemers staan hier echter zelf kritischer tegenover met een neutrale score (roze gemarkeerd). Zij geven zoals eerder genoemd in paragraaf 4.1 een cijfer 5 voor het resultaat (zie bijlage 3).

> Sprank Woonzorglocatie in Achtkarspelen: ambtelijk begeleiders geven een relatief laag cijfer (een 6) voor de bijdrage van de ambtelijke organisatie (zie bijlage 3). De initiatiefnemers scoren de mate waarin zij hun doelen realiseren en de tijdigheid van informatieverstrekking door de gemeente met een onvoldoende (rood gemarkeerd).

We lichten dit hieronder verder toe.

Initiatief Mei Elkoar Yn Droegeham (MEYD)

De initiatiefnemers staan zelf kritisch ten aanzien van het verbinden van meerdere doelen aan elkaar. Dat is een grote uitdaging en verklaart het lage cijfer dat zij zelf geven voor het resultaat.

MEYD is een team van dorpsbewoners in de vorm van meerdere werkgroepen. Het is ontstaan vanuit een bijeenkomst die was geïnitieerd door de gemeente Achtkarspelen en het RIVM, in samenwerking met de huisartsenpraktijk Drogeham. Gezondheidsprofessionals en inwoners van Drogeham zijn tijdens de bijeenkomst met elkaar in gesprek gegaan. De doelstelling van deze bijeenkomst was: hoe kunnen we met elkaar gezond oud worden? Wat zou moeten resulteren in minder ziekenhuis- en huisartsbezoeken. En wat is daarvoor nodig?

Het kernteam van MEYD richt zich nu op drie speerpunten in het dorp. Voor elk speerpunt is er een werkgroep ingericht:

1. Werkgroep Fit & Sûn: doel is het realiseren van positieve gezondheid;
2. Werkgroep De Doarpskeamer: elkaar ontmoeten;
3. Werkgroep Activiteiten: samen meedoen aan allerlei activiteiten.

De initiatiefnemers geven aan dat de doelen voor een deel zijn gerealiseerd, maar dat het nog beter zou moeten. Zij willen namelijk de speerpunten 'positieve gezondheid' en 'ontmoeten' meer met elkaar verbinden. Deze doelen kunnen elkaar versterken, maar zitten elkaar ook regelmatig dwars. Als mensen elkaar ontmoeten kiezen ze namelijk vaak voor de gezelligheid, en niet altijd voor het meest gezonde eten[7].
De kwaliteit van samenwerking met de gemeente wordt verder als positief beoordeeld. De initiatiefnemers geven daarbij wel aan hulp te kunnen gebruiken bij het vinden van mensen die tot hun doelgroep behoren[8]: hoe kun je mensen vinden met een ongezonde leefstijl?

[7] Bron: online enquête en werkatelier

[8] Bron: werkatelier

Sprank Woonzorglocatie

De initiatiefnemers van Sprank Woonzorglocatie hebben niet deelgenomen aan de online enquête en ook niet aan een werkatelier. Wel hebben zij deelgenomen aan de telefonische enquête en heeft de ambtelijk begeleider deelgenomen aan de online enquête. Hierop baseren we de onderstaande bevindingen.

De doelen van de initiatiefnemers zijn niet gerealiseerd, namelijk het realiseren van een woonzorglocatie voor hun volwassen kinderen met een beperking. Het vinden van een geschikte locatie blijkt in de praktijk namelijk een weerbarstige opgave. Samenwerking met de gemeente is hierbij essentieel, want de initiatiefnemers beschikken zelf niet over voldoende realisatiekracht om hun doelen te realiseren. Maar ook voor de gemeente blijkt het lastig om een goede locatie te vinden en hiervoor de juiste vergunningen te verlenen.

Het initiatief is een langlopend traject. Het is 15 jaar geleden begonnen met een idee van de initiatiefnemers. Zij wilden een woonzorglocatie vinden voor hun volwassen kinderen met een beperking. In de eerste periode is het hen gelukt om hulp te krijgen van een stichting waardoor een locatie is gevonden. Om dit te kunnen realiseren is ook samengewerkt met een architect en een investeerder. Op enig moment bleek de samenwerking met de stichting echter niet verder van de grond te komen en kwam het project stil te liggen. Na lange tijd moedigden de architect en de investeerder de initiatiefnemers weer aan om het initiatief weer op te pakken. Stichting Sprank, een organisatie met dertig zorglocaties in Nederland, sloot zes jaar geleden aan en er is contact gezocht met de gemeente. Er leek namelijk een kans te ontstaan doordat een gebouw leeg stond in een winkelcentrum. Het lukte de gemeente echter niet om een vergunning rond te krijgen voor deze locatie. Hierover is veel overleg gepleegd met de gemeente en deze gaf aan verder te helpen bij het vinden van een geschikte locatie.

Ook de raad stond inmiddels achter het initiatief en heeft dat verder bekrachtigd met een motie. Er lijkt daardoor nu zicht op een locatie, zie het onderstaande besluit van het college van Achtkarspelen. De initiatiefnemers hopen nu dat de nieuwe raad en een nieuw college deze lijn ook blijft volgen. De ambtelijke organisatie geeft in ieder geval aan dat er inmiddels met de initiatiefnemers een planning en een overlegstructuur is afgesproken. Een belangrijke les blijkt namelijk dat er regelmatig contact nodig is over de voortgang, ook als er sprake is van vertraging[9].

Collegebesluiten Achtkarspelen week 44 2021

Het college heeft verschillende ontwikkelingsmogelijkheden voor de locatie Voorstraat 63 in Buitenpost uitgewerkt. Alle scenario's zijn getoetst op haalbaarheid en wenselijkheid vanuit de diverse beleidsvelden. Het college heeft besloten om de mogelijkheid van appartementen aan de voorzijde en een **woonzorglocatie aan de achterzijde** van het terrein verder uit te werken. **Naar aanleiding van een motie van de raad van 14 oktober 2021 zal de woonzorglocatie in samenwerking met stichting Sprank worden ontwikkeld.** Deze stichting ondersteunt een groep ouders die op zoek zijn naar een locatie in Buitenpost voor begeleid wonen voor de doelgroep jongvolwassenen met een beperking. De verkoop van de locatie zal in de markt worden gezet. De wijze van verkoop wordt nader onderzocht en uitgewerkt.

[9] Bron: online enquete

I REALISATIEKRACHT in Achtkarspelen	MEYD		Leefbaar winkelgebied		Groenonderhoud Spikant		Sprank Woonzorg-locatie	
	Volgens de ambtelijk begeleider	*Volgens deelnemers*	*Volgens de ambtelijk begeleider*	*Volgens deelnemers*	*Volgens de ambtelijk begeleider*	*Volgens deelnemers*	*Volgens de ambtelijk begeleider*	*Volgens deelnemers*
De doelen van het initiatief zijn gerealiseerd	+	o	+	++	+	++	-	
Door samenwerking met de gemeente zijn de doelen *sneller* gerealiseerd	n.v.t.	o	n.v.t.	+	n.v.t.	++	n.v.t.	
Door samenwerking met de gemeente heeft het initiatief *meer* doelen bereikt	n.v.t.	o	n.v.t.	+	n.v.t.	++	n.v.t.	
De gemeente heeft slagvaardig gehandeld	n.v.t.	o	n.v.t.	+	n.v.t.	++	n.v.t.	
De gemeente heeft flexibel gehandeld: de regels waren/zijn niet knellend	n.v.t.	o	n.v.t.	+	n.v.t.	++	n.v.t.	
De gemeente heeft een goede bijdrage geleverd aan het initiatief	+	n.v.t.	+	n.v.t.	++	n.v.t.	+	
Initiatiefnemer heeft voldoende realisatiekracht om doelen te realiseren	+	n.v.t.	+	n.v.t.	++	n.v.t.	-	

II Democratisch samenspel in Achtkarspelen	MEYD		Leefbaar winkelgebied		Groenonderhoud Spikant		Sprank Woonzorg-locatie	
	Volgens de ambtelijk begeleider	*Volgens deelnemers*	*Volgens de ambtelijk begeleider*	*Volgens deelnemers*	*Volgens de ambtelijk begeleider*	*Volgens deelnemers*	*Volgens de ambtelijk begeleider*	*Volgens deelnemers*
De initiatiefnemers hebben zicht op de belangen van anderen die geraakt worden door of te maken hebben met het initiatief	n.v.t.	+	+	n.v.t.	n.v.t.	+	+	
De initiatiefnemer heeft inzet gepleegd om tegengestelde belangen te overbruggen, bv. door compromissen te sluiten	n.v.t.	n.v.t.	+	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	+	
Het is de initiatiefnemer gelukt om de tegengestelde belangen te overbruggen	n.v.t.	n.v.t.	+	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	o	
De gemeente helpt het initiatief bij het overbruggen van eventuele tegengestelde belangen	n.v.t.	n.v.t.	+	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	+	
De gemeente legt goed uit hoe eventuele besluitvorming loopt en hoe zij tot haar besluiten is gekomen	n.v.t.	n.v.t.	+	+	+	++	+	
De gemeente weegt bij besluiten de inbreng en belangen zorgvuldig af	n.v.t.	n.v.t.	++	n.v.t.	+	++	+	
De betrokkenheid van inwoners bij het dorp of de wijk is door dit initiatief toegenomen	++	+	+	+	+	++	+	

III Kwaliteit van samenwerking in Achtkarspelen								
	MEYD		Leefbaar winkelgebied		Groenonderhoud Spikant		Sprank Woonzorg-locatie	
	Volgens de ambtelijk begeleider	*Volgens deelnemers*	*Volgens de ambtelijk begeleider*	*Volgens deelnemers*	*Volgens de ambtelijk begeleider*	*Volgens deelnemers*	*Volgens de ambtelijk begeleider*	*Volgens deelnemers*
Er is een goede samenwerking tussen gemeente en initiatiefnemer(s)	+	+	+	++	++	++	+	
De initiatiefnemer is netjes en respectvol door de gemeente behandeld	n.v.t.	++	n.v.t.	++	n.v.t.	++	n.v.t.	
De gemeentelijke regels en kaders en de eventuele rol/inzet van de gemeente voor het initiatief zijn duidelijk	+	+	o	++	+	++	+	
De gemeente heeft aan de initiatiefnemer(s) helder gemaakt wat de gemeente kon betekenen voor het initiatief	+	+	o	++	+	++	+	
De gemeente zoekt naar 'ruimte' binnen de regels om het initiatief verder te helpen	n.v.t.	n.v.t.	o	+	o	++	+	
De gemeente stelt alle relevante informatie beschikbaar om het initiatief verder te helpen	+	n.v.t.	+	++	+	++	+	
De gemeente geeft alle informatie die nodig is en geeft deze *tijdig*	+	n.v.t.	+	++	+	++	-	
De gemeente heeft een open en constructieve houding	+	++	+	++	+	++	+	
De initiatiefnemer heeft een open en constructieve houding	+	n.v.t.	o	n.v.t.	++	n.v.t.	+	
Bij een eventueel te nemen besluit heeft de gemeente duidelijk aangegeven wanneer het besluit zou worden genomen	n.v.t.	n.v.t.	+	+	n.v.t.	++	o	

Tabellen Deel II 4.3: resultaten online enquête onder initiatiefnemers en ambtelijk begeleiders.

4.4 Maatschappelijke waarden van initiatieven

Inwonersinitiatieven leveren in nagenoeg alle gevallen aan meerdere maatschappelijke opgaven tegelijkertijd een bijdrage. Dat blijkt uit de onderstaande tabel, waarin aan de hand van de doelen van de initiatiefnemers rondom de geselecteerde casussen een reconstructie is gemaakt van maatschappelijke opgaven, waaraan inwonersinitiatieven een bijdrage leveren.

De reconstructie is gebaseerd op de doelen die de initiatiefnemers zelf aangeven in de online enquête. Deze hebben wij vertaald naar de verschillende maatschappelijke opgaven waaraan deze doelen een bijdrage kunnen leveren. De mate waaraan de doelen van de initiatiefnemers een bijdrage leveren aan de maatschappelijke opgaven is verder niet onderzocht.

Opvallend is dat enkel de casus Sprank Woonzorglocatie zich richt op een enkele specifieke opgave, namelijk de zorg en het welzijn van volwassen kinderen met een beperking. Wij merken daarbij op dat uit onze onderzoekspraktijk blijkt dat inwonersinitiatieven over het algemeen op een grotere bijdrage van gemeenten kunnen rekenen indien er aan meerdere maatschappelijke opgaven tegelijkertijd een bijdrage geleverd wordt.

Casus/ Maatschappelijke opgave	Groen-onderhoud Spikant	Tryn-wâlderein	MEYD	Sprank woonzorg-locatie	MFA Jistrum	Karantêne	Haven Ryptsjerk	Leefbaar winkel-gebied
Kwaliteit fysieke leefomgeving	x							
Duurzaamheid Energietransitie								
Natuur en Milieu						x		
Zorg en Welzijn		x		x				
Saamhorigheid en zorgen voor elkaar	x	x	x		x			
Gezondheid, Fysiek en Mentaal			x		x	x		
Cultuur								
Educatie					x	x		
Recreatie en toerisme							x	x
Economie							x	x

Tabel Deel II 4.4: bijdrage van inwonersinitiatieven aan maatschappelijke opgaven.

4.5 Werkatelier: inventarisatie van de blokkades en suggesties

In de voorgaande paragrafen is per casus inzichtelijk gemaakt in hoeverre de gemeenten en initiatiefnemers de juiste voorwaarden invullen om inwonersinitiatieven te ontplooien. Daaruit komt een overwegend positief beeld naar voren. In werkateliers is hierop verder ingezoomd met als doel:

> Een inventarisatie welke blokkades er nog zijn om initiatieven te ontplooien;
> Tips en suggesties te inventariseren van initiatiefnemers en gemeenten.

In bijlage 4 worden de bijdragen van deelnemers aan de werkateliers gepresenteerd. We vatten de belangrijkste genoemde blokkades hieronder samen en doen dit wederom langs de drie pijlers van het evaluatiemodel.

Blokkades

Succes-factor	Blokkades die zich voordoen
REALISATIEKRACHT VOOR HET REALISEREN VAN PUBLIEKE DOELEN	• **Meervoudige doelen realiseren door integraal te werken is moeilijk** De doelen van inwonersinitiatieven zijn vaak meervoudig. Dat is op zichzelf goed, want daarmee ontstaan de juiste verbindingen en kan in een klap aan meerdere maatschappelijke opgaven een bijdrage worden geleverd. Dat vraagt echter wel om een **integrale aanpak** en dat is niet makkelijk. Een illustratief voorbeeld is de casus MEYD. De initiatiefnemers streven een gezonde leefstijl na. Doelen zijn gezond te eten/bewegen (fysieke gezondheid) en ontmoeting (sociale gezondheid). Als mensen elkaar ontmoeten kiezen ze echter in eerste instantie voor gezelligheid en niet altijd voor het meest gezonde voedsel. Dit is overigens de reden waarom MEYD zelf kritisch is over het eigen resultaat; MEYD wil op dit punt een verbeterslag maken. • **Waarborgen van continuïteit op lange termijn** Veel initiatieven hebben een permanent karakter. Het is dan niet altijd makkelijk om de continuïteit te waarborgen. Hoe zorg je ervoor dat voldoende vrijwilligers beschikbaar zijn op langere termijn en hoe de energie en het enthousiasme erin te houden? • **Uitblijven van tussentijdse successen door toenemende complexiteit en slepende kwesties** Sommige initiatieven starten als behapbare projecten maar gaandeweg blijken zij steeds complexer te worden dan vooraf was ingeschat. Zo'n project vraagt steeds meer inspanning van de initiatiefnemers en van de gemeente en eindigt vaak in een slepende kwestie die jarenlang voort kan duren. Dat leidt tot teleurstelling bij initiatiefnemers en de gemeente omdat (tussentijdse) successen uitblijven. Een illustratief voorbeeld is Sprank woonzorglocatie. • **Vinden en aanhaken van de doelgroep** Voor initiatiefnemers is het niet makkelijk om voldoende mensen te vinden die behoren tot de doelgroep van het initiatief. Zo worstelt MEYD met de vraag hoe je de mensen goed kan bereiken met een ongezonde leefstijl.
CONSTRUCTIEVE SAMENWERKING	• **Geen gedeelde prioriteiten** Initiatiefnemers kunnen in veel gevallen hun doel niet individueel realiseren, er is samenwerking nodig met anderen, waaronder de gemeente. Initiatiefnemers krijgen echter niet altijd gehoor omdat de prioriteiten bij anderen anders liggen. • **Continuïteit in de relatie is op langere termijn moeilijk** Initiatiefnemers vinden een vast contactpersoon bij de gemeente belangrijk. Vanwege personele wisselingen is dit echter niet altijd mogelijk, dit geldt des te meer voor langlopende projecten.
DEMOCRATISCH SAMENSPEL	• **Gaandeweg gaan belangen botsen** Bij de start van een initiatief is iedereen enthousiast en de doelen worden omarmd. Naarmate het initiatief concreter gaat worden en in uitvoering komt, wordt het voor anderen ook helder wat het effect is van het initiatief op hun eigen belangen. Dan ontstaan er gaandeweg conflicterende belangen.

Tabel Deel II 4.5: blokkades genoemd per pijler.

Tips en suggesties

In de werkateliers zijn tips en suggesties geïnventariseerd voor verdere doorontwikkeling van inwonersinitiatieven. De bijdragen van deelnemers zijn te vinden in bijlage 4. We geven hieronder een korte samenvatting.

Suggesties voor de gemeente

> Waardeer vrijwilligers. Niet door hen op het podium te zetten, maar vraag waar zij behoefte aan hebben. Vrijwilligers waarderen het dat de gemeente hen soms in de schijnwerpers plaatst, maar zij vinden dat niet het belangrijkste. Een daadwerkelijke bijdrage aan de realisatie van hun doelen vinden zij veel belangrijker.

> Biedt aan initiatiefnemers een vorm van intervisie om weerbarstige vraagstukken bespreekbaar te maken.

> Maak je niet te veel zorgen over de continuïteit van een inwonersinitiatief. Niets is namelijk eeuwig maar vraag je af: is het erg als dit initiatief stopt, wat missen we dan en is dit een probleem?

> Probeer hulp te bieden met het zoeken naar financieringsbronnen en -modellen voor inwonersinitiatieven.

> In het geval de gemeente samenwerkingspartner is, zorg dan voor een onafhankelijk voorzitter voor werkgroepen waaraan initiatiefnemers en de gemeente deelnemen.

> Initiatiefnemers worden door vele onderzoeksbureaus benaderd, dat vraagt veel tijd van de initiatiefnemers. Probeer daarin als gemeente een regisserende rol te spelen om de initiatiefnemers enigszins te beschermen.

Suggesties voor initiatiefnemers

> Denk in mogelijkheden in plaats van onmogelijkheden. Betrek dan ook mensen in het initiatief die kunnen 'omdenken'. Bijvoorbeeld: kinderen en jeugdigen, kunstenaars, ondernemers.

> Respecteer daarentegen ook mensen die onmogelijkheden zien, zij bieden kritisch tegenwicht om te voorkomen dat problemen pas achteraf zichtbaar worden.

5 Rol van de raad

In dit hoofdstuk wordt deelvraag 6 beantwoord. Het hoofdstuk start direct onder het kader met een beantwoording van deze deelvraag. Dit doen we wederom met een kort antwoord en een toelichting daarop. Voor een verdere verdieping en een onderbouwing kunnen de navolgende paragrafen van dit hoofdstuk worden geraadpleegd.

DEELVRAAG

6 Hoe ervaren raadsleden de inwonersinitiatieven vanuit hun volksvertegenwoordigende, kaderstellende en controlerende rol?
> Welke rol spelen raadsleden en hoe doen ze dat?
> Participeren raadsleden in inwonersinitiatieven?

Beantwoording van de deelvraag met de kernbevindingen

In het algemeen vinden alle twee de raden van de twee gemeenten het belangrijk dat inwoners verantwoordelijkheid en initiatief nemen voor de kwaliteit van hun eigen leefomgeving. Zij waarderen de initiatiefnemers hierom. De twee raden stimuleren dan ook verschillende vormen van initiatieven die door inwoners worden ondernomen.

TYTSJERKSTERADIEL

Binnen de gemeente Tytsjerksteradiel is de kaderstellende en controlerende rol van de raad verankerd met vastgesteld beleid rondom inwonersinitiatieven en de raad vervult deze rol ook. De raadsleden zien nog wel vraagstukken waarbij de gemeente het beleid en de werkwijze verder kan doorontwikkelen:

> Het zo laagdrempelig mogelijk maken voor initiatiefnemers om hulp te vragen aan de gemeente, mede in het kader van de nieuwe Omgevingswet;
> Het inrichten van een flexibel budget en tegelijkertijd kunnen omgaan met onzekerheid die daarbij speelt. Het is moeilijk te voorspellen hoeveel initiatiefnemers om hulp zullen vragen en er is nog onvoldoende zicht op alle initiatieven binnen de gemeente.

ACHTKARSPELEN

Binnen de gemeente Achtkarspelen is er geen vastgestelde werkwijze of rol voor de raad. Initiatiefnemers kunnen zich via verschillende wegen melden bij de gemeente als zij hulp nodig hebben. Wanneer de raad daarbij nodig is, dan spant de raad zich daarvoor in en/of raadsleden verwijzen initiatiefnemers naar de juiste ambtenaren. Er is binnen de raad verder geen eensluidend beeld over wat precies een inwonersinitiatief is en er bestaan dan ook verschillende beelden over onder welke voorwaarden de raad een inwonersinitiatief zou moeten ondersteunen.

5.1 Verankering van de rol van de raad

Tytsjerksteradiel

Zoals eerder besproken werkt de gemeente Tytsjerksteradiel vanuit een door de raad vastgesteld beleid, een afwegingskader voor de raad en een werkwijze en proces. Het afwegingskader van de gemeente Tytsjerksteradiel biedt de raad hulp om weloverwogen en op een navolgbare wijze beslissingen te nemen om een inwonersinitiatief al dan niet te ondersteunen.

De raad is hiermee in positie gebracht om zijn kaderstellende rol in te kunnen vullen, en wel op twee manieren:

> Beleidsmatig met vaststelling van de beleidsnota 'Overheidsparticipatie bij burgerinitiatieven' en de 'Verordening op het burgerinitiatief';
> De raad heeft een rol om te toetsen of de gemeente een bijdrage kan of wil leveren aan een inwonersinitiatief.

Het beleid van de gemeente schrijft ook voor dat wanneer een plan van een inwonersinitiatief is gerealiseerd er een evaluatie plaatsvindt. De gemeente evalueert dan samen met betrokkenen het initiatief. Het huidige beleid is daarom ook ontwikkeld op basis van evaluaties van eerdere inwonersinitiatieven, door middel van een zogenaamde 'klantreis' en rondetafelgesprekken met initiatiefnemers op 13 februari 2020. Met de evaluaties kan de raad ook zijn controlerende rol invullen.

Achtkarspelen

De gemeente Achtkarspelen hanteert momenteel een pragmatische werkwijze zonder vooraf beleid, een afwegingskader of werkwijze te hebben vastgesteld. Inwoners met een initiatief die willen samenwerken met de gemeente en een bijdrage vragen van de gemeente (in welke vorm dan ook) kunnen direct contact opnemen met de desbetreffende beleids- of vakafdeling. Er wordt per situatie en op maat bekeken of de raad in positie moet worden gebracht.

5.2 Ervaringen van raadsleden

Voor dit onderzoek is per gemeente met een afvaardiging van fracties gesproken in een groepsgesprek. We vatten de belangrijkste bevindingen uit deze gesprekken hieronder samen[10].

In het algemeen vinden alle twee de raden het belangrijk dat inwoners verantwoordelijkheid en initiatief nemen voor de kwaliteit van hun eigen leefomgeving. Zij waarderen de initiatiefnemers hierom. De twee raden stimuleren dan ook verschillende vormen van initiatieven die door inwoners worden ondernomen.

Tytsjerksteradiel

Raadsleden zijn goed op de hoogte van het vastgestelde beleid, de werkwijze van de gemeente en de rol van de raad omtrent inwonersinitiatieven. Zij vinden een inwonersinitiatief dermate belangrijk dat zij de drempel voor initiatiefnemers die om hulp willen vragen aan de gemeente, zo laag mogelijk willen zien. Mede in het kader van de nieuwe Omgevingswet geven zij aan dat het aan de voorkant zo laagdrempelig mogelijk georganiseerd moet worden.

Uit het gesprek in het kader van dit onderzoek komt naar voren dat zij nog wel worstelen met de vraag hoe een budget vast te stellen voor inwonersinitiatieven. Er zijn gedachten over een flexibel budget, maar de vraag is dan hoe om te gaan met onzekerheden. Het is immers niet te voorspellen hoeveel

[10] Bron: interviews

initiatiefnemers hulp zullen vragen aan de gemeente en ook zijn niet alle inwonersinitiatieven in beeld bij de raad. Veel initiatieven lopen bijvoorbeeld via de dorpsbelangen en dorpshuizen.

Achtkarspelen

De raad heeft zicht op die initiatieven die door de gemeente worden ondersteund. Als dat zicht in hun gevoel niet volledig is, kunnen raadsleden daar vragen over stellen aan het college. Daarmee is er echter geen zicht op alle relevante initiatieven binnen een gemeente, want niet alle initiatiefnemers willen hulp van de gemeente of weten altijd de juiste weg te vinden. Initiatiefnemers melden zich dan ook soms direct bij raadsleden, die dan de initiatiefnemers verwijzen naar de desbetreffende ambtenaren. Ook komen initiatieven in beeld via inspraak in de zogenaamde 'informatiecarrousel' van de raad en kan een initiatief worden geagendeerd in de raad. Raadsleden geven daarbij aan dat deze laatste in veel gevallen zijn te typeren als een idee van inwoners, maar waar vervolgens de gemeente het project ter hand moet nemen.

Aangezien er geen door de raad vastgesteld beleid is ten aanzien van inwonersinitiatieven, is er binnen de raad geen eensluidend beeld over wat precies een inwonersinitiatief is. In het gesprek in het kader van dit onderzoek bleken daar verschillende beelden over te bestaan. Tevens bleken er ook verschillende beelden te bestaan over hoe de raad zou kunnen omgaan met inwonersinitiatieven en onder welke voorwaarden de gemeente een inwonersinitiatief zou moeten ondersteunen.

Deel III De Bijlagen

Bijlage 1 Inventarisatie van inwonersinitiatieven

In het onderzoek zijn met een telefonische enquête in totaal 34 inwonersinitiatieven in kaart gebracht, zie onderstaande tabel. De acht geselecteerde initiatieven die verder zijn verdiept in dit onderzoek zijn gemarkeerd.

Gemeente Achtkarspelen		
	Naam van het initiatief	**Korte omschrijving**
1	Dorpskarwij Gerkesklooster-Stroobos	Een vrijwilligersnetwerk in Gerkesklooster-Stroobos voor hulp bij huishoudelijke klusjes, opvang bij bijvoorbeeld ziekte, kleine tuinklusjes, vervoer naar dokter/ziekenhuis, dieren verzorgen, hulp bij invullen formulieren, schrijven van brieven, hulp met computer of eens een gezellig praatje aan de keukentafel.
2	Mei Elkoar Yn Droegeham (MEYD)	Vanuit visie positieve gezondheid meer samenwerken aan gezondheid en vitaliteit in Drogeham. Drie pijlers zijn gekozen: elkaar ontmoeten, gezond eten en bewegen, activiteiten organiseren.
3	Speeltuin Acht oan de diken	De gemeente kwam zelf naar de inwoners met het idee om twee speeltoestellen te plaatsen op het braakliggend veld in een redelijk nieuwe wijk. De buurt gaf aan vier speeltoestellen te willen. De gemeente had budget voor twee toestellen. Toen heeft een groep van 4 à 5 inwoners met een architect de indeling bekeken, zodat het veldje geschikt zou worden voor jong tot oud. Nu is het een veld met vier toestellen, maar ook geschikt voor zelf spelen en picknicks of barbecues voor de buurt.
4	Knarrenhof Surhuisterveen/Feansterhof	Een woongemeenschap in mienskipszin waar bewoners aan elkaar denken. Niet alleen voor ouderen of dementerenden, maar vanaf 50+ die gevoel hebben voor mienskip. Een gemêleerde groep, zodat ieder wat kan bijdragen.
5	Project Zwerfafval Achtkarspelen	De verpakkingsindustrie kwam met een voorstel om zwerfaval op straat (hun eigen afval eigenlijk) aan te pakken. Dat is in het dorp opgepakt met de voetbal- en korfbalvereniging. Het gaat om het bewust worden van de jeugd dat je niet zomaar alles op straat kunt weggooien. De jeugd van de verenigingen gaat in totaal vijf à zes keer per jaar het dorp door om zwerfafval op te pakken, drie keer de voetbaljeugd en drie keer de korfbaljeugd.
6	Muurschildering loods	De dorpsraad heeft informatie opgehaald bij kinderen uit het dorp. Zij vonden het dorp wat saai en grijs. Toen is er het idee ontstaan om graffiti op een van de wanden van de bedrijfspanden te ontwerpen. Het gaat om een wand van 1000 m². Samen met scholen en jeugdwerk wordt nu gekeken hoe de muurschildering praktisch ontworpen kan worden door de kinderen uit het dorp, met uiteindelijk een professionele uitvoering door een bedrijf.
7	Bloeiende Bollen voor Bijen en Burgers in Buitenpost en Kollum	Samen met inwoners, instellingen en bedrijven (Mienskip) 55.000 biologische bijvriendelijke bollen planten langs een vernieuwde route van de Foodwalk, in Buitenpost en Kollum. Doelen: • Biodiversiteit, om in het vroege voorjaar meer voedselaanbod te hebben voor insecten; • Meer bewustwording bij de burgers door ze te betrekken; • Educatie: natuur- en milieueducatie en natuurbeleving voor middelbaar en basisonderwijs; • Tevens kond middels dit initiatief de reeds bestaande Foodwalk aantrekkelijker gemaakt worden/versterkt worden.
8	Pilot jongerenwerk	Het initiatief omvat een plan voor de inzet van een aantal goede jongerenwerkers in kleine gebieden. Dit voor een periode van drie jaar waardoor met 20 uur per week jongerenwerkers vier à vijf keer per week aanwezig en zichtbaar zijn op plekken waar zich veel jongeren verzamelen.

Gemeente Achtkarspelen		
	Naam van het initiatief	**Korte omschrijving**
9	Stichting Groen	Vanuit de dorpsraad van Gerkesklooster-Stroobos is een aantal jaren geleden aan de gemeente gevraagd of zij zelf het groenonderhoud in het dorp mogen verzorgen. Het idee was dat zij het zelf in combinatie met inwoners, bedrijven en instellingen beter konden dan de gemeente. Na een pilotperiode is er een Stichting Groen opgericht die nu het maaien en schoffelen uitvoert, inclusief het afhandelen van meldingen hierover in het dorp. De stichting is een samenwerking tussen bedrijven en de dorpsraad.
10	Groenonderhoud Spikant	Dit initiatief is ontstaan toen er op het openbaar groen bezuinigd werd en bij de reconstructie in de straat (riolering, nieuwe bestrating) heesterperken werden omgevormd naar gazon. Inwoners hebben aangegeven zelf het onderhoud te willen verzorgen zodat er voor een onderhoudsintensievere inrichting kon worden gekozen. In overleg met de gemeente is de plantkeuze bepaald en sindsdien verzorgen inwoners elke vrijdagmiddag in het seizoen een 'schoffelbijeenkomst' met tien à elf mensen met een glaasje/iets lekkers na afloop. Zij noemen dat het schoffelcafé, dit geeft direct saamhorigheid.
11	Leefbaar winkelgebied Surhuisterveen	De initiatiefneemster heeft, vanuit haar rol in het bestuur van de vereniging Handel & Industrie Surhuisterveen (H&I), een subsidie aangevraagd bij de provincie om de zichtbaarheid van het winkelgebied te vergroten. Dit om meer bezoekers naar het koopcentrum te trekken. Vanuit dit initiatief zijn diverse acties uitgezet om de presentatie, promotie en profilering van het winkelgebied te versterken. Ook is een bidbook ontwikkeld. Via shared space worden leegstaande panden aangeboden om startende ondernemers kans te bieden zich verder te ontwikkelen.
12	Sprank Woonzorglocatie Buitenpost	In dit initiatief hebben ouders zich verenigd in hun zoektocht naar een woonzorglocatie voor hun volwassen kinderen met een beperking. Dit in samenwerking met een investeerder, een architect en een zorgaanbieder.
13	Zwerfafval/prullenbakken	Minder zwerfafval en het netjes houden van het dorp.
14	Het grote zwerfafvalproject Aktie	Minder zwerfafval en het netjes houden van het dorp.
15	Zwerfvuilacties Buitenpost	De zwerfvuilacties worden geïnitieerd en gecoördineerd door de vereniging Plaatselijk Belang Buitenpost. Aanleiding was het besluit van de gemeente om het opruimen van zwerfafval over te laten aan de dorpsgemeenschap.
16	Gezond leven (preventie) in Gerkesklooster-Stroobos	Aanleiding was de aanpak Jongeren op Gezond Gewicht (JOGG), erop gericht om de leefomgeving van kinderen/jongeren gezonder te maken. Met dit initiatief heeft het Generatiehuis dit breder getrokken naar alle leeftijdsgroepen in het dorp en zijn er projecten geïnitieerd om hier uitvoering aan te geven. Zo zijn er kookworkshops op basisscholen georganiseerd. Er is in het dorp een zogenaamde Bloeizone ontwikkeld, gericht op vitaal en gezond ouder worden. Daarnaast zijn werkgroepjes gevormd waarin ideeën van andere inwoners rondom gezondheid worden uitgewerkt. Vanuit zo'n werkgroep is ook een wandelclub en samen koken ontstaan. Doel is een gezonde leefomgeving voor de inwoners en een impuls te geven om elkaar te vinden in ideeën, die preventief bijdragen aan de gezondheid van de inwoners van het dorp en door samenwerking hier uitvoering aan te geven.
17	Multi Functionele Accommodatie (MFA) Twijzelerheide	In 2019 heeft de raad het Integrale Huisvestingsplan Onderwijs vastgesteld. Twee scholen (openbaar en christelijk) zouden onder één dak moeten. De peuterspeelzaal moest er bij. Het budget werd daarvoor vastgesteld. Toen dachten inwoners: kunnen we de voetbalaccommodatie (kantine en kleedkamers) ook niet combineren met de MFA? Later kwamen daar ook het dorpshuis en de gymvereniging bij. Ook is de IJsvereniging ingestapt om te zien of dat op een toekomstbestendige manier te combineren is.
18	Baggeren Fabryksfeart	Initiatiefnemers willen een sterk vervuilde vaart laten baggeren. De sterk vervuilde vaart gaf aanwonenden overlast (stank en onaantrekkelijk). Voor 2007 had de

Gemeente Achtkarspelen		
	Naam van het initiatief	Korte omschrijving
		buurtvereniging zich hiermee beziggehouden, maar het bleek te veel tijd te kosten. In de periode van 2007 tot 2010 hebben initiatiefnemers vooral veel gesprekken gevoerd met betrokken instanties, waaronder het waterschap (als eigenaar) en de gemeente. Dit heeft er in 2020 toe geleid dat een traject van 300 meter aan bewoond deel van de vaart is gebaggerd. Voor het baggeren van de rest van de vaart (700 meter) moet opnieuw budget worden vrijgemaakt. Dit moeten de initiatiefnemers weer oppakken

Gemeente Tytsjerksteradiel		
	Naam van het initiatief	**Korte omschrijving**
1	Energiegroep Burgum	Energiegroep Burgum zet zich in voor schone energie. Is bezig met het realiseren van zonneweide (zonnepanelen), samen met een bedrijf.
2	Dorpstuin Hurdegaryp	Een initiatief van een groep inwoners voor een dorpstuin waar biologische groenten en fruit worden gekweekt. Er wordt gewerkt aan verschillende thema's: biodiversiteit, verkoop van eigen groenten, fruit en bloemen, educatieve activiteiten voor verschillende doelgroepen, stimuleren van het eten van lokaal geteeld biologisch voedsel. Doelen zijn iedereen een kans geven om gezond te eten, lokaal, zinvol en gezond werk verrichten.
3	Zon-wind-opslag	De Enerzjykoöperaasje Garyp (EKG) is een pilotproject gestart waarbij de volgende stap in de energietransitie voor Garyp onderzocht gaat worden. Er gaat gekeken worden naar de opwekmogelijkheden zoals zon en wind. Ook zal worden onderzocht of het interessant is om de opgewekte stroom tijdelijk op te slaan en deze pas later te leveren als het moment gunstiger is. Een veelomvattend onderzoek waarvoor een projectgroep binnen EKG is opgericht. Deze projectgroep zal over deze eerste verkenningsfase naar verwachting begin 2023 een rapport opleveren. Het rapport zal verslag doen van de onderzochte mogelijkheden en naar verwachting een advies opleveren omtrent het te volgen scenario.
4	Trynwâlderein	Trynwâlderein zet zich er voor in dat ouderen zolang mogelijk in de Trynwâlden kunnen blijven wonen, te midden van familie en vrienden, binnen een ouderen-voor-ouderen netwerk dat 'Zorg voor elkaar' centraal stelt en zich actief inzet voor ieders welzijn én voldoende voorzieningen. De Stichting Trynwâlderein heeft ten doel het behartigen van de belangen van de ouderen en tracht dit doel onder meer te bereiken door: • Het stimuleren van de samenwerking tussen vrijwillige zorgaanbieders, professionele zorgaanbieders en zorgvragers binnen de ouderenzorg in de Trynwâlden; • Het faciliteren van een netwerk waarbinnen vrijwillige zorgaanbieders en zorgvragers binnen de Trynwâlden elkaars welzijn bevorderen voor kleine zorgvragen als een wandelingetje, werk nodig in de tuin of gesprekjes bij eenzaamheid.
5	Dorpsontwikkelings-maatschappij (DOM) Jistrum	Een multifunctionele accommodatie waar alles samen komt, met bundeling van o.a. onderwijs en sport. De DOM Jistrum is voor het onderzoek een samenwerking aangegaan met een architectenbureau voor een vlekkenplan met financierings- en exploitatieberekeningen. Daaruit komt naar voren dat diverse activiteiten in Jistrum in een nieuw MFA gebundeld kunnen worden: een ontmoetingsplek, een gymzaal, een kinderopvang, een peuterspeelzaal, een kerk, een sportvereniging en een school kunnen onder één dak.
6	Trynergie: zonnecentrale op het dak van een bedrijf	De energiecoöperatie wil in acht dorpen groene energie leveren, inwoners bewust maken van groene energie en kennis delen. De opbrengst te veel aan opgewekte energie moet terug vloeien naar de deelnemers.
7	Haven Ryptsjerk	Dit initiatief gaat om de verplaatsing van de bestaande (jacht)haven voor recreatievaart naar een andere locatie aan de vaart/sloot (bij de Wide). Op de bestaande locatie lag de jachthaven uit het zicht en naast een opslagplaats van vuilcontainers. Hierdoor was het doelwit voor vernieling, verrommeling en diefstal.
8	Karantêne	Een vier kilometerlange ontdekkingstocht in en rond de volkstuin en het natuur- en cultuurpark Vijversburg, met kunst, zang, muziek, dans, gedichten en theater. Doel van het project is het beleven van de kracht van natuur en landschap, verbondenheid met boeren en voedsel, meer zelfvoorziening en meer zorg voor elkaar. Het is een groot Mienskipsproject, waaraan zo'n 100 mensen in het dorp meedoen.

Gemeente Tytsjerksteradiel		
	Naam van het initiatief	**Korte omschrijving**
9	Warmtenet Ryptsjerk	De energiewerkgroep Ryptsjerk ook wel Warmtenet Ryptsjerk genoemd, is een lokaal initiatief van vier personen dat zich inzet om, samen met andere maatschappelijke partijen, zich sterk te maken voor de uitvoering van het klimaatakkoord op dorpsniveau. De naam van het initiatief is gekozen omdat een kleinschalig warmtenet als haalbare basis voor een collectieve oplossing wordt gezien. De initiatiefnemers hebben onderzoek laten doen naar mogelijke oplossingen.
10	Blommenpaad Gytsjerk	Naar aanleiding van het beschikbaar stellen van subsidie voor biodiversiteits-projecten van provincie Fryslân in 2020 heeft een werkgroep van Dorpsbelang Gytsjerk en de Wielenwerkgroep een subsidieaanvraag gedaan voor het verhogen van de biodiversiteit van het ruitermenpad bij Gytsjerk-Oentsjerk. De werkgroep gaat hiervoor wilde bloemenmengsels inzaaien, bosschages aanplanten, de bermen en de sloten natuurvriendelijk beheren en educatie geven aan inwoners van Gytsjerk en Oentsjerk. De werkgroep is inmiddels omgevormd tot een Stichting Cultuur en Landschap Trynwâlden. Mede doel van het initiatief is betrokkenheid van inwoners en bedrijven te stimuleren.
11	De Sinneskeppers in Jistrum-Skûlenboarch	De Sinneskeppers is een coöperatie gestart vanuit het initiatief van een inwoner (en dorpsbelang) om het dorp Jistrum zo duurzaam mogelijk te maken, door het opwekken en gebruiken van duurzame energie. Doel van dit initiatief is om een collectief zonnedak te realiseren, waarop 200 zonnepanelen geplaatst worden. Inwoners kunnen gebruik maken van de PostCodeRoosregeling, door het kopen van zonnepanelen op het collectieve zonnedak.
12	Bijenweide Oentsjerk	Naar aanleiding van het project Fryslân Zoemt van de Friese Milieufederatie heeft de initiatiefnemer een voorstel in gediend voor een bijenweide aan de Van Haersmasingel. De Friese Milieufederatie heeft subsidie in de vorm van zaad gegeven om dit project uit te voeren. De initiatiefnemer heeft dit terrein afgeplagd en ingezaaid en er is een informatiebord geplaatst over het leven van de bij. Samen met de scholen zijn twee bijenhotels gemaakt. Voor de instandhouding van de bijenweide met bijenhotels en informatiebord is (dat is bekostigd door de gemeente), is een beheersovereenkomst van tien jaar afgesloten met de initiatiefnemer. Doelen zijn het vergroten van de biodiversiteit en de bewustwording in de gemeenschap.
13	Energiek Hurdegaryup	Initiatiefnemers zijn in 2019 begonnen na een advertentie in 'Buurkracht'. Daarop is een energieavond georganiseerd met tien aanbieders op het gebied van duurzame energie. Daar kwamen 120 bewoners op af. De initiatiefnemers willen een eigen coöperatie oprichten of aansluiten bij een bestaande coöperatie in de omgeving. Doelen zijn: • Medebewoners helpen met energieneutraal te worden. • Gebruik maken van de kennis van professionals en/of geïnteresseerde medebewoners op het gebied van duurzaamheid/energie. Kennis bundelen.
14	Tirza, Coöperatie Zorg en Welzijn	Tirza is opgericht in 2015 door initiatiefnemers die zelf geen zorg verlenen, maar ervoor zorgen dat goede zorg wordt verleend. Er zijn drie speerpunten: een lokale zorgcoach, kleinschalige woonzorgvoorzieningen en ZorgThuis. Deze drie speerpunten zijn gerealiseerd en daarom is op 16 september 2021 besloten de coöperatie op te heffen. Het gaat om langdurige, complexe zorgvraagstukken, dus niet om de kortdurende zorgvragen. Bijvoorbeeld voor dementerenden, die vroeger sneller werden opgenomen. Er zijn in vijf jaren 90 mensen geholpen door tussenkomst van de zorgcoach.
15	Zonnepark De Griene Greide in Garyp	Van de 700 gezinnen zijn er 250 lid van de coöperatie. In 2016 het grootste initiatief op dit gebied in Nederland. Doelen zijn:

Gemeente Tytsjerksteradiel		
	Naam van het initiatief	**Korte omschrijving**
		• Mienskipsgevoel, en het is van de coöperatie zelf, van en voor de dorpsgemeenschap. • Circulair: productie en gebruik in dezelfde regio. Er is structurele werkgelegenheid ontstaan. Bij de bouw is gebruik gemaakt van plaatselijke en regionale aannemers. Onderhoud door medewerkers uit omgeving via 'Niemand aan de Zijlijn'. Bij excursies maakt de EKG (Enerzjykoöperaasje Garyp) gebruik van catering etc. uit eigen dorp. • Goed voor de middenstand in verband met alle activiteiten rond het zonnepark en de EKG met alle projecten. Positieve opbrengsten vloeien terug naar de dorpsgemeenschap via het Mienskipsfûns Garyp.
16	Proeftuin Aardgasvrij Garyp	Garyp wil het eerste aardgasvrije dorp van Nederland worden. De gemeente Tytsjerksteradiel en de EKG willen binnen 5 jaar 80 tot 90% van alle woningen in Garyp van het aardgas afkoppelen. De gemeente krijgt hiervoor een bijdrage van 5,5 miljoen euro uit het rijksprogramma 'Proeftuinen voor aardgasvrije bestaande wijken'. Elke provincie heeft minimaal één proeftuin. De plannen zijn beoordeeld op kwaliteit, op financiële onderbouwing en op haalbaarheid.

Bijlage 2 Verdiepende casussen Tytsjerksteradiel

In deze bijlage presenteren we de feedback van initiatiefnemers en ambtelijk contactpersonen rondom de vier geselecteerde casussen. Bronnen zijn de telefonische enquête en de verdiepende online enquête onder initiatiefnemers en ambtelijk contactpersonen.

Traject Inwonersinitiatief Karantêne Gemeente Tytsjerksteradiel

Leeswijzer bij dit trajectrapport

Dit trajectrapport geeft de uitkomsten van de zelfevaluatie door de ambtelijk sleutelfiguur van de gemeente én de korte online enquête onder deelnemers uit de samenleving.

Legenda

	Positief (+) → Zeer positief (++)
	Neutraal (o)
	Negatief (-)→ Zeer negatief (--)
	Niet van toepassing

Beschrijving van het initiatief

Een vier kilometerlange ontdekkingstocht in en rond de volkstuin en het natuur- en cultuurpark Vijversburg, met kunst, zang, muziek, dans, gedichten en theater.

Wat is het doel van het initiatief?

Doel van het project is:
- Het beleven van de kracht van natuur en landschap.
- Verbondenheid met boeren en voedsel, bewustwording van voedsel van eigen bodem.
- Meer zelfvoorziening.

Waardering voor het initiatief

Alles overziend oordeel van de ambtelijke begeleider en initiatiefnemer met een rapportcijfer 1 t/m 10

Oordeel van de ambtelijk begeleider over tevredenheid bijdrage gemeente:	**9**	***Oordeel van initiatiefnemer over het proces:***	**8**
		Oordeel van initiatiefnemer over het resultaat:	**8**

I REALISATIEKRACHT

Het realiseren van het initiatief.	*Volgens de ambtelijk begeleider*	*Volgens deelnemers*
De doelen van het initiatief zijn gerealiseerd.	n.v.t.	++
Door samenwerking met de gemeente zijn de doelen *sneller* gerealiseerd.	n.v.t.	+
Door samenwerking met de gemeente heeft het initiatief *meer* doelen bereikt.	n.v.t.	+
De gemeente heeft slagvaardig gehandeld.	n.v.t.	++
De gemeente heeft flexibel gehandeld: de regels waren/zijn niet knellend.	n.v.t.	++
De gemeente heeft een goede bijdrage geleverd aan het initiatief.	n.v.t.	n.v.t.
Initiatiefnemer heeft voldoende realisatiekracht om doelen te realiseren.	**n.v.t.**	n.v.t.

II DEMOCRATIE

De stem van de samenleving is vertegenwoordigd en klinkt door.	*Volgens de ambtelijk begeleider*	*Volgens deelnemers*
De initiatiefnemers hebben zicht op de belangen van anderen die geraakt worden door of te maken hebben met het initiatief.	n.v.t.	++
De initiatiefnemer heeft inzet gepleegd om tegengestelde belangen te overbruggen, bijv. door compromissen te sluiten.	n.v.t.	++
Het is de initiatiefnemer gelukt om de tegengestelde belangen te overbruggen.	n.v.t.	+
De gemeente helpt het initiatief bij het overbruggen van eventuele tegengestelde belangen.	n.v.t.	-
De gemeente legt goed uit hoe eventuele besluitvorming loopt en hoe zij tot haar besluiten is gekomen.	n.v.t.	+
De gemeente weegt bij besluiten de inbreng en belangen zorgvuldig af.	n.v.t.	+
De betrokkenheid van inwoners bij het dorp of de wijk is door dit initiatief toegenomen.	+	**niet bekend**

III KWALITEIT VAN SAMENWERKING		
Goed teamspel: constructieve interactie en duidelijkheid voor iedereen.	*Volgens de ambtelijk begeleider*	*Volgens deelnemers*
Er is een goede samenwerking tussen gemeente en initiatiefnemer(s).	n.v.t.	++
De initiatiefnemer is netjes en respectvol door de gemeente behandeld.	n.v.t.	++
De gemeentelijke regels en kaders en de eventuele rol/inzet van de gemeente voor het initiatief zijn duidelijk.	n.v.t.	++
De gemeente heeft aan de initiatiefnemer(s) helder gemaakt wat de gemeente kon betekenen voor het initiatief.	n.v.t.	+
De gemeente zoekt naar 'ruimte' binnen de regels om het initiatief verder te helpen.	n.v.t.	n.v.t.
De gemeente stelt alle relevante informatie beschikbaar om het initiatief verder te helpen.	n.v.t.	+
De gemeente geeft alle informatie die nodig is *tijdig.*	n.v.t.	+
De gemeente heeft een open en constructieve houding.	n.v.t.	++
De initiatiefnemer heeft een open en constructieve houding.	n.v.t.	n.v.t.
Bij een eventueel te nemen besluit heeft de gemeente duidelijk aangegeven wanneer het besluit zou worden genomen.	n.v.t.	+

IV PROFESSIONELE VORMGEVING		
Een goede voorbereiding en een goed werkende aanpak in de praktijk	*Volgens de ambtelijk begeleider*	*Volgens deelnemers*
De gemeente ondersteunt het initiatief op een professionele manier.	n.v.t.	+
De gemeente speelt een passende rol.	n.v.t.	+
De gemeente levert maatwerk.	n.v.t.	+
De procedures van de gemeente zijn helder voor de initiatiefnemer en andere betrokkenen.	n.v.t.	+
De informatie van de gemeente is begrijpelijk voor initiatiefnemer en andere betrokkenen.	n.v.t.	+
De gemeente komt haar afspraken na.	n.v.t.	+

Wat is de feedback van de ambtelijk sleutelfiguren en de deelnemers?

Welke tips en feedback voor de toekomst geven initiatiefnemers aan de gemeente?
Geen

Wat zijn de belangrijkste resultaten volgens de ambtelijk begeleider?
Geen

Welke tips en suggesties heeft de ambtelijk begeleider voor de initiatiefnemers?
Geen

Welke lessen trekt de ambtelijk begeleider?
Geen

Achtergrondinformatie over het traject

Op welke schaal?	Dorp
Tijdelijk of structureel?	Tijdelijk
Vast contactpersoon bij de gemeente?	Ja
Is er een werkwijze voor aanpak, begeleiding of ondersteuning opgesteld?	Nee
Is deze werkwijze door de raad vastgesteld?	N.v.t.

Rol en bijdrage gemeente

Door wie binnen de gemeente is/wordt het initiatief behandeld?	Het college: het onderwerp vraagt/vroeg behandeling en besluitvorming door college, maar niet door de raad.
Wie binnen de gemeente heeft een rol gespeeld?	De ambtelijke organisatie en het college.
Wat was de bijdrage van de gemeente?	Subsidieverstrekking.

Deelnemers aan het initiatief

Wie waren de deelnemers precies?

	Totaal
Individuele burgers	> 50
Namens straat, wijk of buurt	> 30
Andere groepen burgers	10
Vanuit maatschappelijke organisaties	1
Vanuit bedrijven	
Onafhankelijke deskundigen	4
Namens andere overheden	3
Totaal	**> 100**

Welke extra informatie is van belang?

Opmerkingen ambtelijk begeleider

De enige bijdrage van de gemeente is het verstrekken van een subsidie. Omdat het evenement nog niet heeft plaatsgevonden heeft de ambtelijke accounthouder een groot deel van de vragen beantwoord met ‘niet van toepassing’.

Traject Inwonersinitiatief Haven Ryptsjerk Gemeente Tytsjerksteradiel

Leeswijzer bij dit trajectrapport

Dit trajectrapport geeft de uitkomsten van de zelfevaluatie door de ambtelijk sleutelfiguur van de gemeente én de korte online enquête onder deelnemers uit de samenleving.

Legenda

	Positief (+) → Zeer positief (++)
	Neutraal (o)
	Negatief (-)→ Zeer negatief (--)
	Niet van toepassing

Beschrijving van het initiatief

De realisatie van een nieuwe haven als vervanger van een oude verloederde haven buiten het dorp. Tevens als aanvulling op de aanleg van een doorgaande sloepenroute door het dorp.

Wat is het doel van het initiatief?

Realisatie van een nieuwe haven.

Waardering voor het initiatief

Alles overziend oordeel van ambtelijke begeleider en initiatiefnemer met een rapportcijfer 1 t/m 10

Oordeel van ambtelijke begeleider over tevredenheid bijdrage gemeente:	**8**	***Oordeel van initiatiefnemer over het proces:***	**10**
		Oordeel van initiatiefnemer over het resultaat:	**9**

I REALISATIEKRACHT

Het realiseren van het initiatief.	*Volgens de ambtelijk begeleider*	*Volgens deelnemers*
De doelen van het initiatief zijn gerealiseerd.	+	++
Door samenwerking met de gemeente zijn de doelen *sneller* gerealiseerd.	n.v.t.	++
Door samenwerking met de gemeente heeft het initiatief *meer* doelen bereikt.	n.v.t.	++
De gemeente heeft slagvaardig gehandeld .	n.v.t.	++
De gemeente heeft flexibel gehandeld: de regels waren/zijn niet knellend.	n.v.t.	++
De gemeente heeft een goede bijdrage geleverd aan het initiatief.	++	n.v.t.
Initiatiefnemer heeft voldoende realisatiekracht om doelen te realiseren.	-	n.v.t.

II DEMOCRATIE

De stem van de samenleving is vertegenwoordigd en klinkt door.	*Volgens de ambtelijk begeleider*	*Volgens deelnemers*
De initiatiefnemers hebben zicht op de belangen van anderen die geraakt worden door of te maken hebben met het initiatief.	+	+
De initiatiefnemer heeft inzet gepleegd om tegengestelde belangen te overbruggen, bv. door compromissen te sluiten.	o	+
Het is de initiatiefnemer gelukt om de tegengestelde belangen te overbruggen.	o	+
De gemeente helpt het initiatief bij het overbruggen van eventuele tegengestelde belangen.	o	++
De gemeente legt goed uit hoe eventuele besluitvorming loopt en hoe zij tot haar besluiten is gekomen.	+	++
De gemeente weegt bij besluiten de inbreng en belangen zorgvuldig af.	+	+
De betrokkenheid van inwoners bij het dorp of de wijk is door dit initiatief toegenomen.	O	+

III KWALITEIT VAN SAMENWERKING		
Goed teamspel: constructieve interactie en duidelijkheid voor iedereen.	*Volgens de ambtelijk begeleider*	*Volgens deelnemers*
Er is een goede samenwerking tussen gemeente en initiatiefnemer(s).	+	++
De initiatiefnemer is netjes en respectvol door de gemeente behandeld.	n.v.t.	++
De gemeentelijke regels en kaders en de eventuele rol/inzet van de gemeente voor het initiatief zijn duidelijk.	+	+
De gemeente heeft aan de initiatiefnemer(s) helder gemaakt wat de gemeente kon betekenen voor het initiatief.	+	++
De gemeente zoekt naar 'ruimte' binnen de regels om het initiatief verder te helpen.	+	++
De gemeente stelt alle relevante informatie beschikbaar om het initiatief verder te helpen.	+	++
De gemeente geeft alle informatie die nodig is *tijdig.*	+	++
De gemeente heeft een open en constructieve houding.	+	++
De initiatiefnemer heeft een open en constructieve houding.	+	n.v.t.
Bij een eventueel te nemen besluit heeft de gemeente duidelijk aangegeven wanneer het besluit zou worden genomen.	+	++

IV PROFESSIONELE VORMGEVING		
Een goede voorbereiding en een goed werkende aanpak in de praktijk.	*Volgens de ambtelijk begeleider*	*Volgens deelnemers*
De gemeente ondersteunt het initiatief op een professionele manier.	+	++
De gemeente speelt een passende rol.	+	++
De gemeente levert maatwerk.	+	++
De procedures van de gemeente zijn helder voor de initiatiefnemer en andere betrokkenen.	+	++
De informatie van de gemeente is begrijpelijk voor initiatiefnemer en andere betrokkenen.	+	++
De gemeente komt haar afspraken na.	+	++

Wat is de feedback van de ambtelijk sleutelfiguren en de deelnemers?

Welke tips en feedback voor de toekomst geven initiatiefnemers aan de gemeente?
De betrokken ambtenaren zijn een voorbeeld hoe initiatieven van inwoners gesteund kunnen worden.

Wat zijn de belangrijkste resultaten volgens de ambtelijk begeleider?
Dat er een kwalitatief goede en voor het dorp leuke (gemeentelijke) haven is gerealiseerd.

Welke tips en suggesties heeft de ambtelijk begeleider voor de initiatiefnemers?
Zorg in een heel vroeg stadium voor betrokkenheid van de gemeente.

Welke lessen trekt de ambtelijk begeleider?
Wees creatief, denk in mogelijkheden en niet in moeilijkheden.

Achtergrondinformatie over het traject

Op welke schaal?	Dorp
Tijdelijk of structureel?	Tijdelijk
Vast contactpersoon bij de gemeente?	Ja
Is er een werkwijze voor aanpak, begeleiding of ondersteuning opgesteld?	Ja
Is deze werkwijze door de raad vastgesteld?	Nee

Rol en bijdrage gemeente

Door wie binnen de gemeente is/wordt het initiatief behandeld?	Het college: het onderwerp vraagt/vroeg behandeling en besluitvorming door het college, maar niet door de raad.
Wie binnen de gemeente heeft een rol gespeeld?	1. De ambtelijke organisatie. 2. Het college van B&W.
Wat was de bijdrage van de gemeente?	De gemeente heeft het bestek gemaakt, was opdrachtgever van het bestek en heeft samen met de initiatiefnemers de uitvoering begeleid.

Deelnemers aan het initiatief

Wie waren de deelnemers precies?

	Totaal
Individuele burgers	20
Namens straat, wijk of buurt	5
Andere groepen burgers	
Vanuit maatschappelijke organisaties	
Vanuit bedrijven	
Onafhankelijke deskundigen	
Namens andere overheden	3
Totaal	**28**

Welke extra informatie is van belang?

Opmerkingen onderzoeker

De ambtelijke organisatie heeft een rol gespeeld bij het overbruggen van tegenovergestelde belangen.

Traject Inwonersinitiatief Trynwâlderein Gemeente Tytsjerksteradiel

Leeswijzer bij dit trajectrapport

Dit trajectrapport geeft de uitkomsten van de zelfevaluatie door de ambtelijk sleutelfiguur van de gemeente én de korte online enquête onder deelnemers uit de samenleving.

Legenda

	Positief (+) → Zeer positief (++)
	Neutraal (o)
	Negatief (-)→ Zeer negatief (--)
	Niet van toepassing

Beschrijving van het initiatief

Het opzetten van een netwerk van en voor ouderen.

Wat is het doel van het initiatief?

Doel van het initiatief is:
- Een ouderen-voor-ouderen netwerk opzetten voor onderlinge hulp en bijstand.
- Bevorderen dat ouderen zo lang als mogelijk in de Trynwâlden kunnen blijven wonen door bijvoorbeeld eenzaamheid te voorkomen en te bestrijden.

Waardering voor het initiatief

Alles overziend oordeel van ambtelijke begeleider en initiatiefnemer met een rapportcijfer 1 t/m 10

Oordeel van ambtelijke begeleider over tevredenheid bijdrage gemeente:	**7**	***Oordeel van initiatiefnemer over het proces:***	**8**
		Oordeel van initiatiefnemer over het resultaat:	**8**

I REALISATIEKRACHT

Het realiseren van het initiatief.	*Volgens de ambtelijk begeleider*	*Volgens deelnemers*
De doelen van het initiatief zijn gerealiseerd.	o	+
Door samenwerking met de gemeente zijn de doelen *sneller* gerealiseerd.	n.v.t.	n.v.t.
Door samenwerking met de gemeente heeft het initiatief *meer* doelen bereikt	n.v.t.	n.v.t.
De gemeente heeft slagvaardig gehandeld.	n.v.t.	n.v.t.
De gemeente heeft flexibel gehandeld: de regels waren/zijn niet knellend.	n.v.t.	+
De gemeente heeft een goede bijdrage geleverd aan het initiatief.	o	n.v.t.
Initiatiefnemer heeft voldoende realisatiekracht om doelen te realiseren.	+	n.v.t.

II DEMOCRATIE

De stem van de samenleving is vertegenwoordigd en klinkt door.	*Volgens de ambtelijk begeleider*	*Volgens deelnemers*
De initiatiefnemers hebben zicht op de belangen van anderen die geraakt worden door of te maken hebben met het initiatief.	+	+
De initiatiefnemer heeft inzet gepleegd om tegengestelde belangen te overbruggen, bv. door compromissen te sluiten.	o	+
Het is de initiatiefnemer gelukt om de tegengestelde belangen te overbruggen.	o	+
De gemeente helpt het initiatief bij het overbruggen van eventuele tegengestelde belangen.	o	n.v.t.
De gemeente legt goed uit hoe eventuele besluitvorming loopt en hoe zij tot haar besluiten is gekomen.	n.v.t.	n.v.t.
De gemeente weegt bij besluiten de inbreng en belangen zorgvuldig af.	n.v.t.	n.v.t.
De betrokkenheid van inwoners bij het dorp of de wijk is door dit initiatief toegenomen.	+	+

III KWALITEIT VAN SAMENWERKING		
Goed teamspel: constructieve interactie en duidelijkheid voor iedereen.	*Volgens de ambtelijk begeleider*	*Volgens deelnemers*
Er is een goede samenwerking tussen gemeente en initiatiefnemer(s).	+	+
De initiatiefnemer is netjes en respectvol door de gemeente behandeld.	n.v.t.	+
De gemeentelijke regels en kaders en de eventuele rol/inzet van de gemeente voor het initiatief zijn duidelijk.	o	n.v.t.
De gemeente heeft aan de initiatiefnemer(s) helder gemaakt wat de gemeente kon betekenen voor het initiatief.	+	n.v.t.
De gemeente zoekt naar 'ruimte' binnen de regels om het initiatief verder te helpen.	o	n.v.t.
De gemeente stelt alle relevante informatie beschikbaar om het initiatief verder te helpen.	+	n.v.t.
De gemeente geeft alle informatie die nodig is *tijdig.*	o	n.v.t.
De gemeente heeft een open en constructieve houding.	+	+
De initiatiefnemer heeft een open en constructieve houding.	+	n.v.t.
Bij een eventueel te nemen besluit heeft de gemeente duidelijk aangegeven wanneer het besluit zou worden genomen.	n.v.t.	n.v.t.

IV PROFESSIONELE VORMGEVING		
Een goede voorbereiding en een goed werkende aanpak in de praktijk.	*Volgens de ambtelijk begeleider*	*Volgens deelnemers*
De gemeente ondersteunt het initiatief op een professionele manier.	+	+
De gemeente speelt een passende rol.	+	n.v.t.
De gemeente levert maatwerk.	+	n.v.t.
De procedures van de gemeente zijn helder voor de initiatiefnemer en andere betrokkenen.	o	n.v.t.
De informatie van de gemeente is begrijpelijk voor initiatiefnemer en andere betrokkenen.	o	n.v.t.
De gemeente komt haar afspraken na.	+	n.v.t.

Wat is de feedback van de ambtelijk sleutelfiguren en de deelnemers?

Welke tips en feedback voor de toekomst geven initiatiefnemers aan de gemeente?
De initiatiefnemers hebben bewust wat afstand gehouden van de gemeente, de gemeente heeft dit ook gerespecteerd, waar nodig konden zij wel terecht bij de gemeente.

Wat zijn de belangrijkste resultaten volgens de ambtelijk begeleider?
Dat het initiatief zich gehoord en gesteund voelt, waardoor de initiatiefnemers door zijn gegaan met het initiatief.

Welke tips en suggesties heeft de ambtelijke begeleider voor de initiatiefnemers?
Geen

Welke lessen trekt de ambtelijk begeleider?
Een van de succesfactoren van dit initiatief zijn de initiatiefnemers zelf. Professionele mensen die weten wat er in de mienskip speelt.

Achtergrondinformatie over het traject

Op welke schaal?	Dorp
Tijdelijk of structureel?	Structureel
Vast contactpersoon bij de gemeente?	Ja
Is er een werkwijze voor aanpak, begeleiding of ondersteuning opgesteld?	Nee
Is deze werkwijze door de raad vastgesteld?	Nee

Rol en bijdrage gemeente

Door wie binnen de gemeente is/wordt het initiatief behandeld?	De ambtelijke organisatie: het gaat om een operationeel onderwerp dat in onze praktijk vrijwel geheel ambtelijk wordt behandeld.
Wie binnen de gemeente heeft een rol gespeeld?	De ambtelijke organisatie: het gaat om een operationeel onderwerp dat in onze praktijk vrijwel geheel ambtelijk wordt behandeld.
Wat was de bijdrage van de gemeente?	De gemeente ondersteunt het initiatief, maar de kracht zit voornamelijk in het geloof in en het doorzettingsvermogen van de initiatiefnemers zelf.

Deelnemers aan het initiatief

Wie waren de deelnemers precies?

	Totaal
Individuele burgers	> 100
Namens straat, wijk of buurt	15
Andere groepen burgers	8
Vanuit maatschappelijke organisaties	1
Vanuit bedrijven	
Onafhankelijke deskundigen	4
Namens andere overheden	
Totaal	**> 120**

Welke extra informatie is van belang?

Opmerkingen onderzoeker:

Initiatiefnemers wilden geen financiële afhankelijkheid van de gemeente, zij hebben wel een startsubsidie van Doarpswurk gehad. (Bron: telefonisch interview).

Traject Inwonersinitiatief MFA Jistrum Gemeente Tytsjerksteradiel

Leeswijzer bij dit trajectrapport

Dit trajectrapport geeft de uitkomsten van de zelfevaluatie door de ambtelijk sleutelfiguur van de gemeente én de korte online enquête deelnemers uit de samenleving.

Legenda

	Positief (+) → Zeer positief (++)
	Neutraal (o)
	Negatief (-)→ Zeer negatief (--)
	Niet van toepassing

Beschrijving van het initiatief

Het realiseren van een multifunctionele accommodatie in het dorp.

Wat is het doel van het initiatief?

Doel van het project is clustering van voorzieningen in het dorp.

Waardering voor het initiatief

Alles overziend oordeel van ambtelijke begeleider en initiatiefnemer met een rapportcijfer 1 t/m 10

Oordeel van ambtelijke begeleider over tevredenheid bijdrage gemeente:	8	***Oordeel van initiatiefnemer over het proces:***	8
		Oordeel van initiatiefnemer over het resultaat:	9

I REALISATIEKRACHT

Het realiseren van het initiatief.	*Volgens de ambtelijk begeleider*	*Volgens deelnemers*
De doelen van het initiatief zijn gerealiseerd.	+	++
Door samenwerking met de gemeente zijn de doelen *sneller* gerealiseerd.	n.v.t.	++
Door samenwerking met de gemeente heeft het initiatief *meer* doelen bereikt.	n.v.t.	++
De gemeente heeft slagvaardig gehandeld.	n.v.t.	+
De gemeente heeft flexibel gehandeld: de regels waren/zijn niet knellend.	n.v.t.	+
De gemeente heeft een goede bijdrage geleverd aan het initiatief.	+	n.v.t.
Initiatiefnemer heeft voldoende realisatiekracht om doelen te realiseren.	o	n.v.t.

II DEMOCRATIE

De stem van de samenleving is vertegenwoordigd en klinkt door.	*Volgens de ambtelijk begeleider*	*Volgens deelnemers*
De initiatiefnemers hebben zicht op de belangen van anderen die geraakt worden door of te maken hebben met het initiatief.	+	++
De initiatiefnemer heeft inzet gepleegd om tegengestelde belangen te overbruggen, bv. door compromissen te sluiten.	+	++
Het is de initiatiefnemer gelukt om de tegengestelde belangen te overbruggen.	+	++
De gemeente helpt het initiatief bij het overbruggen van eventuele tegengestelde belangen.	+	++
De gemeente legt goed uit hoe eventuele besluitvorming loopt en hoe zij tot haar besluiten is gekomen.	+	++
De gemeente weegt bij besluiten de inbreng en belangen zorgvuldig af.	+	++
De betrokkenheid van inwoners het dorp of de wijk is door dit initiatief toegenomen.	+	++

III KWALITEIT VAN SAMENWERKING		
Goed teamspel: constructieve interactie en duidelijkheid voor iedereen.	*Volgens de ambtelijk begeleider*	*Volgens deelnemers*
Er is een goede samenwerking tussen gemeente en initiatiefnemer(s).	+	++
De initiatiefnemer is netjes en respectvol door de gemeente behandeld.	n.v.t.	++
De gemeentelijke regels en kaders en de eventuele rol/inzet van de gemeente voor het initiatief zijn duidelijk.	+	o
De gemeente heeft aan de initiatiefnemer(s) helder gemaakt wat de gemeente kon betekenen voor het initiatief.	+	o
De gemeente zoekt naar 'ruimte' binnen de regels om het initiatief verder te helpen.	+	+
De gemeente stelt alle relevante informatie beschikbaar om het initiatief verder te helpen.	+	+
De gemeente geeft alle informatie die nodig is *tijdig.*	+	o
De gemeente heeft een open en constructieve houding.	+	++
De initiatiefnemer heeft een open en constructieve houding.	+	n.v.t.
Bij een eventueel te nemen besluit heeft de gemeente duidelijk aangegeven wanneer het besluit zou worden genomen.	+	+

IV PROFESSIONELE VORMGEVING		
Een goede voorbereiding en een goed werkende aanpak in de praktijk	*Volgens de ambtelijk begeleider*	*Volgens deelnemers*
De gemeente ondersteunt het initiatief op een professionele manier.	+	++
De gemeente speelt een passende rol.	+	++
De gemeente levert maatwerk.	+	++
De procedures van de gemeente zijn helder voor de initiatiefnemer en andere betrokkenen.	+	o
De informatie van de gemeente is begrijpelijk voor initiatiefnemer en andere betrokkenen.	o	++
De gemeente komt haar afspraken na.	+	+

Wat is de feedback van de ambtelijk sleutelfiguren en de deelnemers?

Welke tips en feedback voor de toekomst geven initiatiefnemers aan de gemeente?

- Vooraf duidelijke kaders en een tijdspad afspreken.
- Regie houden door een vast ambtelijk contactpersoon gedurende het gehele proces.

Wat zijn de belangrijkste resultaten volgens de ambtelijk begeleider?

- De gemeenteraad heeft een positief besluit genomen.

Welke tips en suggesties heeft de ambtelijke begeleider voor de initiatiefnemers?

- Zorg voor een gedragen plan uitgewerkt op (financiële) hoofdlijnen.
- Kijk welke budgetten er omgaan in de gemeente en probeer deze slim te combineren.

Welke lessen trekt de ambtelijk begeleider?

De ambtelijke projectleider heeft geen lessen genoemd.

Achtergrondinformatie over het traject

Op welke schaal?	Dorp
Tijdelijk of structureel?	Structureel
Vast contactpersoon bij de gemeente?	Ja
Is er een werkwijze voor aanpak, begeleiding of ondersteuning opgesteld?	Ja
Is deze werkwijze door de raad vastgesteld?	Ja

Rol en bijdrage gemeente

Door wie binnen de gemeente is/wordt het initiatief behandeld?	Gemeenteraad: besluitvorming door de gemeenteraad is/was nodig.
Wie binnen de gemeente heeft een rol gespeeld?	Het college van B&W en de ambtelijke organisatie.
Wat was de bijdrage van de gemeente?	De bijdrage van de gemeente was een vertaling van behoeften van de samenleving naar benodigde financiële middelen en het begeleiden van de gemeentelijke procedures.

Deelnemers aan het initiatief

Wie waren de deelnemers precies?

	Totaal
Individuele personen	10
Namens straat, wijk of buurt	
Andere groepen burgers	8
Vanuit maatschappelijke organisaties	2
Vanuit bedrijven	
Onafhankelijke deskundigen	3
Namens andere overheden	2
Totaal	**25**

Welke extra informatie is van belang?

Opmerkingen onderzoeker:

De ambtelijke projectleider heeft geen lessen genoemd.

Bijlage 3 Verdiepende casussen Achtkarspelen

In deze bijlage presenteren we de relevante feedback van initiatiefnemers en ambtelijk contactpersonen rondom de vier geselecteerde casussen. Bronnen zijn de telefonische enquête en de verdiepende online enquête onder initiatiefnemers en ambtelijk contactpersonen.

Traject Inwonersinitiatief Mei Elkoar Yn Droegeham Gemeente Achtkarspelen

Leeswijzer bij dit trajectrapport

Dit trajectrapport geeft de uitkomsten van de zelfevaluatie door de ambtelijk sleutelfiguur van de gemeente én de korte online enquête onder deelnemers uit de samenleving.

Legenda

	Positief (+) → Zeer positief (++)
	Neutraal (o)
	Negatief (-)→ Zeer negatief (--)
	Niet van toepassing

Beschrijving van het initiatief

MEYD is een team van dorpsbewoners dat zich bezighoudt met verschillende initiatieven. De werkgroep is ontstaan vanuit een bijeenkomst die was geïnitieerd door de gemeente Achtkarspelen en het RIVM i.s.m. huisartsenpraktijk Drogeham. Gezondheidsprofessionals en inwoners van Drogeham zijn tijdens de bijeenkomst met elkaar in gesprek gegaan. De doelstelling van deze bijeenkomst was: hoe kunnen we met elkaar gezond oud worden? Wat zou moeten resulteren in minder ziekenhuis- en huisartsbezoeken. En wat is daarvoor nodig? Daarnaast ook het creëren van draagvlak binnen het Drogeham.

Wat is het doel van het initiatief?

Doel van het project is het stimuleren van gezondheid, ontmoeting en betrokkenheid van inwoners van het gehele dorp.

Waardering voor het initiatief

Alles overziend oordeel van ambtelijk begeleider en initiatiefnemer met een rapportcijfer 1 t/m 10

Oordeel van ambtelijk begeleider over tevredenheid bijdrage gemeente:	**8**	***Oordeel van initiatiefnemer over het proces:***	**7**
		Oordeel van initiatiefnemer over het resultaat:	**5**

I REALISATIEKRACHT

Het realiseren van het initiatief.	*Volgens de ambtelijk begeleider*	*Volgens deelnemers*
De doelen van het initiatief zijn gerealiseerd.	+	o
Door samenwerking met de gemeente zijn de doelen *sneller* gerealiseerd.	n.v.t.	o
Door samenwerking met de gemeente heeft het initiatief *meer* doelen bereik.	n.v.t.	o
De gemeente heeft slagvaardig gehandeld.	n.v.t.	o
De gemeente heeft flexibel gehandeld: de regels waren/zijn niet knellend.	n.v.t.	o
De gemeente heeft een goede bijdrage geleverd aan het initiatief.	+	n.v.t.
Initiatiefnemer heeft voldoende realisatiekracht om doelen te realiseren.	+	n.v.t.

II DEMOCRATIE

De stem van de samenleving is vertegenwoordigd en klinkt door.	*Volgens de ambtelijk begeleider*	*Volgens deelnemers*
De initiatiefnemers hebben zicht op de belangen van anderen die geraakt worden door of te maken hebben met het initiatief.	n.v.t.	+
De initiatiefnemer heeft inzet gepleegd om tegengestelde belangen te overbruggen, bv. door compromissen te sluiten.	n.v.t.	n.v.t.
Het is de initiatiefnemer gelukt om de tegengestelde belangen te overbruggen.	n.v.t.	n.v.t.
De gemeente helpt het initiatief bij het overbruggen van eventuele tegengestelde belangen.	n.v.t.	n.v.t.
De gemeente legt goed uit hoe eventuele besluitvorming loopt en hoe zij tot haar besluiten is gekomen.	n.v.t.	n.v.t.
De gemeente weegt bij besluiten de inbreng en belangen zorgvuldig af.	n.v.t.	n.v.t.
De betrokkenheid van inwoners bij het dorp of de wijk is door dit initiatief toegenomen.	++	+

III KWALITEIT VAN SAMENWERKING		
Goed teamspel: constructieve interactie en duidelijkheid voor iedereen.	*Volgens de ambtelijk begeleider*	*Volgens deelnemers*
Er is een goede samenwerking tussen gemeente en initiatiefnemer(s).	+	+
De initiatiefnemer is netjes en respectvol door de gemeente behandeld.	n.v.t.	++
De gemeentelijke regels en kaders en de eventuele rol/inzet van de gemeente voor het initiatief zijn duidelijk.	+	+
De gemeente heeft aan de initiatiefnemer(s) helder gemaakt wat de gemeente kon betekenen voor het initiatief.	+	+
De gemeente zoekt naar 'ruimte' binnen de regels om het initiatief verder te helpen.	n.v.t.	n.v.t.
De gemeente stelt alle relevante informatie beschikbaar om het initiatief verder te helpen.	+	n.v.t.
De gemeente geeft alle informatie die nodig is *tijdig.*	+	n.v.t.
De gemeente heeft een open en constructieve houding.	+	++
De initiatiefnemer heeft een open en constructieve houding.	+	n.v.t.
Bij een eventueel te nemen besluit heeft de gemeente duidelijk aangegeven wanneer het besluit zou worden genomen.	n.v.t.	n.v.t.

IV PROFESSIONELE VORMGEVING		
Een goede voorbereiding en een goed werkende aanpak in de praktijk.	*Volgens de ambtelijk begeleider*	*Volgens deelnemers*
De gemeente ondersteunt het initiatief op een professionele manier.	+	+
De gemeente speelt een passende rol.	+	+
De gemeente levert maatwerk.	+	n.v.t.
De procedures van de gemeente zijn helder voor de initiatiefnemer en andere betrokkenen.	+	+
De informatie van de gemeente is begrijpelijk voor initiatiefnemer en andere betrokkenen.	+	++
De gemeente komt haar afspraken na.	+	++

Wat is de feedback van de ambtelijk sleutelfiguren en de deelnemers?

Welke tips en feedback voor de toekomst geven initiatiefnemers aan de gemeente?

Initiatiefnemers moeten helder aangeven welke ondersteuningsbehoefte zij hebben, omgekeerd kan de gemeente dan aangeven welke rol zij kan en wil spelen. Vanuit beide kanten is daar verbetering in mogelijk.

Wat zijn de belangrijkste resultaten volgens de ambtelijk begeleider?

- In het algemeen: er wordt meer samengewerkt aan gezondheid in het dorp, er is meer verbondenheid en focus.
- Concreet: Onder het in 2019 opgerichte kernteam MEYD zijn nog steeds drie werkgroepen actief die onderling veel samenwerken: Fit&Sun, het activiteitenteam en de Dorpskamer.

Welke tips en suggesties heeft de ambtelijk begeleider voor de initiatiefnemers?

- Start op basis van vragen en behoeften die er zijn in het dorp.
- Betrek enthousiaste inwoners en organisaties en zorg voor voldoende vrijwilligers.
- Focus op een aantal thema's.

Welke lessen trekt de ambtelijk begeleider?

- Het is belangrijk om waardering uit te blijven spreken naar inwoners en organisaties over wat ze voor moois in de dorpen doen.
- Wij zouden kennis en ervaring ter inspiratie meer kunnen delen.

Achtergrondinformatie over het traject

Op welke schaal?	Dorp
Tijdelijk of structureel?	Structureel
Vast contactpersoon bij de gemeente?	Ja
Is er een werkwijze voor aanpak, begeleiding of ondersteuning opgesteld?	Ja
Is deze werkwijze door de raad vastgesteld?	Nee

Rol en bijdrage gemeente

Door wie binnen de gemeente is/wordt het initiatief behandeld?	De ambtelijke organisatie: het gaat om een operationeel onderwerp dat in de praktijk vrijwel geheel ambtelijk wordt behandeld.
Wie binnen de gemeente heeft een rol gespeeld?	De ambtelijke organisatie.
Wat was de bijdrage van de gemeente?	• Een subsidie. • De gemeente heeft een samenwerkings-sessie in het dorp georganiseerd waaruit de kerngroep MEYD is voortgekomen en faciliteert dat bij activiteiten de MEYD organisaties betrokken blijven zoals de JOGG-regisseur, sportstimulering en welzijnswerk.

Deelnemers aan het initiatief

Wie waren de deelnemers precies?

	Totaal
Individuele burgers	20
Namens straat, wijk of buurt	
Andere groepen burgers	
Vanuit maatschappelijke organisaties	5
Vanuit bedrijven	
Onafhankelijke deskundigen	
Namens andere overheden	5
Totaal	**30**

Welke extra informatie is van belang?

Opmerkingen initiatiefnemers:

Het lastige van het invullen van de vragenlijst is de focus op de rol van de gemeente, die feitelijk niet zo groot is. Dat maakt de gemeente absoluut geen slechte samenwerkingspartner.

Opmerkingen onderzoeker:

De doelen van het initiatief zijn deels gerealiseerd, het kan volgens de initiatiefnemers nog beter. De initiatiefnemers zijn kritisch, zij willen de speerpunten ‘positieve gezondheid’ en ‘ontmoeten’ nog veel meer met elkaar verbinden. Dat verklaart het relatief lage cijfer dat zij geven over het resultaat (zie onderaan de tabel).

Traject Inwonersinitiatief Leefbaar winkelgebied Surhuisterveen — Gemeente Achtkarspelen

Leeswijzer bij dit trajectrapport

Dit trajectrapport geeft de uitkomsten van de zelfevaluatie door de ambtelijk sleutelfiguur van de gemeente én de korte online enquête onder deelnemers uit de samenleving.

Legenda

	Positief (+) → Zeer positief (++)
	Neutraal (o)
	Negatief (-)→ Zeer negatief (--)
	Niet van toepassing

Beschrijving van het initiatief

Aanleiding was een koopstroomonderzoek uitgevoerd in 2017 in de provincie Friesland. Daaruit kwam naar voren dat Surhuisterveen een belangrijk winkelgebied is. Op basis hiervan hebben initiatiefnemers (vereniging Handel & Industrie Surhuisterveen) een subsidie aangevraagd bij de provincie, om de zichtbaarheid van het winkelgebied te vergroten. Vanuit het initiatief zijn diverse acties genomen:

- Het ontwikkelen van reclamecampagnes;
- Het vernieuwen van de website;
- Inzet van social media en de ontwikkeling van een app;
- Een bidbook om via shared space leegstaande panden aan te bieden om startende ondernemers kansen te bieden zich verder te ontwikkelen.

Wat is het doel van het initiatief?

Doel van het project is om meer bezoekers naar het winkelgebied te trekken: verblijfsvriendelijk en toegankelijk voor alle leeftijdsgroepen.

Waardering voor het initiatief

Alles overziend oordeel van ambtelijk begeleider en initiatiefnemer met een rapportcijfer 1 t/m 10

Oordeel van de ambtelijk begeleider over tevredenheid bijdrage gemeente:	**8**	***Oordeel van de initiatiefnemer over het proces:***	**8**
		Oordeel van de initiatiefnemer over het resultaat:	**8**

I REALISATIEKRACHT

Het realiseren van het initiatief.	*Volgens de ambtelijk begeleider*	*Volgens deelnemers*
De doelen van het initiatief zijn gerealiseerd.	+	++
Door samenwerking met de gemeente zijn de doelen *sneller* gerealiseerd.	n.v.t.	+
Door samenwerking met de gemeente heeft het initiatief *meer* doelen bereikt.	n.v.t.	+
De gemeente heeft slagvaardig gehandeld.	n.v.t.	+
De gemeente heeft flexibel gehandeld: de regels waren/zijn niet knellend.	n.v.t.	+
De gemeente heeft een goede bijdrage geleverd aan het initiatief.	+	n.v.t.
Initiatiefnemer heeft voldoende realisatiekracht om doelen te realiseren.	+	n.v.t.

II DEMOCRATIE

De stem van de samenleving is vertegenwoordigd en klinkt door.	*Volgens de ambtelijk begeleider*	*Volgens deelnemers*
De initiatiefnemers hebben zicht op de belangen van anderen die geraakt worden door of te maken hebben met het initiatief.	+	n.v.t.
De initiatiefnemer heeft inzet gepleegd om tegengestelde belangen te overbruggen, bijv. door compromissen te sluiten.	+	n.v.t.
Het is de initiatiefnemer gelukt om de tegengestelde belangen te overbruggen.	+	n.v.t.
De gemeente helpt het initiatief bij het overbruggen van eventuele tegengestelde belangen.	+	n.v.t.
De gemeente legt goed uit hoe eventuele besluitvorming loopt en hoe zij tot haar besluiten is gekomen.	+	+
De gemeente weegt bij besluiten de inbreng en belangen zorgvuldig af.	++	n.v.t.
De betrokkenheid van inwoners bij het dorp of de wijk is door dit initiatief toegenomen.	+	+

III KWALITEIT VAN SAMENWERKING		
Goed teamspel: constructieve interactie en duidelijkheid voor iedereen.	*Volgens de ambtelijk begeleider*	*Volgens deelnemers*
Er is een goede samenwerking tussen gemeente en initiatiefnemer(s).	+	++
De initiatiefnemer is netjes en respectvol door de gemeente behandeld.	n.v.t.	++
De gemeentelijke regels en kaders en de eventuele rol/inzet van de gemeente voor het initiatief zijn duidelijk.	o	++
De gemeente heeft aan de initiatiefnemer(s) helder gemaakt wat de gemeente kon betekenen voor het initiatief.	o	++
De gemeente zoekt naar 'ruimte' binnen de regels om het initiatief verder te helpen.	o	+
De gemeente stelt alle relevante informatie beschikbaar om het initiatief verder te helpen.	+	++
De gemeente geeft alle informatie die nodig is *tijdig.*	+	++
De gemeente heeft een open en constructieve houding.	+	++
De initiatiefnemer heeft een open en constructieve houding.	o	n.v.t.
Bij een eventueel te nemen besluit heeft de gemeente duidelijk aangegeven wanneer het besluit zou worden genomen.	+	+

IV PROFESSIONELE VORMGEVING		
Een goede voorbereiding en een goed werkende aanpak in de praktijk.	*Volgens de ambtelijk begeleider*	*Volgens deelnemers*
De gemeente ondersteunt het initiatief op een professionele manier.	o	+
De gemeente speelt een passende rol.	+	+
De gemeente levert maatwerk.	+	+
De procedures van de gemeente zijn helder voor de initiatiefnemer en andere betrokkenen.	o	+
De informatie van de gemeente is begrijpelijk voor initiatiefnemer en andere betrokkenen.	+	++
De gemeente komt haar afspraken na.	+	++

Wat is de feedback van de ambtelijk sleutelfiguren en de deelnemers?

Welke tips en feedback voor de toekomst geven initiatiefnemers aan de gemeente?

De gemeente zou nog proactiever kunnen inspelen op subsidiemogelijkheden die er op gemeentelijk en op provinciaal terrein zijn voor ondernemersverenigingen.

Wat zijn de belangrijkste resultaten volgens de ambtelijk begeleider?

- Breed draagvlak voor maatregelen;
- Betrokkenheid;
- Medeverantwoordelijkheid.

Welke tips en suggesties heeft de ambtelijk begeleider voor de initiatiefnemers?

- Betere onderlinge afstemming;
- Betere communicatie tussen werkgroep en gemeente.

Welke lessen trekt de ambtelijk begeleider?

Het concept werkte goed: eerst een gezamenlijke visie, daarna een uitwerking en een plan en meerdere momenten van burgerparticipatie. Door veel personele wisselingen bij de gemeente was projectleiding om de processen te stroomlijnen wel lastig.

Achtergrondinformatie over het traject

Op welke schaal?	Intergemeentelijk /regionaal
Tijdelijk of structureel?	Structureel
Vast contactpersoon bij de gemeente?	Ja
Is er een werkwijze voor aanpak, begeleiding of ondersteuning opgesteld?	Nee
Is deze werkwijze door de raad vastgesteld?	Niet bekend

Rol en bijdrage gemeente

Door wie binnen de gemeente is/wordt het initiatief behandeld?	De gemeenteraad: besluitvorming door de gemeenteraad is/was nodig.
Wie binnen de gemeente heeft een rol gespeeld?	1. De ambtelijke organisatie 2 Het college B&W 3. De gemeenteraad
Wat was de bijdrage van de gemeente?	De gemeente is betrokken en draagt bij met kennisdeling en levert een bijdrage aan de buitenruimte in het winkelgebied met de uitvoering van een reconstructie.

Deelnemers aan het initiatief

Wie waren de deelnemers precies?

	Totaal
Individuele personen	5
Namens straat, wijk of buurt	
Andere groepen burgers	
Vanuit maatschappelijke organisaties	
Vanuit bedrijven	
Onafhankelijke deskundigen	
Namens andere overheden	2
Totaal	**7**

Welke extra informatie is van belang?

Opmerkingen onderzoeker:

- De provincie draagt bij met subsidie;
- De Rabobank draagt bij met kennis en speelt een verbindende rol;
- De Stichting Spavo Fonds heeft een subsidie beschikbaar gesteld. Vereniging Spavo komt voort uit de coöperatieve Spaar en Voorschotbank Surhuisterveen.

Traject Inwonersinitiatief Groenonderhoud Spikant Gemeente Achtkarspelen

Leeswijzer bij dit trajectrapport

Dit trajectrapport geeft de uitkomsten van de zelfevaluatie door de ambtelijk sleutelfiguur van de gemeente én de korte online enquête onder deelnemers uit de samenleving.

Legenda

	Positief (+) → Zeer positief (++)
	Neutraal (o)
	Negatief (-)→ Zeer negatief (--)
	Niet van toepassing

Beschrijving van het initiatief

Het initiatief is ontstaan toen er op het openbaar groen werd bezuinigd door de gemeente en groot onderhoud in de straat van de riolering en bestrating heesterperken werden omgevormd naar gazon. De initiatiefnemers gaven toen aan weer perken te willen hebben en dat ook zelf te willen onderhouden. De gemeente stemde hiermee in en er is onder de inwoners een schoffelploeg samengesteld en een contract ondertekend met de gemeente. In overleg met de gemeente is de plantkeuze bepaald en de gemeente heeft het benodigde materiaal voor onderhoud geleverd, inclusief oranje hesjes voor de veiligheid van de initiatiefnemers.

Wat is het doel van het initiatief?

Doel van het project is om zelf het onderhoud uit te voeren en dat zorgt tevens voor verbinding tussen de inwoners van de buurt.

Waardering voor het initiatief

Alles overziend oordeel van ambtelijk begeleider en initiatiefnemer met een rapportcijfer 1 t/m 10

Oordeel van ambtelijk begeleider over tevredenheid bijdrage gemeente:	**8**	***Oordeel van initiatiefnemer over het proces:***	**9**
		Oordeel van initiatiefnemer over het resultaat:	**9**

I REALISATIEKRACHT

Het realiseren van het initiatief.	*Volgens de ambtelijk begeleider*	*Volgens deelnemers*
De doelen van het initiatief zijn gerealiseerd.	+	++
Door samenwerking met de gemeente zijn de doelen *sneller* gerealiseerd.	n.v.t.	++
Door samenwerking met de gemeente heeft het initiatief *meer* doelen bereikt.	n.v.t.	++
De gemeente heeft slagvaardig gehandeld.	n.v.t.	++
De gemeente heeft flexibel gehandeld: de regels waren/zijn niet knellend.	n.v.t.	++
De gemeente heeft een goede bijdrage geleverd aan het initiatief.	++	n.v.t.
Initiatiefnemer heeft voldoende realisatiekracht om doelen te realiseren.	++	n.v.t.

II DEMOCRATIE

De stem van de samenleving is vertegenwoordigd en klinkt door.	*Volgens de ambtelijk begeleider*	*Volgens deelnemers*
De initiatiefnemers hebben zicht op de belangen van anderen die geraakt worden door of te maken hebben met het initiatief.	n.v.t.	+
De initiatiefnemer heeft inzet gepleegd om tegengestelde belangen te overbruggen, bijv. door compromissen te sluiten.	n.v.t.	n.v.t.
Het is de initiatiefnemer gelukt om de tegengestelde belangen te overbruggen.	n.v.t.	n.v.t.
De gemeente helpt het initiatief bij het overbruggen van eventuele tegengestelde belangen.	n.v.t.	n.v.t.
De gemeente legt goed uit hoe eventuele besluitvorming loopt en hoe zij tot haar besluiten is gekomen.	+	++
De gemeente weegt bij besluiten de inbreng en belangen zorgvuldig af.	+	++
De betrokkenheid van inwoners bij het dorp of de wijk is door dit initiatief toegenomen.	+	++

III KWALITEIT VAN SAMENWERKING		
Goed teamspel: constructieve interactie en duidelijkheid voor iedereen.	*Volgens de ambtelijk begeleider*	*Volgens deelnemers*
Er is een goede samenwerking tussen gemeente en initiatiefnemer(s).	++	++
De initiatiefnemer is netjes en respectvol door de gemeente behandeld.	n.v.t.	++
De gemeentelijke regels en kaders en de eventuele rol/inzet van de gemeente voor het initiatief zijn duidelijk.	+	++
De gemeente heeft aan de initiatiefnemer(s) helder gemaakt wat de gemeente kon betekenen voor het initiatief.	+	++
De gemeente zoekt naar 'ruimte' binnen de regels om het initiatief verder te helpen.	o	++
De gemeente stelt alle relevante informatie beschikbaar om het initiatief verder te helpen.	+	++
De gemeente geeft alle informatie die nodig is *tijdig.*	+	++
De gemeente heeft een open en constructieve houding.	+	++
De initiatiefnemer heeft een open en constructieve houding.	++	n.v.t.
Bij een eventueel te nemen besluit heeft de gemeente duidelijk aangegeven wanneer het besluit zou worden genomen.	n.v.t.	++

IV PROFESSIONELE VORMGEVING		
Een goede voorbereiding en een goed werkende aanpak in de praktijk.	*Volgens de ambtelijk begeleider*	*Volgens deelnemers*
De gemeente ondersteunt het initiatief op een professionele manier.	+	++
De gemeente speelt een passende rol.	+	++
De gemeente levert maatwerk.	+	++
De procedures van de gemeente zijn helder voor de initiatiefnemer en andere betrokkenen.	o	++
De informatie van de gemeente is begrijpelijk voor initiatiefnemer en andere betrokkenen.	+	++
De gemeente komt haar afspraken na.	+	++

Wat is de feedback van de ambtelijk sleutelfiguren en de deelnemers?

Welke tips en feedback voor de toekomst geven initiatiefnemers aan de gemeente?

Geen tips voor de gemeente van de initiatiefnemers, de samenwerking was goed.

Wat zijn de belangrijkste resultaten volgens de ambtelije begeleider?

- Inzicht in wat belangrijk is voor een dergelijke samenwerking.
- Impuls aan betrokkenheid en samenhang in de buurt.

Welke tips en suggesties heeft de ambtelijk begeleider voor de initiatiefnemers?

De ambtelijk projectleider heeft geen tips genoemd.

Welke lessen trekt de ambtelijk begeleider?

De gemeente geeft de volgende tips aan zichzelf: geef ruimte waar mogelijk en zorg voor korte lijnen naar de initiatiefnemers bij vragen. Denk niet in 'winst' in termen van tijd en geld maar in 'winst' in termen van betrokkenheid van inwoners bij hun leefomgeving.

Achtergrondinformatie over het traject

Op welke schaal?	Wijk / buurt
Tijdelijk of structureel?	Structureel
Vast contactpersoon bij de gemeente?	Ja
Is er een werkwijze voor aanpak, begeleiding of ondersteuning opgesteld?	Ja
Is deze werkwijze door de raad vastgesteld?	Nee

Rol en bijdrage gemeente

Door wie binnen de gemeente is/wordt het initiatief behandeld?	Het college: het onderwerp vraagt/vroeg behandeling en besluitvorming door het college, maar niet door de raad.
Wie binnen de gemeente heeft een rol gespeeld?	De ambtelijke organisatie: het gaat om een operationeel onderwerp dat in de praktijk vrijwel geheel ambtelijk wordt behandeld.
Wat was de bijdrage van de gemeente?	De gemeente heeft kennis overgedragen en gereedschap en materiaal geleverd voor onderhoud.

Deelnemers aan het initiatief

Wie waren de deelnemers precies?

	Totaal
Individuele personen	
Namens straat, wijk of buurt	10
Andere groepen burgers	
Vanuit maatschappelijke organisaties	
Vanuit bedrijven	
Onafhankelijke deskundigen	
Namens andere overheden	1
Totaal	**11**

Welke extra informatie is van belang?

Opmerkingen onderzoeker:

Geen.

Traject Inwonersinitiatief Sprank Woonzorglocatie Gemeente Achtkarspelen

Leeswijzer bij dit trajectrapport

Dit trajectrapport geeft de uitkomsten van de zelfevaluatie door de ambtelijk sleutelfiguur van de gemeente én de korte online enquête deelnemers uit de samenleving.

Legenda

	Positief (+) → Zeer positief (++)
	Neutraal (o)
	Negatief (-)→ Zeer negatief (--)
	Niet van toepassing

Beschrijving van het initiatief

Ouders hebben zich verenigd in hun zoektocht naar een woonzorglocatie voor hun volwassen kinderen met een beperking.

Wat is het doel van het initiatief?

Doel van het initiatief een woonzorglocatie te vinden voor een groep gehandicapte personen met een beperking.

Waardering voor het initiatief

Alles overziend oordeel van ambtelijk begeleider en initiatiefnemer met een rapportcijfer 1 t/m 10

Oordeel van ambtelijk begeleider over tevredenheid bijdrage gemeente:	6	***Oordeel van initiatiefnemer over het proces:***	
		Oordeel van initiatiefnemer over het resultaat:	

I REALISATIEKRACHT

Het realiseren van het initiatief.	*Volgens de ambtelijk begeleider*	*Volgens deelnemers*
De doelen van het initiatief zijn gerealiseerd.	-	
Door samenwerking met de gemeente zijn de doelen *sneller* gerealiseerd.	n.v.t.	
Door samenwerking met de gemeente heeft het initiatief *meer* doelen bereikt.	n.v.t.	
De gemeente heeft slagvaardig gehandeld.	n.v.t.	
De gemeente heeft flexibel gehandeld: de regels waren/zijn niet knellend.	n.v.t.	
De gemeente heeft een goede bijdrage geleverd aan het initiatief.	+	n.v.t.
Initiatiefnemer heeft voldoende realisatiekracht om doelen te realiseren.	-	n.v.t.

II DEMOCRATIE

De stem van de samenleving is vertegenwoordigd en klinkt door.	*Volgens de ambtelijk begeleider*	*Volgens deelnemers*
De initiatiefnemers hebben zicht op de belangen van anderen die geraakt worden door of te maken hebben met het initiatief.	+	
De initiatiefnemer heeft inzet gepleegd om tegengestelde belangen te overbruggen, bijv. door compromissen te sluiten.	+	
Het is de initiatiefnemer gelukt om de tegengestelde belangen te overbruggen.	o	
De gemeente helpt het initiatief bij het overbruggen van eventuele tegengestelde belangen.	+	
De gemeente legt goed uit hoe eventuele besluitvorming loopt en hoe zij tot haar besluiten is gekomen.	+	
De gemeente weegt bij besluiten de inbreng en belangen zorgvuldig af.	+	
De betrokkenheid van inwoners bij het dorp of de wijk is door dit initiatief toegenomen.	+	

III KWALITEIT VAN SAMENWERKING		
Goed teamspel: constructieve interactie en duidelijkheid voor iedereen.	*Volgens de ambtelijk begeleider*	*Volgens deelnemers*
Er is een goede samenwerking tussen gemeente en initiatiefnemer(s).	+	
De initiatiefnemer is netjes en respectvol door de gemeente behandeld.	n.v.t.	
De gemeentelijke regels en kaders en de eventuele rol/inzet van de gemeente voor het initiatief zijn duidelijk.	+	
De gemeente heeft aan de initiatiefnemer(s) helder gemaakt wat de gemeente kon betekenen voor het initiatief.	+	
De gemeente zoekt naar 'ruimte' binnen de regels om het initiatief verder te helpen.	+	
De gemeente stelt alle relevante informatie beschikbaar om het initiatief verder te helpen.	+	
De gemeente geeft alle informatie die nodig is *tijdig.*	-	
De gemeente heeft een open en constructieve houding.	+	
De initiatiefnemer heeft een open en constructieve houding.	+	n.v.t.
Bij een eventueel te nemen besluit heeft de gemeente duidelijk aangegeven wanneer het besluit zou worden genomen.	O	

IV PROFESSIONELE VORMGEVING		
Een goede voorbereiding en een goed werkende aanpak in de praktijk.	*Volgens de ambtelijk begeleider*	*Volgens deelnemers*
De gemeente ondersteunt het initiatief op een professionele manier.	+	
De gemeente speelt een passende rol.	+	
De gemeente levert maatwerk.	+	
De procedures van de gemeente zijn helder voor de initiatiefnemer en andere betrokkenen.	+	
De informatie van de gemeente is begrijpelijk voor initiatiefnemer en andere betrokkenen.	+	
De gemeente komt haar afspraken na.	O	

Wat is de feedback van de ambtelijk sleutelfiguren en de deelnemers?

Welke tips en feedback voor de toekomst geven initiatiefnemers aan de gemeente?

- Tip van de initiatiefnemer aan de gemeente is om te zoeken naar mogelijkheden in plaats van onmogelijkheden.
- Tip van de initiatiefnemer voor andere initiatiefnemers is een lange adem te hebben en afspraken met de gemeente op papier vast te leggen.

Wat zijn de belangrijkste resultaten volgens de ambtelijke begeleider?

- Dat er met de initiatiefnemers (en hun adviseurs) een planning en een overlegstructuur is afgesproken die de basis vormen voor het vervolg en uiteindelijke realisatie van het initiatief.

Welke tips en suggesties heeft de ambtelijk begeleider voor de initiatiefnemers?

Geen.

Welke lessen trekt de ambtelijk begeleider?

Houd regelmatig contact over de voortgang. Ook als er sprake van vertraging is dit zo snel mogelijk met initiatiefnemers delen.

Achtergrondinformatie over het traject

Op welke schaal?	Dorp
Tijdelijk of structureel?	Structureel
Vast contactpersoon bij de gemeente?	?
Is er een werkwijze voor aanpak, begeleiding of ondersteuning opgesteld?	Ja
Is deze werkwijze door de raad vastgesteld?	Ja

Rol en bijdrage gemeente

Door wie binnen de gemeente is/wordt het initiatief behandeld?	De gemeenteraad: besluitvorming door de gemeenteraad is/was nodig.
Wie binnen de gemeente heeft een rol gespeeld?	1. De ambtelijke organisatie 2 Het college van B&W 3. De gemeenteraad
Wat was de bijdrage van de gemeente?	De gemeente heeft hulp geboden bij de locatiekeuze en planologische procedure.

Deelnemers aan het initiatief

Wie waren de deelnemers precies?

	Totaal
Individuele personen	
Namens straat, wij of buurt	
Andere groepen burgers	
Vanuit maatschappelijke organisaties	
Vanuit bedrijven	
Onafhankelijke deskundigen	
Namens andere overheden	
Totaal	

Welke extra informatie is van belang?

Opmerkingen onderzoeker:

De online enquête is niet ingevuld door de initiatiefnemers. Daarom nemen we hieronder de bevindingen over uit de telefonische enquête.

Dit is een langlopend traject en zo'n 15 jaar geleden begonnen met een idee van de initiatiefnemers. In de eerste periode is het gelukt om hulp te krijgen van een stichting waardoor een plek is gevonden en daarnaast met een architect en een investeerder. Op enig moment bleek de samenwerking niet meer van de grond te komen en heeft het project twee jaar stil gelegen, waarna de architect de initiatiefnemers weer aanmoedigde het op te pakken. Stichting Sprank sloot 6 jaar geleden aan en er is contact gezocht met de gemeente want er stond een gebouw leeg in een winkelcentrum. Veel overleg gehad met de gemeente (voornamelijk met wethouders) maar de gemeente was afwerend en contact verliep stroef door groot verloop onder ambtenaren en wethouders. Het afgeven van een vergunning werd vertraagd en ook de investeerder trok zich door corona terug.
De gemeente gaf aan dat hoe dan ook een plek gevonden moest worden maar ook dat verliep stroef. De raad heeft uiteindelijk drie moties ingediend en staat achter het initiatief. Er was uiteindelijk wel zicht op een locatie maar de initiatiefnemers zijn wantrouwend. Er zijn immers weer nieuwe verkiezingen dus weer nieuwe wethouders.

Bijlage 4 Verslag werkateliers

Deze bijlage geeft de bijdrage weer van de deelnemers van de twee werkateliers met betrekking tot ronde 1 en ronde 2 van het onderstaande programma.

Programma	
19:30 – 19:40	Opening en welkom
19:40 – 20:00	Korte toelichting op het onderzoek
20:00 – 20:45	**Ronde 1 Stimulansen en blokkades** Inventariseren: ➢ Welke stimulansen en blokkades voor samenwerking tussen initiatiefnemers en de gemeente zien we in het algemeen: wat gaat goed en wat kan beter? ➢ Wat leren we van de vier verdiepende casussen?
20:45 – 21:00	Pauze
21:00 – 21:30	**Ronde 2 Groslijst aanbevelingen** Inventariseren: ➢ Wat zijn tips of aanbevelingen voor initiatiefnemers en voor de gemeente?

Ronde 1 Inventarisatie stimulansen en blokkades

- In eerste instantie hebben initiatiefnemers een bepaald doel voor ogen, dat zorgt voor focus. Besef dat gaandeweg ook meer doelen in beeld komen, probeer die **doelen met elkaar te verbinden**. Dat is niet altijd makkelijk. Zo draait het bij MEYD om gezondheid, maar dat wordt ook verbonden met elkaar ontmoeten. Die doelen kunnen elkaar versterken maar ook dwars zitten. Als mensen elkaar ontmoeten kiezen ze vaak voor gezelligheid, en niet altijd voor het meest gezonde eten.
- Trynwâlderein is met een initiatief gestart en gaandeweg organisch gegroeid en uitgebouwd. De vraag leeft hoe dit initiatief **voor langere termijn in stand te houden**?
- Dit speelt bij meer initiatieven omdat deze afhankelijk zijn van inzet van **vrijwilligers, en die zijn lastig te vinden**. Een voorbeeld is een initiatief waarbij vrijwilligers oud papier ophaalden. Zij kregen voor dat oude papier een bepaalde vergoeding. De vergoeding werd op enig moment minder of viel weg, toen is het initiatief gestopt.
- Initiatiefnemers starten met veel enthousiasme en projectmatig. Daarna komt een fase van exploitatie met onderhoud en structurele kosten. Deze fase vraagt om een borging van de **continuïteit**.
- De schaal van een initiatief moet op het niveau blijven van de **menselijke maat**.
- Sommige initiatieven starten als behapbare projecten maar worden **gaandeweg complexer** en vragen dan om meer inspanning van de gemeente. Een voorbeeld is 'Aldtsjerk foarút'. Dit is een plan van een stichting voor een meer met huizenbouw voor het dorp. De raad was enthousiast en de stichting werd 'losgelaten'. Een en ander bleek toch gecompliceerder en er was meer hulp van gemeente nodig dan gedacht en het werd een groot en langdurig project dat nu al zo'n 12 jaar loopt.
- Sommige initiatieven staan aanvankelijk op afstand van de gemeente. Dan komt er een moment dat initiatiefnemers hulp nodig hebben van de gemeente. Het is echter verstandig om de gemeente al vroeg te betrekken in het proces zodat de **gemeente ook vooraf kan meedenken en afwegingen kan maken.** Een overheid die 'nee' zegt is ook legitiem.

Ronde 1 Inventarisatie stimulansen en blokkades

- Initiatiefnemers kunnen hun doel in veel gevallen niet alleen realiseren, er is samenwerking nodig met anderen zoals de gemeente en maatschappelijke instellingen. Zij merken echter dat ze niet altijd gehoor vinden omdat de **prioriteiten bij samenwerkingspartners** anders kunnen liggen.
- Een **vast contactpersoon bij de gemeente** is belangrijk. De initiatiefnemer kan dan een relatie opbouwen en er is sprake van continuïteit. Vanwege personele wisselingen binnen de gemeente lukt dat niet in alle gevallen. Dit met name indien het initiatief een langlopend karakter heeft, zoals het initiatief Sprank Woonzorglocatie.
- Voor initiatiefnemers is het **vinden van mensen die tot de doelgroep behoren** niet altijd makkelijk. MEYD worstelt hiermee, hoe kun je de mensen vinden en bereiken met een ongezonde leefstijl? De gemeente heeft zich op mensen vanuit de taken in het sociaal domein maar kan de informatie ook niet delen vanwege wet- en regelgeving op het terrein van privacy.
- Bij de start van een initiatief is meestal iedereen enthousiast. Naarmate een initiatief concreter gaat worden en in de fase van realiseren komt dan kan het **initiatief botsen met (eigen) belangen van anderen**.

Ronde 2 Tips en suggesties

- De raad ziet steeds meer zaken die op afstand staan van de gemeente. Dat is het geval bij inwonersinitiatieven maar ook bij gemeenschappelijke regelingen. De vraag speelt 'wat heb je dan als raad nog te doen'. Een suggestie is in het geval van inwonersinitiatieven de **volksvertegenwoordigende rol** meer aandacht te geven. De raad kan initiatieven en signalen uit de samenleving onder de aandacht brengen bij het college, steun betuigen, advies geven aan initiatiefnemers en een schakel zijn tussen inwoners en de gemeente. Wees daarbij ook waakzaam: niet alleen aandacht voor de meest mondige initiatiefnemers.
- Maatschappelijke organisaties hebben ook een signalerende functie, zij hebben initiatieven vaak ook in beeld. **Stimuleer samenwerking** tussen maatschappelijke organisaties en initiatiefnemers.
- De raad kan ook **vooraf beter in positie** worden gebracht en niet achteraf, dat leidt anders tot teleurstelling bij initiatiefnemers. Een voorbeeld is de 'Initiatiefgroep de Warren'.
- Aanbeveling aan initiatiefnemers: besef dat als je hulp van de gemeente (of de overheid in het algemeen) zoekt dat dit meer **tijd, inspanning en overleg** kan betekenen. De gemeente moet namelijk rekening houden met allerlei kaders en belangen. Ook kan de gemeente besluiten om geen bijdrage te leveren aan het initiatief, bijvoorbeeld omdat het algemeen belang een andere kan zijn dan de belangen van de initiatiefnemers. Zie in dat licht de gemeente als een potentiële samenwerkingspartner die ook eigenstandig afwegingen kan maken.
- Samenwerken met een inwonersinitiatief is **maatwerk**. Elk initiatief is namelijk anders qua maatschappelijke opgave, doel, doelgroep, schaal, organisatie et cetera. Daarom is het belangrijk om, in het geval samenwerking van de gemeente wordt gevraagd, **goed te verkennen** wat precies het doel en verwachtingen zijn. Niet direct zenden maar vooral luisteren en doorvragen.
- **Gemeentelijke doelen verbinden met doelen van initiatiefnemers (win-win). In het geval prioriteiten bij potentiële samenwerkingspartners anders liggen dan die van de initiatiefnemers is het belangrijk om je te verdiepen in de ambities en doelen van de ander. Probeer deze te verbinden met de eigen ambities en doelen, help de ander om zijn doelen te realiseren.**

Ronde 2 Tips en suggesties

- Het is de kunst om te **denken in mogelijkheden** in plaats van onmogelijkheden. Betrek dan ook mensen bij het initiatief die kunnen 'omdenken'. Denk bijvoorbeeld aan kinderen, jeugdigen, kunstenaars, ondernemers et cetera.
- Respecteer daarentegen ook mensen die onmogelijkheden zien, zij zijn vaak het **kritisch tegenwicht** en voorkomen dat achteraf de problemen zichtbaar worden.
- Het beeld dat mensen hebben (en ook de gemeente) bij vrijwilligers is dat dit goed bedoelde hobbyisten zijn. Besef dat vrijwilligers ook een professioneel bestaan hebben, zij hebben vaak **veel ervaring en kennis** op bepaalde vakgebieden. Sluit dan ook aan op hun kennis, ervaring en opleidingsniveau.
- De gemeente wil graag vrijwilligers waarderen door hun een podium te geven. Daar worden vrijwilligers niet altijd blij van. **Vraag hen waar zij wel blij van worden** en speel daarop in.
- Binnen MEYD werken mensen rondom thema's samen in werkgroepen. Dat is zinvol maar kan ook tot een versnippering van doelen leiden. De gemeente zou hierbij vormen van '**intervisie**' kunnen leveren om dit bespreekbaar te maken en te voorkomen.
- De gemeente vraagt zich vaak af hoe de continuïteit van een initiatief kan worden gewaarborgd. Daar zijn vaak zorgen over, bijvoorbeeld bij het Team Beheer. Maar is dit wel terecht? Stel ook eens de vraag: **is het erg dat een initiatief stopt**?
- Naarmate een initiatief vordert verschuift ook de kijk op de financiering daarvan. In de eerste fase is subsidie een middel om het initiatief van de kant te krijgen, in een latere fase moet het initiatief op eigen benen staan en zelf meerdere bronnen voor financiering vinden. De gemeente kan meer hulp bieden bij het meedenken, zoeken en verbinden van het initiatief met **andere financieringsmodellen en –bronnen.**
- In het geval de gemeente de rol heeft van samenwerkingspartner is het aan te bevelen een **onafhankelijk voorzitter** aan te stellen voor werkgroepen waaraan de initiatiefnemers en de gemeente deelnemen. Dat is een leerpunt uit het traject Leefbaar Winkelgebied.
- Initiatiefnemers, zoals MEYD, worden door allerlei onderzoeksbureaus bevraagd over de resultaten van het initiatief. Dat vraagt veel tijd van initiatiefnemers, de gemeente zou hier meer een regisserende rol kunnen pakken en de initiatiefnemers kunnen beschermen.

Bijlage 5 Respondentenlijst en schriftelijke bronnen

Respondentenlijst

Dhr.mevr, Voorletter(s)	Naam	Functie	Organisatie
Achtkarspelen / afvaardiging college van B&W			
Dhr. Oebele	Brouwer	Burgemeester	Achtkarspelen
Dhr. Harjan	Bruining	Wethouder	Achtkarspelen
Mw. Joke	Camfferman	Bestuurssecretaris	Achtkarspelen
Dhr. Max de	Haan	Wethouder Verkeer en Vervoer, Cultuur en Milieu	Achtkarspelen
Mw. Margreet	Jonker	Wethouder Sociaal Domein en Duurzaamheid	Achtkarspelen
Dhr. Jouke	Spoelstra	Wethouder RO, Onderwijs en Sport	Achtkarspelen
Achtkarspelen / afvaardiging ambtelijke organisatie			
Mw. Minke	Spoelstra	Teamleider groen en reiniging	Achtkarspelen
Mw. Baukje van der	Wal	Adviseur ruimtelijke ordening	Achtkarspelen
Achtkarspelen / afvaardiging gemeenteraad			
Dhr. Harrie	Graansma	Lid fractie PVV	Achtkarspelen
Dhr. IJde van	Kammen	Lid fractie FNP	Achtkarspelen
Dhr. Douwe van	Oosten	Lid fractie CU	Achtkarspelen
Mw. Tjitske	Veenstra	Lid fractie GroenLinks	Achtkarspelen
Dhr. Edwin de	Vries	Steunfractielid GBA	Achtkarspelen
Tytsjerksteradiel / afvaardiging college B&W			
Dhr. Andries	Bouwman	Wethouder o.a. Welzijn, Jeugd en Jongeren en Duurzaamheid	Tytsjerksteradiel
Mw. Gelbrig	Hoekstra	Wethouder o.a. Sportbeleid, RO, Recreatie en Toerisme	Tytsjerksteradiel
Mw. Tytsy	Willemsma	Wethouder o.a. Financiën, Cultuur en Natuurgebieden	Tytsjerksteradiel
Tytsjerksteradiel / afvaardiging ambtelijke organisatie			
Mw. Jolanda	Dekker	Beleidsmedewerker sport	Tytsjerksteradiel
Mw. Nynke	Dölle	Programmamanager sociale basis	Tytsjerksteradiel
Dhr. Alex	Jongedijk	Projectleider vastgoed	Tytsjerksteradiel
Mw. Sjoukje	Minnema-van der Weg	Beleidsmedewerker bodem en afval	Tytsjerksteradiel
Dhr. Anne Pieter	Nicolai	Beleidsmedewerker groen	Tytsjerksteradiel
Mw. Femke van	Oudenaarden	Programmamanager inwoners- en overheidsparticipatie	Tytsjerksteradiel
Dhr. Yke	Visser	Beleidsmedewerker water en riool	Tytsjerksteradiel
Dhr. Bauke	Zwaagstra	Teamcoördinator ruimte	Tytsjerksteradiel
Tytsjerksteradiel / afvaardiging gemeenteraad			
Dhr. Freddy de	Haan	Lid fractie FNP	Tytsjerksteradiel
Dhr. Sjaak	Hoekstra	Lid fractie VVD	Tytsjerksteradiel
Dhr. Douwe	Hooijenga	Lid fractie CU	Tytsjerksteradiel
Dhr. Gert van der	Meijden	Lid fractie CDA	Tytsjerksteradiel
Werkmaatschappij W8KTD			
Mw. Joliët de	Boer	Beleidsmedewerker wonen	W8KTD
Dhr. Jaap	Melessen	Beleidsmedewerker duurzaamheid	W8KTD
Dhr. Ted	Rijpkema	Programmamanager wonen, ruimte & demografie	W8KTD
Dhr. Ruben	Veenstra	Adviseur dienstverlening	W8KTD

Deelnemers werkatelier Achtkarspelen	
Inwonersinitiatieven	
Mw. Anita	Bakker, initiatiefnemer Mei Elkoar Yn Droegeham, MEYD
Mw. Emmy	Dantuma, initiatiefnemer groenonderhoud Spikant
Mw. Wietske	Poelstra, initiatiefnemer groenonderhoud Spikant
Rekenkamercommissie	
Dhr .Hayo	Halbersma, lid rekenkamercommissie
Gemeenteraad	
Dhr. Freddy	Hoekstra, fractievoorzitter VVD
Mw. Thea	Kuipers, steunfractielid CDA
Dhr. Hans van der	Laan, steunfractielid PVV
Dhr. Douwe van	Oosten, raadslid CU
Mw. Sandra van der	Ploeg, steunfractielid CDA
Dhr. Hink	Speulman, raadslid PvdA
Dhr. Wopke	Veenstra, steunfractielid FNP
Mw. Lydeke	Zandbergen, fractievoorzitter CDA
Ambtelijke organisatie	
Mw. Marjan de	Boer, ambtelijk beleidsmedewerker gezondheid
Dhr. Erik de	Boer, ambtelijk verkeerskundige
Mw. Minke	Spoelstra, ambtelijk teamleider groen/afval

Deelnemers werkatelier Tytsjerksteradiel	
Inwonersinitiatieven	
Dhr. H.	Heida, initiatiefnemer Trynwâlderein
Rekenkamercommissie	
Dhr. G.	Janssen, voorzitter rekenkamercommissie
Gemeenteraad	
Mw. A.B.	Adema, raadslid fractie PvdA
Mw. T.R.	Krijgsman-Sikkema, raadslid fractie FNP
Dhr. P.	Reitsma, raadslid fractie FNP
College van B&W	
Dhr. L.J.	Gebben, burgemeester

Bronnenlijst

S	Volg-nr.	Maand	Jaar	Titelbeschrijving
Gemeente Achtkarspelen / Algemene stukken				
SA	1	-	2019	Gemeente Achtkarspelen, *Programmabegroting 2020-2023*, datum onbekend
SA	2	6	2019	Gemeente Achtkarspelen, *Kadernota 2020*, 14 juni 2019
SA	3	-	2020	Gemeente Achtkarspelen, *Programmabegroting 2021-2024*, datum onbekend
SA	4	7	2020	Gemeente Achtkarspelen, *Jaarstukken 2019*, juli 2020
SA	5	7	2021	Gemeente Achtkarspelen, *Jaarstukken 2020*, juli 2021
SA	6	7	2021	Gemeente Achtkarspelen, *Kadernota 2022-2025*, juli 2021
Gemeente Achtkarspelen / Beleidsstukken				
SB	7	-	-	Gemeente Achtkarspelen, infographic, *Eerste hulp bij burgerinitiatieven*, datum onbekend
SB	8	11	2017	Twynstra Gudde, in opdracht van gemeente Achtkarspelen, *Rapportage Inwoners- en Overheidsparticipatie: Vaststellen uitgangspunten programma inwoners- en overheidsparticipatie*, 21 november 2017
SB	9	12	2018	Gemeente Achtkarspelen, *Uitvoeringsprogramma inwoners- en overheidsparticipatie 2018-2022*, december 2018
SB	10	5	2020	Gemeente Achtkarspelen, *Samen werken aan een vitale mienskip*, presentatie door programmamanager inwoners- en overheidsparticipatie voor Raadswerkgroep van de Toekomst (RvdT), 14 mei 2020
SB	11	12	2020	Gemeente Achtkarspelen, *Duurzaamheidsagenda Achtkarspelen, 'Duorsum tegearre dwaan'*, december 2020
SB	12	-	2021	Gemeente Achtkarspelen, *Participatie omgevingsvisie, doel en invulling van de inbreng van inwoners voor de gemeentelijke omgevingsvisie*, datum onbekend
SB	13	9	2021	Gemeente Achtkarspelen, *Visie Versterken sociale basis Achtkarspelen,* 'Mienskip als basis', september 2021
Gemeente Achtkarspelen / Raadsstukken				
SC	14	1	2017	Gemeente Achtkarspelen, *Rjocht van Sprekken en Burgerparticipatie*, Informatiecarrousel, 19 januari 2017
SC	15	3	2017	Gemeente Achtkarspelen, raadsvoorstel: *Ambitie Omgevingswet Achtkarspelen, invoeringsstrategie bepalen*, 16 maart 2017
SC	16	1	2018	Gemeente Achtkarspelen, raadsvoorstel: *Vaststellen uitgangspunten programma inwoners- en overheidsparticipatie*, 25 januari 2018
SC	17	5	2018	Gemeente Achtkarspelen, *Coalitieakkoord gemeente Achtkarspelen 2018-2022 'Mei-inoar trochpakke!', mei 2018*
SC	18	4	2021	Gemeente Achtkarspelen, raadsvoorstel: *Participatie in vergunningsprocedure*, 22 april 2021. Bijlage: *Participatie omgevingsvisie*, doel en invulling van de inbreng van inwoners voor de gemeentelijke omgevingsvisie, rapport, datum onbekend
SC	19	6	2021	Gemeente Achtkarspelen, raadsvoorstel: *Overheidsparticipatie: het beëindigen van het uitvoeringsprogramma inwoners- en overheidsparticipatie*, 8 juni 2021
SC	20	6	2021	Gemeente Achtkarspelen, raadsvoorstel: *Het beëindigen van het uitvoeringsprogramma inwoners- en overheidsparticipatie*, 8 juni 2021
Gemeente Tytsjerksteradiel / Algemene stukken				
SD	21	6	2017	Gemeente Tytsjerksteradiel, *Kadernota 2019-2022*, 19 juni 2018
SD	22	10	2018	Gemeente Tytsjerksteradiel, *Programmabegroting 2019-2022*, 16 oktober 2018
SD	23	6	2019	Gemeente Tytsjerksteradiel, *Kadernota 2020-2023*, 11 juni 2019. Inclusief: - Tabel overzicht maatregelenpakket 2019 takendiscussie Tytsjerksteradiel, 12 juni 2019 - Toelichting bij maatregelenpakket 2019 takendiscussie Tytsjerksteradiel,

S	Volg-nr.	Maand	Jaar	Titelbeschrijving
				11 juni 2019
SD	23	10	2019	Gemeente Tytsjerksteradiel, *Programmabegroting 2020-2023*, 7 oktober 2019
SD	25	6	2020	Gemeente Tytsjerksteradiel, *Jaarstukken 2019*, datum onbekend
SD	26	10	2020	Gemeente Tytsjerksteradiel, *Programmabegroting 2021-2024*, oktober 2020 Inclusief: Erratum begroting 2021-2024 gemeente Tytsjerksteradiel
SD	27	6	2021	Gemeente Tytsjerksteradiel, *Kadernota 2022-2025*, datum onbekend
Gemeente Tytsjerksteradiel / Beleids- en raadsstukken				
SE	28	-	-	Gemeente Tytsjerksteradiel, *Participatie omgevingsvisie*, zonder datum
SE	29	1	2020	Gemeente Tytsjerksteradiel, *De klantreis van de Westermar*, *Nieuwe sporthal in Burgum*, presentatie, 23 januari 2020
SE	30	1	2020	Gemeente Tytsjerksteradiel, *De klantreis van Aldsjerk Foarùt, presentatie,* 23 januari 2020
SE	31	2	2020	Gemeente Tytsjerksteradiel, *Overzicht Uitkomsten Rûntepetear*, 13 februari 2020
SE	32	11	2020	Gemeente Tytsjerksteradiel, *Inwoners- en overheidsparticipatie Tytsjerksteradiel*, rapport, 3 november 2020
SE	33	11	2020	Gemeente Tytsjerksteradiel, raadsvoorstel: *Inwoners- en overheidsparticipatie*, 17 november 2020
SE	34	4	2021	Gemeente Tytsjerksteradiel, beleidsnotitie: *Overheidsparticipatie bij burgerinitiatieven*, 20 april 2021
SE	35	6	2021	Gemeente Tytsjerksteradiel, raadsvoorstel: *Vaststelling beleidsnotitie Overheidsparticipatie bij burgerinitiatieven en verordening burgerinitiatief*, 10 juni 2021. Inclusief: - Amendement A-9-1, Leeftiidsgrins FNP, CDA, CU, 10 juni 2021 - Bijlage 1: apart op bronnenlijst vermeld - Bijlage 2: Verordening op het burgerinitiatief gemeente Tytsjerksteradiel 2021 - Bijlage 3: Participatieladder - Bijlage 4: Was-wordt lijst Verordening op het burgerinitiatief gemeente Tytsjerksteradiel 2021 - Bijlage 5: Uitkomsten Rûntepetear, Spiegeltheater en Rondetafelgesprekken, 13 februari 2020
SE	36	6	2021	Gemeente Tytsjerksteradiel, *Verordening op het burgerinitiatief gemeente Tytsjerksteradiel*, 10 juni 2021
SE	37	9	2021	Gemeente Tytsjerksteradiel, *Mienskip als basis, (concept)visie Versterken sociale basis Tytsjerksteradiel*, 2 september 2021